Gemeente Druten

Begroting 2024

Aanbieding programmabegroting 2024

Druten, 09 oktober 2023

Aan de leden van de gemeenteraad,

Met deze brief bieden wij u de programmabegroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 van onze gemeente Druten aan. Het is de tweede begroting van dit college waarin we net als vorig jaar verder werken aan het uitvoeren van het coalitieakkoord 'Ontwikkelen in huidig perspectief 2022-2026' en het collegeprogramma 'Samen duurzaam vooruit'. Dagelijks werken wij met heel veel betrokken inwoners, ondernemers en partners samen, om onze gemeente steeds een beetje mooier en duurzamer te maken.

Onze huidige financiële positie
De meerjarenbegroting van de gemeente Druten staat ondanks de positieve septembercirculaire 2023 nog steeds flink onder druk. Deze sluit zonder maatregelen over de jaren 2024 tot en met 2027 af met negatieve saldi oplopend tot € 5 mln. Dit betekent dat het meerjarenperspectief geen tot weinig ruimte biedt voor nieuwe ambities. De gemeente is vooral afhankelijk van het geld dat we van het rijk ontvangen. Vooral daar ontstaat nu een gat, wat ons en heel veel gemeenten met ons, zorgen baart omdat we zien dat de onzekerheden in de samenleving, de uitdagingen voor de toekomst en het vertrouwen in de overheid juist vraagt om verantwoordelijkheid en daadkracht. En dat kost nu eenmaal ook geld!

Afwegingen
De algemene reserve van onze gemeente is ultimo 2023 (afgerond) begroot op € 12 mln. positief. Dit saldo is ruim voldoende voor de benodigde weerstandscapaciteit. Onder voorwaarden is het voor een gemeente toegestaan om onttrekkingen aan de algemene reserve ten gunste van de exploitatie te brengen. Dit instrument willen wij nu inzetten zodat voorkomen wordt dat onze gemeente onder preventief toezicht komt van de provincie. Het geeft ons ook de tijd om een zorgvuldig proces te lopen om fundamentele keuzes te maken op alle beleidsterreinen en programma's richting perspectiefnota. Er is dan ook nog geen reden voor paniek maar tegelijk was het in deze situatie voor ons onvermijdelijk u voor te stellen de OZB, beperkt te verhogen. Hierdoor groeien we, zoals we eerder hebben afgesproken, in kleine stappen toe naar het regionaal gemiddelde niveau van de OZB.
Tegelijk met deze begroting wordt u de toegezegde informatienota aangeboden waarin wij u nader informeren over de hierboven geschetste oplossing.

Heldere keuzes en daadkracht
De komende periode gaan we graag met de raad in gesprek om deze noodzakelijke keuzes te maken en ervoor te zorgen dat de financiën gezond blijven. Met een takenpakket dat realistisch en realiseerbaar is. Dit vraagt van u als raad daadkracht en 'een rechte rug'. Alleen op die manier kunnen we samen blijven werken aan een vitaal, leefbaar en (financieel) gezond Druten. Het college heeft de ambtelijke organisatie opdracht gegeven voorstellen te doen welke ombuigingen er mogelijk en noodzakelijk zijn. Via ons college zullen deze voorstellen de komende maanden aan u worden voorgelegd.

Tot slot, wij zijn een college van ‘doen wat is afgesproken op basis van heldere keuzes’. Met het maken van de juiste (financiële) keuzes blijven wij ons richten op wat de gemeente en haar inwoners echt nodig hebben en blijven wij dicht bij ons bestuursakkoord. Zo gaan wij ook in 2024 sterk en duurzaam vooruit!

Burgemeester en wethouders van Druten,

de secretaris,	de burgemeester,
B.P.P. Janssen	S.W.P.J. Sengers

Inhoud programmabegroting 2024

Aanbieding begroting 2024-2027

Financiële Begroting

1 Algemeen 7
2 Overzicht van baten en lasten 2024 9
3 Meerjarig overzicht baten en lasten programma´s 11
4 Berekening EMU-saldo 13
5 Uitgangspunten ramingen 2024 13
6 Keuzes in de begroting 15
6.1 Eenmalige middelen 2024 15
6.2 Correcties meerjarenbegroting reeds verwerkt 15
6.3 Voorlopige ramingen 2024-2027 15
6.4 Toelichting ramingen per programma 18
6.5 Vennootschapsbelasting 20
6.6 SPUK 20
6.7 Omgevingswet en Wet Kwaliteit Borging 21
6.8 Energiecrisis 21
6.9 Vluchtelingen, internationale werknemers en huisvesting 22
6.10 Onderwijshuisvesting 22
7 Financiële positie 23
7.1 Investeringsvolume 2024-2027 23
7.2 Financiering 24
7.3 Verloop van reserves en voorzieningen 25
7.4 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 26
7.5 Provinciaal toezicht/ Structureel evenwicht 26
8 Bestedingsplan 2024-2027 27
8.1 Meerjarenbegroting 2024-2027 27
8.2 Items bestedingsplan 27

Beleidsbegroting

1 Programmaplan 33
1.1 Collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit" 34
1.1.0 Bestuur en ondersteuning 35
1.1.1 Veiligheid 40
1.1.2 Verkeer en vervoer 44
1.1.3 Economie 51
1.1.4 Onderwijs 56
1.1.5 Sport, cultuur en recreatie 61
1.1.6 Sociaal domein 67
1.1.7 Volksgezondheid en milieu 73
1.1.8 Wonen en bouwen 77

1.2 Beleidsindicatoren 81

2 Paragrafen 83
2.1 Lokale heffingen 85
2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 95
2.3 Onderhoud kapitaalgoederen 111
2.4 Financiering 117
2.5 Bedrijfsvoering 121
2.6 Verbonden partijen 125
2.7 Grondbeleid 139

3 Vaststellingsbesluit 143

Bijlagen:

1. EMU saldo 145
2. Overzicht incidentele baten en lasten programma's 147
3. Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld 148

FINANCIËLE BEGROTING

1. ALGEMEEN

Inleiding

Programmabegroting 2024
Voor u ligt de Programmabegroting 2024 van de gemeente Druten. Deze begroting is het vervolg op de Perspectiefnota 2023, die de gemeenteraad in juli 2023 heeft vastgesteld. In deze Programmabegroting is het Collegeprogramma Druten "Samen duurzaam vooruit" 2022-2026 herschikt naar de bekende bestaande programma indeling zoals door de raad is vastgesteld, waarbij de speerpunten financieel zijn uitgewerkt. Op het bestedingsplan van deze begroting treft u nog enkele overige items aan die op deze wijze separaat ter besluitvorming aan u worden voorgelegd. Tevens geeft de begroting een financiële doorkijk voor het meerjarenperspectief 2024-2026. De programmabegroting 2024 is vertaald naar de productenbegroting die ter inzage wordt gelegd. De financiële mutaties van de septembercirculaire zijn verwerkt in de voorliggende begrotingssaldi.

Geen sluitende (meerjaren)begroting
De nu voorliggende meerjarensaldi van de begroting 2024-2027 (exclusief het bestedingsplan) zijn in positieve zin bijgesteld ten opzichte van de saldi die zijn opgenomen in de perspectiefnota 2023, maar geven wel nog reden tot zorg. Een verklaring van het verschil tussen het saldo van het begrotingsjaar 2024 (Perspectiefnota 2023) en het nu voorliggende begrotingssaldo treft u verderop aan in hoofdstuk 6 van deze financiële begroting. Gezien de omvang van het meerjarige financieel tekort is er de noodzaak dit om te buigen waarbij fundamentele keuzes gemaakt moeten worden binnen alle beleidsterreinen en programma's.

Taakstelling structureel sluitende meerjarenbegroting 2024-2027
Om te komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting 2024-2027 moeten flinke inspanningen geleverd worden. Dit tijdrovende proces moet zorgvuldig doorlopen worden. In het najaar wordt het ombuigingsproces gemeente breed opgepakt waarvan de financiële resultaten uiteindelijk moeten landen in de perspectiefnota 2024.
Bij de behandeling van de perspectiefnota 2024 kan door de raad een eerste afweging worden gemaakt over ombuigingen/taakstellingen en beleidskeuze c.q. prioritering hierin. Wel is in deze begroting 2024 al kritisch gekeken naar de opbrengsten van leges, belastingen en OZB waarbij wordt vastgehouden aan de stapsgewijze verhoging van het OZB-tarief naar een gemiddeld regionaal niveau.
Ook is er een uitvraag gedaan voor actualisatie van de opgenomen infrastructurele projecten als onderdeel van het collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit". Hierbij is gevraagd om deze investeringen nogmaals kritisch te beoordelen op hoogte van het investeringsbedrag en jaar van uitvoering. De voorgestelde wijzigingen hierop, inclusief de financiële effecten hiervan, leggen wij aan uw raad voor via het bestedingsplan van deze begroting.

Inzet surplus binnen de algemene reserve
Onder stringente voorwaarden staat de provincie toe dat gemeenten onttrekkingen aan de algemene reserve ten gunste van de exploitatie brengen zonder deze mutatie op te nemen op het overzicht van incidentele baten en lasten. Bij een juiste toepassing zal de toezichthouder dan geen correctie doorvoeren op het structureel meerjaren-begrotingssaldo en blijft het huidige repressief toezicht van kracht.
Inzet van de algemene reserve kan alleen voor het deel dat volgens de toezichthouder geen deel uitmaakt van de benodigde weerstandscapaciteit dat noodzakelijk is voor het afdekken van de geïnventariseerde risico's. We stellen voor om van deze mogelijkheid

gebruik te maken en een deel van de algemene reserve af te zonderen en dit te storten in een afzonderlijke dekkingsreserve.

Helder moet zijn dat deze bepaling niet 'de reddingsboei' is om de (meerjaren) begroting structureel in evenwicht te brengen, maar dat dit een instrument is dat ons tijd en meer inzicht geeft voor een zorgvuldig besluitvormingsproces.

Programmabegroting
Deze programmabegroting bestaat uit diverse onderdelen. De financiële begroting geeft inzicht in de algemene uitgangspunten waarop de ramingen van de baten en lasten van de verschillende programma´s van 2024 zijn gebaseerd, gevolgd door een samenvatting en toelichting op de belangrijkste verschillen met de begroting 2023. Daarna volgt een beschrijving van de financiële positie van onze gemeente, met aandacht voor de geplande investeringen, financiering en de reserves en voorzieningen. In de samenvatting, onder hoofdstuk 3, is in één oogopslag het totaalbeeld te zien van de begroting. Ook vindt u in de financiële begroting een overzicht van het meerjarenperspectief 2025-2027, dit inclusief en exclusief bestedingsplan.
In hoofdstuk 6.4 worden per programma de verschillen (groter dan € 50.000) ten opzichte van de begroting 2023 verklaard.

In het programmaplan (hoofdstuk 1 van de beleidsbegroting) geven we in de programma's antwoord op de volgende drie vragen; Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Wat gaat dit kosten? Deze vragen worden beantwoord voor de speerpunten uit het coalitieakkoord. Deze thema's beslaan de volledige vier jaar van het coalitie akkoord, dus het kan voorkomen (ondanks dat begroten vooruitkijken is) dat er onderwerpen tussen staan die al afgewikkeld zijn. Ter aanvulling op het collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit" zijn ook per programma overige thema's opgenomen die onder de aandacht worden gebracht. Hiermee is het een voortschrijdend programmaplan geworden.

Naast bovengenoemd collegeprogramma treft u in hoofdstuk 2 zeven programma-overstijgende paragrafen aan van de gemeente Druten, waarbij u inzicht krijgt in de beheersmatige aspecten en de risico's.

2. OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 2024

Onderstaand overzicht toont de baten en lasten per begrotingsprogramma. De saldi van de programma´s vormen opgeteld het totaal saldo van baten en lasten. De begrote toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden per programma in beeld gebracht. Deze worden verrekend met het totaal saldo van baten en lasten, waarna het geraamd resultaat tot stand komt. Op deze wijze ziet de raad bij de begroting welke bedragen aan het eigen vermogen worden onttrokken of toegevoegd.

Budgetautorisatie van de programma's
Met het vaststellen van de begroting 2024 autoriseert de raad het college van burgemeester en wethouders tot het doen van uitgaven per programma tot de bedragen van het onderstaande overzicht. Op basis hiervan stelt het college een meer gedetailleerde productenraming 2024 vast.

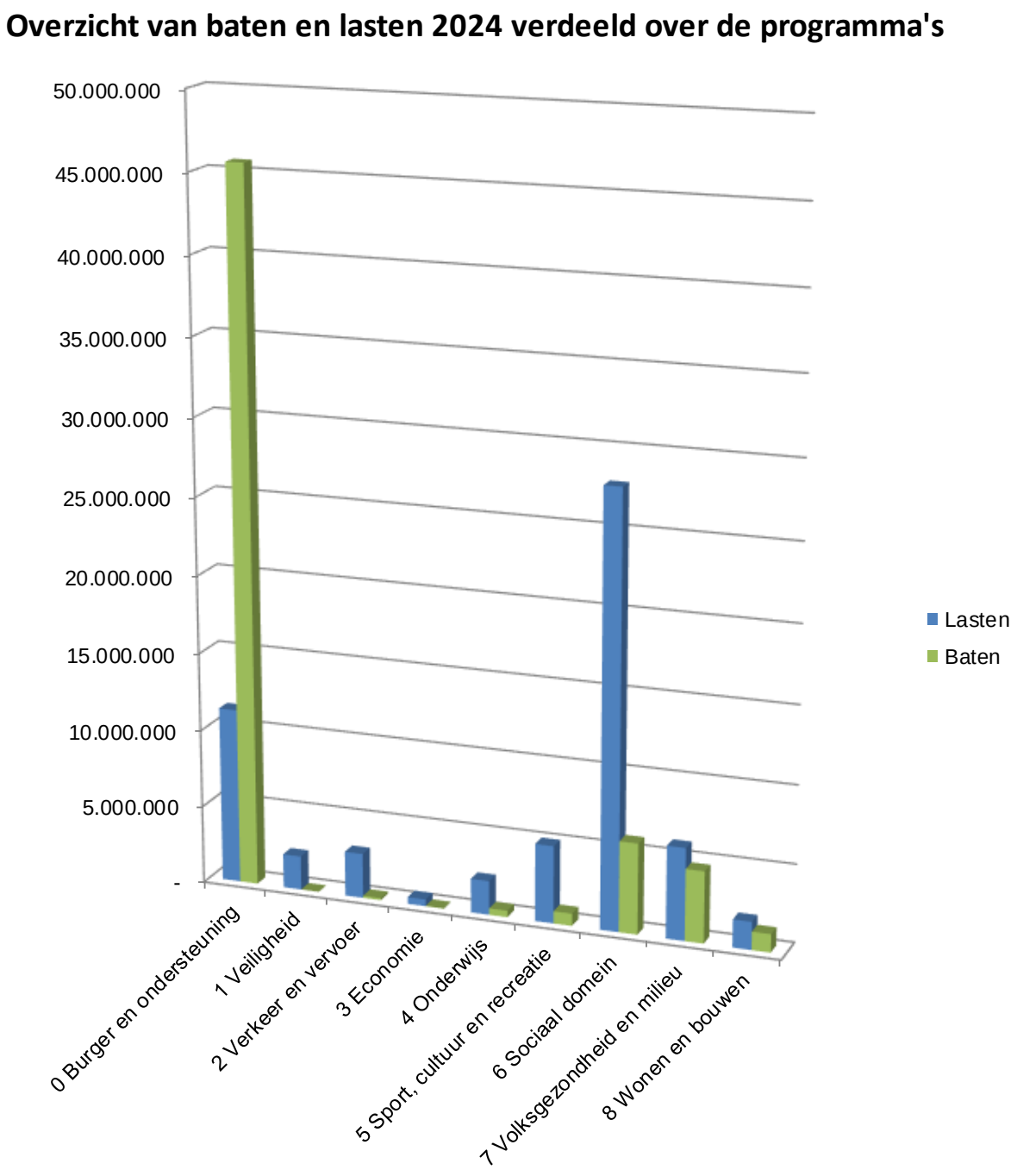
Het overzicht van baten en lasten is als volgt opgebouwd (-/- is nadelig)

Begrotingsjaar 2024	Baten €	Lasten €	Saldo €
Programma			
0 Bestuur en ondersteuning	644.036	3.239.463	-2.595.427
1 Veiligheid	2.911	2.188.935	-2.186.024
2 Verkeer en vervoer	134.664	2.890.389	-2.755.725
3 Economie	20.008	441.122	-421.114
4 Onderwijs	421.691	2.193.224	-1.771.533
5 Sport, cultuur en recreatie	794.531	4.993.942	-4.199.411
6 Sociaal domein	5.846.731	27.843.719	-21.996.988
7 Volksgezondheid en milieu	4.617.350	5.942.159	-1.324.809
8 Wonen en bouwen	1.179.725	1.802.877	-623.152
Algemene dekkingsmiddelen	44.553.403	746.179	43.807.224
Overhead	427.902	7.301.679	-6.873.777
Heffing VPB	0	6.000	-6.000
Bedrag onvoorzien	0	10.000	-10.000
Saldo baten en lasten	**58.642.952**	**59.599.688**	**-956.736**
Reserves	*Onttrekking*	*Toevoeging*	*Saldo*
Programma			
0 Bestuur en ondersteuning	542.428		542.428
1 Veiligheid			
2 Verkeer en vervoer	1.698.227	1.725.277	-27.050
3 Economie			
4 Onderwijs		26.326	-26.326
5 Sport, cultuur en recreatie	2.738		2.738
6 Sociaal domein	209.714		209.714
7 Volksgezondheid en milieu	21.200		21.200
8 Wonen en bouwen		54.915	-54.915
Subtotaal mutaties reserves	2.474.307	1.806.518	667.790
Resultaat	**61.117.259**	**61.406.205**	**-288.947**

3. MEERJARIG OVERZICHT BATEN EN LASTEN PROGRAMMA´S

LASTEN Omschrijving programma	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0 Bestuur en ondersteuning	10.054.276	13.257.317	11.303.321	10.942.391	10.905.630	10.764.515
1 Veiligheid	1.736.828	2.044.120	2.188.935	2.251.955	2.319.504	2.316.486
2 Verkeer en vervoer	2.098.326	3.251.139	2.890.389	2.962.457	3.038.703	3.078.739
3 Economie	418.939	620.175	441.122	366.564	375.095	294.481
4 Onderwijs	2.275.571	2.152.844	2.193.224	2.407.060	2.461.192	2.481.406
5 Sport, cultuur en recreatie	4.359.263	5.105.615	4.993.942	5.121.121	5.233.703	5.024.528
6 Sociaal domein	26.290.675	31.317.420	27.843.719	26.953.869	27.316.105	27.690.905
7 Volksgezondheid en milieu	5.908.816	5.749.900	5.942.159	6.140.310	6.082.491	6.193.916
8 Wonen en bouwen	1.556.148	2.124.160	1.802.877	1.895.865	1.978.460	2.004.909
Subtotaal lasten programma´s	*54.698.842*	*65.622.690*	*59.599.688*	*59.041.592*	*59.710.882*	*59.849.884*
BATEN **Omschrijving programma**	**Realisatie 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
0 Bestuur en ondersteuning	42.802.555	42.542.900	45.625.341	47.570.817	46.192.451	48.030.581
1 Veiligheid	1.840	2.826	2.911	2.993	3.074	3.151
2 Verkeer en vervoer	106.487	116.866	134.664	142.897	134.118	142.678
3 Economie	159.561	29.642	20.008	14.962	15.366	15.750
4 Onderwijs	623.906	446.966	421.691	376.506	376.365	352.907
5 Sport, cultuur en recreatie	682.080	791.042	794.531	811.453	811.381	720.592
6 Sociaal domein	7.800.146	10.215.342	5.846.731	4.695.264	4.726.410	4.698.485
7 Volksgezondheid en milieu	3.800.858	4.417.754	4.617.350	4.795.526	4.695.080	4.796.884
8 Wonen en bouwen	1.517.847	1.649.714	1.179.725	1.205.283	1.231.843	1.258.369
Subtotaal baten programma´s	*57.495.280*	*60.213.052*	*58.642.952*	*59.615.702*	*58.186.089*	*60.019.398*
Totaal saldo van baten en lasten	**2.796.439**	**5.409.638-**	**956.736-**	**574.110**	**1.524.794-**	**169.514**
Toevoegingen aan reserves:						
0 Bestuur en ondersteuning	-24.365	-1.987.554				
2 Verkeer en vervoer	-1.751.088	-1.538.596	-1.725.277	-1.825.325	-1.866.234	-1.863.051
4 Onderwijs		-25.559	-26.326	-27.063	-27.794	-28.489
5 Sport, cultuur en recreatie	-234.000					
6 Sociaal domein	-718.036					
7 Volksgezondheid en milieu	-362.601		-54.915	-56.452	-57.976	-59.426
8 Wonen en bouwen	-68.390	-333.979				
Onttrekkingen aan reserves:						
0 Bestuur en ondersteuning	330.137	6.024.740	542.428	88.000	88.000	48.000
2 Verkeer en vervoer	1.565.868	1.713.582	1.698.227	1.798.976	1.842.725	1.841.647
3 Economie						
4 Onderwijs						
5 Sport, cultuur en recreatie		12.626	2.738			
6 Sociaal domein	238.620	424.140	209.714	15.000	15.000	
7 Volksgezondheid en milieu	1.499.572	15.335	21.200	12.350	15.550	15.550
8 Wonen en bouwen	45.496					
Subtotaal mutaties reserves	521.213	4.304.735	667.790	5.486	9.271	-45.769
Geraamd resultaat	***3.317.651***	***1.104.904-***	***288.947-***	***579.596***	***1.515.523-***	***123.745***

Onderstaand is een overzicht weergegeven van de baten en lasten over 2024, verdeeld over de verschillende programma's.

4. BEREKENING EMU-SALDO

Het EMU saldo is een saldo op kasbasis. Binnen de gemeentebegroting wordt hier niet op gestuurd. Sinds 1985 geldt voor de gemeenten het stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat wij sturen op het saldo van de begroting en de rekening en niet op de vraag of dit saldo een positieve, danwel negatieve kasstroom genereert. Voor een specificatie hiervan verwijzen wij u naar de bijlage die in deze begroting is opgenomen.

5. UITGANGSPUNTEN RAMINGEN 2024

Bij de perspectiefnota 2023 stelde de raad de rekentechnische uitgangspunten van de programmabegroting 2024 en meerjarenschijven 2024-2026 vast. Eventuele bijstellingen worden ook in dit hoofdstuk toegelicht.

Bestaand beleid
Uitgangspunt voor de op te stellen begroting 2024 is het bestaand beleid zoals dat door de gemeenteraad in de begroting 2023-2026 is vastgesteld, inclusief de door de raad goedgekeurde wijzigingen hierop. Bestaand beleid is dat ramingen worden aangepast aan autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld areaaluitbreidingen of contractueel afgesproken indexeringen. Aan deze autonome ontwikkelingen liggen dus geen beleidswijzigingen ten grondslag.

De bepaling van de nominale ontwikkelingen, in het bijzonder de verwachte loon- en prijsstijging, wordt gebaseerd op gegevens zoals die zijn opgenomen in de recentste Macro Economische Verkenningen (MEV), CPB prognoses en septembercirculaire 2023. Voor de samenstellingen van de ramingen 2024 en volgende jaren worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Loonstijging
In de gemeentelijke bijdrage aan de Werkorganisatie Druten Wijchen (WDW) is de loonwaarde van de ingebrachte formatie verwerkt. Bij de samenstelling van de begroting 2024 wordt uitgegaan van de voor 2024 geraamde personele lasten van de WDW, waarin de wijzigingen conform de recent vastgestelde CAO 2023 zijn verwerkt. In de gemeentelijke begroting wordt gerekend met de loonstijging zoals deze bekend is bij de samenstelling van de begroting 2024 van de WDW. Daarbij wordt voor het jaar 2024 rekening gehouden met een indexering van 4,2%. De loonstijging van de nieuwe CAO 2024 kan hoger uitvallen dan het indexpercentage waarmee is gerekend in de begroting van de WDW, vandaar dat we dit als risico financieel hebben opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Prijsstijging/ inflatiecorrectie
Voor het saldo van prijsgevoelige uitgaven minus prijsgevoelige inkomsten niet zijnde belastingen/heffingen/rechten wordt prijscompensatie toegepast. De gemeente Druten heeft bij de doorrekening in de voorliggende begroting 2024 voor de prijscompensatie een percentage gehanteerd van 3,0% zoals genoemd in de meicirculaire gebaseerd op de prijsmutatie bruto binnenlands product (bbp). De septembercirculaire 2023 laat nu een licht aangepaste index zien van 3,30%. We stellen voor om bij de doorrekening van de begroting vast te houden aan een prijscompensatie van 3,0%. Dit omdat de wijziging van het indexcijfer ten opzichte van de meicirculaire minimaal is en ook de financiële impact daarvan zeer beperkt is.

Loon- en prijsaanpassing gemeenschappelijke regelingen/ gesubsidieerde instellingen
Voor de gemeenschappelijke regelingen, GGD, Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, MARN, MGR en de ODRN zijn financiële begrotingsrichtlijnen 2024 regio Nijmegen vastgesteld en opgenomen in onze Notitie rekentechnische uitgangspunten programmabegroting 2024 en we passen deze percentages toe in de begroting 2024. Voor subsidies hanteren we ook de prijsstijging van 3,0%.

Rente
Gezien de huidige ontwikkelingen en prognoses op de financiële markt stellen we voor om de rente voor aan te trekken kortlopende leningen in 2024 aan te passen van 2,75% naar 3,25%. Voor af te sluiten langlopende leningen voor 2024 blijft het rentepercentage van 3,50% ongewijzigd. Voor nieuwe investeringen wordt in de begroting 2024 het berekende omslagpercentage van 0,75% toegepast. De verwachting is dat door de oplopende marktrente het rentomslagpercentage vanaf het begrotingsjaar 2025 geleidelijk opwaarts bijgesteld moet worden. Dit risico is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Netto-toename aantal woningen
In 2022 is het aantal woningen met woonfunctie per saldo toegenomen met 88. De prognose voor 2022 was een toename van 130. We prognosticeren voor 2024 en verder een netto-toename van woningen met woonfunctie van gemiddeld 130 per jaar. Dit sluit aan bij de woningbouwafspraken conform Woondeal 2.0.

Aantal inwoners
Het definitief aantal inwoners per 1 januari 2023 bedraagt 19.505 (1 januari 2022:19.178). Dit betekent een bevolkingstoename van 327 inwoners, waarvan 165 Oekraïense vluchtelingen. In 2022 zijn er dus 162 "reguliere" inwoners bijgekomen. Gelet op de toename van het aantal woningen conform Woondeal 2.0 en de gemiddelde bevolkingsgroei van de afgelopen jaren stemmen we de jaarlijkse groei van het aantal inwoners hierop af. Voor het jaar 2024 betekent dit een toename van 195 op het aantal inwoners.

Algemene uitkering
De programmabegroting 2024 is opgesteld op basis van de septembercirculaire 2023.

Gemeente Druten

					Werkelijk	Werkelijk	Raming
A. Sociale structuur					1-1-2022	1-1-2023	2024
• Aantal inwoners					19.178	19.505	19.700
van 0 - 18 jaar					3.539	3.552	3.566
• Bijstandsgerechtigden					261	267	293
					Werkelijk	Raming	Raming
B. Fysieke structuur					1-1-2022	2023	2024
• Oppervlakte gemeente in hectares					4.246	4.246	4.246
• Aantal woonruimten					8.454	8.675	8.805
	Werkelijk		Raming		Raming	
C. Financiële structuur (euro's)	31-12-2022		31-12-2023		31-12-2024	
	Totaal	**Inwoner**	**Totaal**	**Inwoner**	**Totaal**	**Inwoner**
• Lasten	55.806.533	2.910	65.622.690	3.364	59.599.688	3.025
• Opbrengst belastingen	5.561.154	290	5.808.968	298	6.447.352	327
• Algemene uitkering Gemeentefonds	37.502.091	1.955	37.257.299	1.910	39.851.013	2.023
• Boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven	60.810.209	3.171	78.608.990	4.030	83.203.037	4.224
waarvan grondbedrijf	3.194.967	167	2.609.641	134	1.000.000	51
• Reserves en voorzieningen	27.764.405	1.448	25.726.357	1.319	23.330.155	1.184
• Langlopende geldleningen	40.353.050	2.104	33.400.000	1.712	27.600.000	1.401

6. KEUZES IN DE BEGROTING

Onderstaande keuzes zijn van invloed op het begrotingssaldo of op het financieel meerjarenbeleid voor de begroting 2024. Wij vragen u om in te stemmen met deze keuzes. Tevens treft u in dit hoofdstuk beleidsrapportages aan over relevante dossiers en actuele onderwerpen.

6.1. Eenmalige middelen 2024

Door het beëindigen van de systematiek van toerekening rente aan het eigen vermogen en voorzieningen is de post eenmalige middelen vanaf het begrotingsjaar 2023 niet meer beschikbaar, maar vloeit dit nu rechtstreeks in het gepresenteerde structurele begrotingssaldo. In de begroting 2024 nemen we een post voor onvoorzien op ter hoogte van € 10.000, wat minimaal is vereist.

6.2. Correcties meerjarenbegroting reeds verwerkt

De begroting 2024-2027 is opgesteld op basis van de septembercirculaire 2023.

6.3 Voorlopige ramingen 2024 – 2027

Begrotingssaldi 2024-2027

In onderstaand overzicht zijn de begrotingssaldi van de meerjarenbegroting 2024-2027 opgenomen inclusief de incidentele en structurele effecten. Daarnaast worden in deze tabel ook de effecten van het bestedingsplan zichtbaar, inclusief een inschatting van de financiële ontwikkelingen, en is tevens het voorstel verwerkt van de inzet van de bestemmingsreserve voor de jaren 2024-2027.

(bedragen x € 1.000)

Presentatie van het structureel begrotingsaldo begrotingsaldo (bedragen x € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Begrotingssaldo (incl.bestedingsplan)	-514	591	-1.706	-56
Benodigd voor Te verwachten financiële ontwikkelinge	-87	-965	-1.243	-1.150
Totaal begrotingssaldo	**-601**	**-374**	**-2.949**	**-1.206**
Inzet bestemmingsreserve Exploitatiebegroting	650	400	3.000	950
Begrotingssaldo 2024 t/m 2027	**49**	**26**	**51**	**-256**

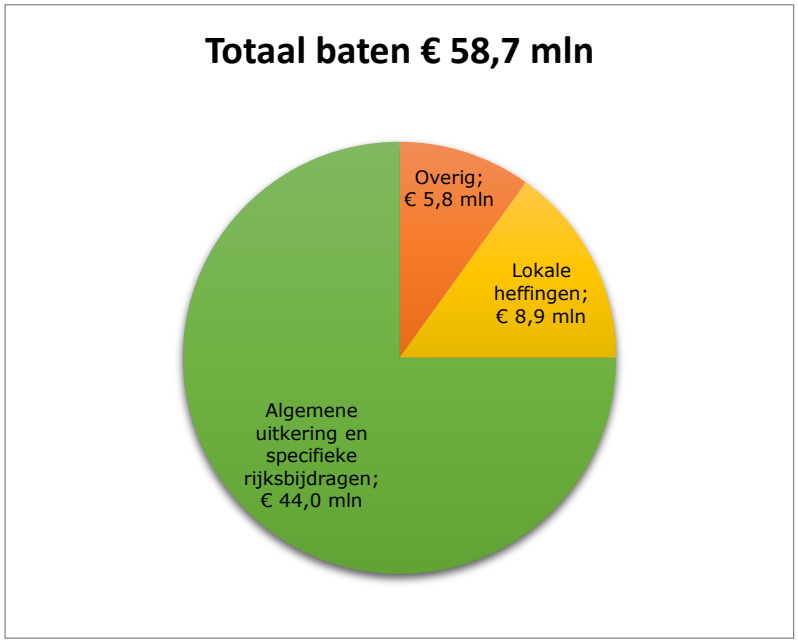
In onderstaande tabel presenteren we op hoofdlijnen het verschil van het begrotingssaldo van de begroting 2024, zoals is afgegeven bij de perspectiefnota 2023, en het huidig voorliggende saldo voor het begrotingsjaar 2024 in deze begroting.

Specificatie verschil begroting 2024	
	2024
Saldo begroting 2024 conform Perspectiefnota 2023	-2.274.657
Mutatie meicirculaire gemeentefonds 2023	893.000
Saldo begroting 2024 Perspectiefnota 2023	-1.381.657
Voorliggend saldo concept begroting 2024 (exclusief bestedingsplan)	-288.947
Positief verschil	1.092.710
Afgerond te verklaren	**1.093.000**
Dit verschil wordt hoofdzakelijk verklaard door:	
Wijzigingen WWB/IOAW	83.000
Verhoging indexatie budgetten WMO/Jeugd	-213.000
Actualisatie renteresultaat	-88.000
Verwerking posten overhead bijdrage begroting WDW	192.000
Bijstelling meeropbrengsten Bouwleges/Omgevingsvergunningen	200.000
Stijging tarief Huishoudelijke hulp (nieuwe CAO)	-144.000
Investering formatie Dienstverlening (vrijval gelabelde middelen)	95.000
Actualisatie berekening OZB opbrengsten	147.000
Nieuwe premies brandverzekering	12.000
Combinatiefunctionaris (Brede SPUK-regeling)	100.000
Indexering GR'en (GGD/DRAN)	25.000
Verlaging storting in voorziening Dubieuze debiteuren	8.000
Actulisatie budgetten Afval-en riool	56.000
Actualisatie kosten bestuur, raad en rekenkamer	10.000
Leges burgerzaken	7.000
Voordeel kapitaallasten Infrastructurele projecten	22.000
Verwerking Algemene uitkering Septembercirculaire	524.000
Archiefbewerkingstraject Druten	-30.000
Overige bijstellingen exploitatie	87.000
Totaal:	**1.093.000**

Samenvattend

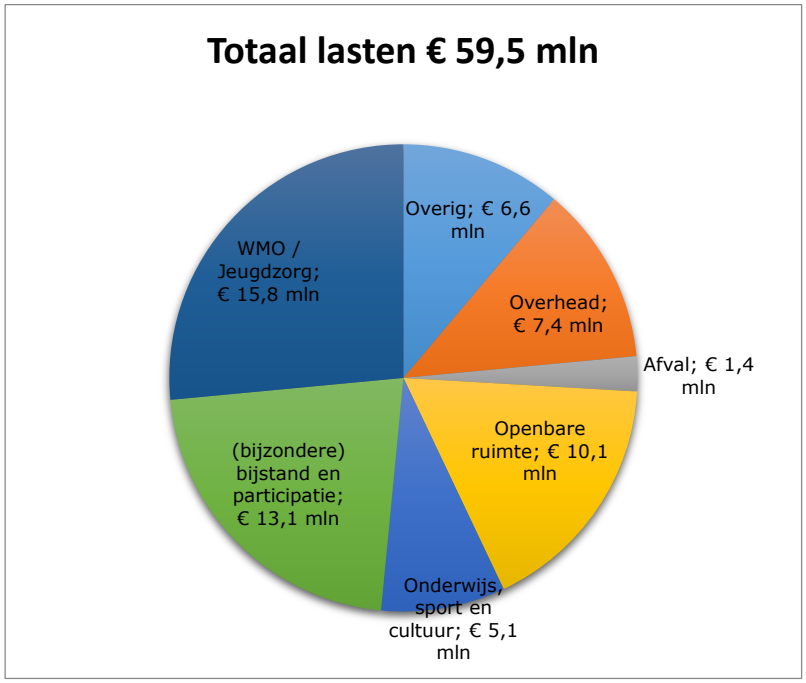
Waar komt ons geld vandaan?

De inkomsten halen we vooral uit de algemene uitkering en specifieke uitkeringen, zoals de BUIG-uitkering voor de bijstandsuitkeringen. Daarnaast ontvangen wij als gemeente middelen uit de lokale heffingen zoals de OZB, riool en reinigingsheffing.
Onze andere inkomsten komen bijvoorbeeld uit de verkoop van paspoorten en rijbewijzen. Ook halen we inkomsten uit eigen bijdragen voor zorg of sport. De verhuur van vastgoed en de grondexploitaties zorgen ook voor inkomsten.

Waar geven we ons geld aan uit?

Bijna de helft van onze gemeentelijke uitgaven gaan naar het sociaal domein (WMO en jeugdzorg) en (bijzondere) bijstand en participatie.

6.4 Toelichting ramingen per programma

Algemeen
De besluiten van de raad tot en met september 2023 zijn verwerkt. De structurele effecten uit de perspectiefnota 2023 zijn doorgerekend in de begroting 2024 (inclusief wijzigingen op reserves en voorzieningen). Nieuw beleid vanaf het begrotingsjaar 2024 wordt via het bestedingsplan 2024-2027 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd. Onderstaand worden per programma de verschillen groter dan € 50.000 verklaard ten opzichte van de begroting 2023.

Programma 0 Bestuur en ondersteuning
- In 2023 is € 110.000 beschikbaar gesteld met het plan van aanpak om te komen tot een Strategisch kompas.
- Vanuit de Agenda Dienstverlening is als speerpunt uit het collegeprogramma Samen duurzaam vooruit € 75.000 in 2023 als budget geaccordeerd om inwoners goed en snel te helpen met al hun (aan-)vragen.
- In 2024 bedraagt de bijdrage aan de Werkorganisatie Druten-Wijchen € 16.719.000 dit conform de vastgestelde begroting van de Werkorganisatie.
- De post voor het ziekteverzuim binnen de WDW is voor het begrotingsjaar 2024 met € 50.000 verlaagd.
- In 2024 is het renteresultaat afgerond € 52.000. Dit is € 140.000 nadeliger ten opzichte van de raming in de begroting 2023.
- Op basis van de meest recente gegevens van Munitax is de opbrengst voor 2024 geraamd op afgerond € 3.000.000 en € 1.500.000 voor respectievelijk OZB woningen en niet woningen. Deze opbrengsten zijn berekend op basis van een groeimodel wat in 4 jaar resulteert in het regionaal gemiddeld gehanteerd tarief.
- De algemene uitkering laat conform de doorrekening van de septembercirculaire 2023 een stijging zien in 2024 ten opzichte van de begroting 2023.
- In de begroting 2024 is een bedrag van in totaal € 400.000 opgenomen als stelpost voor o.a. ambities uit het collegeprogramma/IHP/DCC (€ 300.000) en stijging van de energielasten (€ 100.000).

Programma 1 Veiligheid
- De bijdrage aan de VRGZ is in het begrotingsjaar 2024 afgerond € 78.000 hoger.

Programma 2 Verkeer en vervoer
- Om de kosten voor het onderhoud van de Deestersteeg te kunnen dekken is in 2023 een bedrag van € 170.000 benodigd. Dit bedrag wordt onttrokken uit de bestemmingsreserve onderhoud wegen.
- In 2023 is in totaal € 118.000 als budget beschikbaar voor de uitvoering van diverse projecten, zoals o.a. het uitvoeringsplan (MUP) mobiliteit en onderzoekskosten voor enkele projecten uit het collegeprogramma (veiligheid rotondes/fietspad Tichellande).
- Voor 2023 is, via de perspectiefnota 2023, de post energiekosten incidenteel opgehoogd met € 205.000, dit door gestegen kosten van elektriciteit.

Programma 3 Economie
- Een mountainbike route door Druten of door het Land van Maas en Waal is niet haalbaar gebleken. Er wordt onderzocht of een gravelroute met provinciale gelden te realiseren is. In 2023 is hiervoor een budget van € 53.264 beschikbaar.
- Als resultante van de uitwerking van het collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit" is voor de speerpunten Bankjes in de kernen, Trailerhelling Deest en Kiosk Markt in 2023 € 45.000 opgenomen.

Programma 4 Onderwijs

- In de begroting 2023 en 2024 zijn de NPO (Nationaal Programma Onderwijs) middelen opgenomen van resp. € 70.000 en € 45.000 die ingezet worden voor de rol die de gemeente heeft bij voorschoolse educatie en primair en voortgezet onderwijs.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

- De gemeenteraad heeft bij de behandeling van de begroting 2023 besloten om in 2023 een bedrag van € 400.000 beschikbaar te stellen aan SCP voor de herbouw van het clubgebouw, evenals € 16.000 ter compensatie plaatsing noodunits.
- In 2024 wordt in totaal € 454.428 ten laste gebracht van de algemene reserve in verband met de realisatie sportcentrum De Gelenberg. Tevens is in 2024 een stijging te zien van de kapitaallasten door de realisatie van de infrastructuur van het Sportpark.
- In 2023 is € 20.000 voor het project cultuurhistorische waarden en € 95.000 voor de actualisatie van het monumentenbeleid en de monumentenlijst via de perspectiefnota 2023 beschikbaar gesteld.
- In 2023 is € 45.000 beschikbaar voor het opstellen van een beleids- en uitvoeringsplan natuur en biodiversiteit.
- Voor medewerkers die via het UWV bij de gemeente gedetacheerd zijn is in 2023 € 64.000 beschikbaar in verband met de geldende arbeidsvoorwaarden.
- De bedragen voor de kwaliteitsimpuls openbare ruimte (€ 40.000) en inwonersinitiatieven openbare ruimte en biodiversiteit Deest (€ 20.000) zijn in het begrotingsjaar 2023 opgenomen.

Programma 6 Sociaal domein

- Voor begeleiding statushouders is in 2023 een bedrag van afgerond € 90.000 beschikbaar als inzet voor verhoging taalniveau, maatschappelijke begeleiding en passende ondersteuning inburgeraars.
- In de begroting 2024 zijn de kosten van € 134.000 opgenomen voor het beleids- en uitvoeringsplan Wmo en jeugd waarbij de reserve sociaal domein als dekking fungeert.
- Voor de brede aanpak dak- en thuisloosheid/ambulantiseringsmiddelen is in totaal € 67.000 (afgerond) via de budgetoverhevelingen van 2022 naar 2023 doorgeschoven.
- De uitkeringen bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen laten in 2024 een stijging zien van circa € 290.000 zien. Deze is gebaseerd op de vastgestelde financieel technische uitgangspunten voor de begroting 2024 en verder.
- Om het project "Klaar voor de Start" te beëindigen wordt in 2023 € 110.000 ingezet voor afronding van lopende contracten.
- Via de bijzondere bijstand is het mogelijk een tegemoetkoming voor de gestegen energieprijzen toe te kennen aan huishoudens met een laag inkomen. Voor Druten is hiervoor een bedrag in 2023 van € 358.000 gelabeld vanuit de decembercirculaire 2022.
- De bijdrage aan de gemeenschappelijk regeling MGR Regio Rijk van Nijmegen is € 90.000 hoger, dit inclusief de labelingen van de mei- en septembercirculaire.
- De begroting 2024 van de DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen) is verwerkt in onze gemeentebegroting.
- De kosten voor de huishoudelijke verzorging laten in de begroting 2024 een stijging zien van circa € 360.000, dit conform de autonome groei van het aantal uren huishoudelijke verzorging en de hieraan gekoppelde gestegen uurtarieven.
- Voor 2023 is € 380.000 als restantbudget 2022 beschikbaar voor acute problematiek in de jeugdzorg (Blokhuismiddelen), waaruit de kosten van € 59.000 voor de jongerencoach worden gedekt conform besluitvorming perspectiefnota 2023.
- Voor investeringen en uitvoeringskosten van de Hervormingsagenda Jeugd is in 2024 € 190.000 beschikbaar.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

- Het tarief van de rioolheffing stijgt ten opzichte van 2023 met 3% van € 245 naar € 252. Via de voorziening Riolering worden mutaties in de jaarlijkse uitgaven en opbrengsten opgevangen.
- In de dienstverleningsovereenkomst (DVO) 2023 met de DAR is rekening gehouden met kosten voor de zomerinzameling. In 2023 heeft uw raad besloten om niet te werken met een extra zomerinzameling. Daarnaast is in de DVO abusievelijk een te hoog bedrag opgenomen voor de het beheer van de milieustraat. Hierdoor is een bedrag van € 58.000 onterecht opgenomen in de DVO. In totaal is er dus een bedrag van € 103.500 teveel in rekening gebracht. In het voorstel van de afvaltarieven 2024 in deze begroting wordt een voorstel gedaan tot een eenmalige teruggave van € 12 per huishouden.
- Via budgetoverheveling 2022 naar 2023 is nog een restantbedrag ad € 146.000 beschikbaar als uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid. Dit bedrag is gelabeld binnen het taakveld Energietransitie.
- Voor de overname van bodemtaken is van de Provincie Gelderland subsidie ontvangen in het kader van de omgevingswet en om het bodeminformatiesysteem up-to-date te krijgen. In totaal is hiervoor € 57.500 beschikbaar in 2023.

Programma 8 Wonen en bouwen

- Voor het begrotingsjaar 2023 zijn via de perspectiefnota 2023 de leges voor structuur- en bestemmingsplannen met € 170.000 opgehoogd.
- Druten heeft van de provincie € 100.000 subsidie ontvangen voor de versnelling van de woningbouw. Het restant van dit bedrag (€ 76.000) is via de budgetoverheveling overgeheveld naar 2023.
- Voor de invoering van de omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging bouwen is afgerond € 280.000 in 2023 beschikbaar als doorgeschoven budget uit het jaar 2022. De Omgevingswet treedt per 1 januari 2024 in werking.

6.5 Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 moeten gemeenten en andere overheden vennootschapsbelasting (VPB) betalen over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten maken. Tot en met 2021 voerden wij geen winstgevende ondernemingsactiviteiten uit en betaalden wij geen VPB. Recente ontwikkelingen in de rechtspraak hebben tot gevolg dat reclameactiviteiten en verstrekken van personeelshypotheken, beide van toepassing bij onze gemeente, in het kader van de VPB worden gekwalificeerd als een onderneming in fiscale zin. Dit betekent dat eventuele winst die wordt behaald met deze activiteiten is belast. Voor de begroting 2024 en verder wordt op basis van eerdere aanslagen een bedrag van € 6.000 geraamd.

6.6 SPUK (Specifieke uitkering stimulering sport)

Tot 1 januari 2019 had de gemeente Druten de mogelijkheid om de btw kosten voor sportbeleid en sportaccommodaties af te trekken. Vanwege nieuwe wet- en regelgeving ingaande 1 januari 2019 is dit niet meer mogelijk. Het Rijk komt de gemeente tegemoet in de hogere kosten die de wetswijziging met zich meebrengt, door middel van de Specifieke Uitkering Sport (SPUK Sport). Deze subsidie bedraagt 17,5% van de totale kosten inclusief btw. De hoogte van alle door gemeenten ingediende aanvragen ligt hoger dan het totaal beschikbaar gestelde budget van het Rijk. Het totaal beschikbare budget wordt daarom naar rato verdeeld. Na doorrekening lijken de financiële consequenties vooralsnog beperkt te blijven voor de gemeente Druten. Voor het begrotingsjaar 2023 is een aanvraag voor de SPUK Sport ingediend bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De regeling SPUK Sport loopt tot en met 2023. De laatste aanvraagronde is van januari tot maart 2023. Over de voortzetting van SPUK Sport is nog geen definitief besluit genomen. De middelen zullen echter op een nog nader te bepalen manier bij de gemeenten terecht komen. Zodra hier meer over bekend is, wordt dit aan de gemeenten kenbaar gemaakt.

6.7 Omgevingswet en Wet Kwaliteit Borging (WKB)

2024 staat voor onze gemeente in het teken van ingrijpende veranderingen op het gebied van het omgevingsrecht. De Omgevingswet, die op 1 januari 2024 van kracht wordt, is een cruciale stelselherziening. Deze wet heeft als primair doel om 26 bestaande wetten en ongeveer 1200 regelingen te vervangen en zo alle regels met betrekking tot de fysieke leefomgeving te integreren. Een belangrijk aspect van deze wet is dat ze de overheid in staat stelt om de grote maatschappelijke opgaven op het gebied van een gezonde leefomgeving aan te pakken. Deze opgaven variëren van duurzaamheid tot ruimtelijke kwaliteit en van natuurbehoud tot economische ontwikkeling.
De overgang naar de Omgevingswet vereist niet alleen een beleidswijziging, maar ook een transformatie van onze operationele werkwijzen. We staan voor de uitdaging om een integrale benadering en cyclische verbetering te omarmen, waardoor we effectiever kunnen inspelen op de maatschappelijke behoeften en uitdagingen van onze gemeenschap.
Parallel aan de implementatie van de Omgevingswet werken we actief aan onze Omgevingsvisie. Deze visie vormt de spil voor al onze lange termijn doelstellingen met betrekking tot de fysieke leefomgeving en legt de basis voor ons Omgevingsplan. In dit plan zullen alle beleidsregels voor de fysieke leefomgeving samenkomen om onze doelen op het gebied van duurzaamheid, leefbaarheid en welzijn te verwezenlijken. Hoewel we tot 2032 de tijd hebben om het Omgevingsplan te voltooien, begrijpen we dat dit een omvangrijke inspanning vereist. De transitie naar het Omgevingsplan gaat per 1 januari 2024 van start.
Om deze overgang soepel te laten verlopen, hebben we het genoegen u te melden dat het ministerie middelen beschikbaar heeft gesteld ter ondersteuning. In 2023 ontvangen we ongeveer € 150.000, gevolgd door € 95.000 in 2024 en € 110.000 in 2025. We stellen voor om deze financiële middelen te reserveren voor de implementatie van de Omgevingswet en de ontwikkeling van onze Omgevingsvisie, Omgevingsplan en optionele Omgevingsprogramma’s. Een gedetailleerdere toelichting hierover volgt in een raadsnota die gepland is voor december.
Het is van cruciaal belang dat we in 2024 goed voorbereid zijn op deze wetswijzigingen en dat we actief werken aan het aanpakken van de maatschappelijke opgaven om de kwaliteit van leven voor onze inwoners te waarborgen. Hiermee kunnen we onze gemeente duurzaam ontwikkelen en een positieve impact hebben op de maatschappij waarin we actief zijn.

6.8 Energiecrisis

De energiekosten voor gemeentelijk vastgoed, zoals het gemeentehuis, zwembad en openbare verlichting zullen naar verwachting gaan stijgen. Onder meer door de verhoging van de netbeheerkosten en de verhoging van energiebelasting op gas. Daar staat tegenover dat de energiebelasting op stroom wordt verlaagd. De gemeente houdt hier rekening mee door in deze begroting 2024 en verder, een stelpost van € 100.000 op te nemen ter (gedeeltelijke) dekking van de naar verwachting stijgende energieprijzen. De gemeente is al bezig om het vastgoed te verduurzamen.

Daarnaast wordt er door de gemeente strategisch energie ingekocht om de inkoopprijs zo laag mogelijk te houden en wordt gestreefd de inkoop van gas en elektra te beperken door energiebesparende maatregelen en aanpassing van gedrag. Huurders van maatschappelijk vastgoed worden geïnformeerd hoe de energiekosten zo laag mogelijk gehouden kunnen worden.

Om de stijging van de energierekening van huishoudens en bedrijven deels te compenseren, neemt de overheid verschillende maatregelen. Echter voor de huishoudens zal het prijsplafond verdwijnen. Verenigingen en organisaties die door de hoge energieprijzen in de problemen komen, kunnen nu nog niet bij de overheid terecht. Landelijke ontwikkelingen voor oplossingen volgen wij op de voet.

6.9 Vluchtelingen, internationale werknemers en huisvesting

Opvang van ontheemden uit Oekraïne
We hebben tot 15 maart 2024 een locatie voor noodopvang van 140 bedden op een cruiseschip in de haven aan de Veerdam. We zijn aan het onderzoeken of we een vervangende locatie voor noodopvang kunnen realiseren waarschijnlijk voor 100 bedden. Dit omdat een cruiseschip niet bedoeld is voor langdurig verblijf en de kosten relatief hoog zijn. De kosten worden overigens volledig door het rijk vergoed. De regeling voor ontheemden uit Oekraïne is verlengd tot mei 2025. De vluchtelingen worden begeleid door externe partijen voor locatie leiding en beveiliging.

Opvang van Asielzoekers
Realiseren van een noodopvang locatie voor 100 mensen i.s.m. COA.
Het COA is een plan aan het ontwikkelen voor een noodopvang locatie op de Scharenburg voor 100 asielzoekers. Deze noodopvang locatie wordt volledig geëxploiteerd en bemenst door het COA. De locatie blijft voor de duur van 2 jaar open om Wijchen en andere gemeenten de ruimte te geven om duurzame locaties te ontwikkelen (AZC's).

Invulling geven aan de taakstelling voor Statushouders
Samen met de wooncorporatie zorgen we voor plaatsing van de statushouders volgens de taakstellingen die gelden. De gemeente Druten neemt 5 statushouders gedurende de komende 5 jaar over van Wijchen in de gezamenlijk opgave asiel. Onder deze overname van statushouders zit ook en groep van 4 alleenstaande minderjarige vluchtelingen. Zij vallen onder de categorie AMV (met verblijfsvergunning).

Invulling geven aan beleid voor omgang en huisvesting van internationale werknemers
We stellen nadere beleidsregels en een uitvoeringskader op. Hiermee geven we richting aan de wijze hoe we internationale werknemers willen huisvesten. We hebben het hier specifiek over arbeidsmigranten (verblijvend in Nederland voor een bepaalde periode). Voor deze groep verwachten we dat bedrijven samen met ontwikkelaars met initiatieven komen voor passende huisvesting. Wij vinden dit als gemeente urgent gezien de grote krapte binnen de huizenmarkt. De wens van het college is deze arbeidsmigranten uit de reguliere woningen in wijken te krijgen zodat hier ruimte ontstaat voor overige doelgroepen. Dit door voldoende passende huisvesting voor internationale werknemers te hebben en beleid beschikbaar te hebben met nadere regels om de aanvragen te kunnen beoordelen en eisen te stellen aan deze vorm van huisvesting.

6.10 Onderwijshuisvesting
In het IHP 2019-2039 staat het VMBO-schoolgebouw aan de Mr. van Coothstraat opgenomen voor renovatie/nieuwbouw. In de afgelopen jaren heeft extra onderzoek plaatsgevonden naar de renovatiemogelijkheden van het gebouw. Hieruit is gebleken dat dit geen geschikt scenario voor het Pax VMBO is, onder andere door het grote ruimte-overschot, de slechte staat van gebouwdelen en de slechte energieprestaties. Daarnaast heeft er een onderzoek plaatsgevonden naar doordecentralisatie van onderwijsmiddelen, de resultaten hiervan zijn afgelopen juni 2023 tijdens een informatieavond en middels een informatienota aan de raad gepresenteerd. Ondertussen wordt gewerkt aan een nieuwbouwscenario op de locatie van de Klepperheide, haaks op het bestaande Havo/VWO-gebouw. Het scenario van deze unilocatie is met schoolbestuur en schooldirectie besproken en wordt gezien als de meest efficiënte wijze van nieuwbouw voor het VMBO. Kosten voor aankoop nieuwe locatie en de tijdelijke huisvesting van leerlingen gedurende de bouw kunnen worden uitgespaard, en de verlaatlocatie aan de van Coothstraat kan geheel ingezet worden voor ontwikkeling. De besluitvorming over DDC (en daarmee ook over de financiering voor de nieuwbouw voor het Pax VMBO) zal in december 2023 plaatsvinden, en is vooralsnog niet concreet in de begroting 2024 verwerkt.

7. FINANCIËLE POSITIE

Bij de financiële positie van de gemeente gaat de aandacht op hoofdlijnen uit naar het investeringsvolume 2024-2027, de financiering en het verloop van reserves en voorzieningen. De begroting is opgesteld op basis van bestaand beleid en het collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit", 2022-2026. De structurele effecten van bestaand beleid uit de perspectiefnota 2023 zijn doorgerekend. Nieuw beleid vanaf het begrotingsjaar 2024 is opgenomen in het bestedingsplan 2024-2027.

7.1 Investeringsvolume 2024-2027

Het totale investeringsvolume van de begroting 2024 bedraagt per saldo € 7.768.256. Grotendeels bestaat dit voor circa € 2 miljoen uit investeringen die voortkomen uit het collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit". Ook is in 2024 € 4,7 miljoen opgenomen voor nieuwbouw basisschool 't Klosterhufke. Voor rioleringsinvesteringen is afgerond € 0,5 miljoen begroot en € 0,5 miljoen voor strategische (grond)aankopen. In 2024 verwachten we de grondexploitatie Westerhout Zuid en de bijbehorende voorziening af te sluiten, met een mutatie van afgerond € 2 miljoen negatief. De genoemde € 1,5 miljoen in programma 5 betreft het laatste deel van de investering sportcentrum Gelenberg.

Per programma en per jaar zien de investeringsbedragen er als volgt uit:

Tabel investeringsbedragen per programma per jaar

	2024	2025	2026	2027	Totaal
Programma 2	€ 2.073.650	€ 894.500	€ 480.150		**€ 3.448.300**
Programma 3	-€ 2.079.641				**-€ 2.079.641**
Programma 4	€ 4.700.000				**€ 4.700.000**
Programma 5	€ 1.487.572				**€ 1.487.572**
Programma 7	€ 536.000	€ 923.805	€ 506.001	€ 160.000	**€ 2.125.806**
Programma 8	€ 1.050.675	€ 1.063.867	€ 1.061.212	€ 1.061.212	**€ 4.236.966**
Totaal	**€ 7.768.256**	**€ 2.882.172**	**€ 2.047.363**	**€ 1.221.212**	**€ 13.919.003**

De hierboven vermelde investeringen leiden tot kapitaallasten binnen de betreffende programma´s, dan wel tot reguliere mutaties in de boekwaarden.
Gelijktijdig met het vaststellen van de programmabegroting 2024 autoriseert uw raad de investeringen in 2024 zoals deze in de diverse programma´s zijn opgenomen. Het college kan in het begrotingsjaar 2024 beschikken over de uitvoeringskredieten die ten grondslag liggen aan de saldi in de bovenstaande tabel. Er wordt daarom geen afzonderlijk kredietbesluit vastgesteld voor de in de programmabegroting opgenomen investeringen 2024.

De productenraming 2024 (die ter inzage ligt) bevat "de staat van geactiveerde kapitaaluitgaven". Conform het BBV geven we hieronder aan welke materiële vaste activa een maatschappelijk nut en welke activa een economisch nut hebben.

	Boekwaarde materiële vaste activa met economisch nut	Boekwaarde materiële vaste activa met maatsch. nut
1 januari 2023	€ 45.988.350	€ 3.798.269
1 januari 2024	€ 59.704.076	€ 6.800.731

Investeringen met een economisch nut zijn bv. grond, gebouwen, sporthallen en riolering.

investeringen met een maatschappelijk nut zijn bv. wegen, voet- en fietspaden, bruggen, groenvoorzieningen en openbare verlichting.

7.2 Financiering

De navolgende tabel vermeldt het verwachte jaarlijkse financieringstekort- of overschot. Over de jaren 2024 tot en met 2027 wordt een financieringstekort verwacht. In de begroting 2024 gaan we uit van een rente-omslagpercentage van 0,75% voor nieuwe investeringen.

	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027
Te financieren	€	€	€	€
Boekwaarde materiële, immateriële en financiële activa	**78.608.990**	**83.203.037**	**82.332.548**	**80.661.703**
Financieringsmiddelen				
Stand van reserves en voorzieningen	25.726.357	23.330.155	23.269.102	23.268.743
Stand vreemd vermogen lang (geldleningen)	33.400.000	27.600.000	21.800.000	16.000.000
Totale financieringsmiddelen	**59.126.357**	**50.930.155**	**45.069.102**	**39.268.743**
Financieringstekort	-19.482.633	-32.272.882	-37.263.446	-41.392.959

De toename van het financieringstekort in de jaren 2025-2027 is het gevolg van het aflossen van bestaande langlopende leningen. In bovenstaande tabel is geen rekening gehouden met herfinanciering (zie ook paragraaf Financiering 2.4).

Het financieringssaldo geeft weer of de vaste financieringsmiddelen (de som van het eigen vermogen en het lang vreemd vermogen) al dan niet toereikend zijn om de vaste activa te financieren. Bij een financieringstekort moet de gemeente geld lenen. De gemeente kan dit gedeeltelijk met kort vreemd vermogen financieren. Dit is wettelijke toegestaan voor zover de kasgeldlimiet niet wordt overschreden. De kasgeldlimiet bedraagt maximaal 8,5% van het begrotingstotaal. De aanvullende financieringsbehoefte financiert de gemeente met lang vreemd vermogen.

7.3 Verloop van reserves en voorzieningen

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden de reserves onderverdeeld in:

1. algemene reserve(s);
2. bestemmingsreserves.

Voorzieningen worden gevormd voor:

1. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
2. op de balansdatum bestaande risico´s ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
3. kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren, bijvoorbeeld onderhoudsvoorzieningen.

Meerjarenbeeld reserves en voorzieningen

De volgende tabel toont de verwachte ontwikkeling van de reserves en voorzieningen voor de komende jaren. Daarbij is rekening gehouden met de bestaande meerjarenonderhoudsprogramma´s.

Omschrijving	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027
Algemene reserve	€ 12.145.580	€ 11.645.580	€ 11.191.152	€ 11.191.152	€ 11.191.152
Bestemmingsreserves	€ 7.641.293	€ 7.154.209	€ 6.940.848	€ 6.935.362	€ 6.926.091
Totaal reserves	**€ 19.786.873**	**€ 18.799.789**	**€ 18.132.000**	**€ 18.126.514**	**€ 18.117.243**
Totaal voorzieningen	**€ 7.505.592**	**€ 6.926.568**	**€ 5.198.155**	**€ 5.142.588**	**€ 5.151.500**
Totaal reserves en voorzieningen	**€ 27.292.465**	**€ 25.726.357**	**€ 23.330.155**	**€ 23.269.102**	**€ 23.268.743**

De afname in 2023 van de algemene reserve van € 0,5 mln. betreffen de twee amendementen Armoede in Druten en Clubgebouw SCP van resp. € 0,1 mln. en € 0,4 mln. welke ingediend zijn bij de begrotingsbehandeling 2023. De afname in de bestemmingsreserves bedraagt per saldo afgerond € 0,5 mln. wat hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door de volgende claims; reserve nuon € 0,1 mln. en aanwending reserve sociaal domein € 0,4 mln.

Voor een gedetailleerd overzicht van de omvang en de verwachte mutaties vanaf 2023 per reserve en voorziening wordt verwezen naar de 'staat van reserves en voorzieningen' van de productenraming. Tevens is hier een overzicht per reserve c.q. voorziening aan toegevoegd waarin het doel wordt beschreven en de meerjarige toevoegingen en aanwendingen worden toegelicht.

7.4 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Om te voldoen aan de voorschriften van het Besluit Begroting & Verantwoording wordt op deze plaats een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen 2024 gepresenteerd.

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen in euro´s)	*2024*
A) lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	
OZB	4.629.375
B) algemene uitkering (Gemeentefonds)	39.851.013
C) dividend	
BNG	21.000
DAR	34.187
D) saldo van de financieringsfunctie	52.015
E) bedrag voor onvoorzien	10.000
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**44.597.590**

Naar aanleiding van de septembercirculaire 2023 is de algemene uitkering voor de jaren 2024 t/m 2027 berekend.

Toelichting punt D, saldo van de financieringsfunctie: De rente over de boekwaarde van geactiveerde kapitaaluitgaven (investeringen) wordt toegerekend aan de verschillende programma's. Dit gebeurt tegen het renteomslagpercentage voor 2024 van 0,75%. Het verschil tussen de toegerekende rente en de feitelijke rente is het renteresultaat. Op taakveld 0.5 Treasury (rente en afschrijving) is hiervan in 2024 € 52.015 als bate verwerkt.

7.5 Provinciaal toezicht/ Structureel evenwicht

Om te bepalen of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van structureel evenwicht dient, conform de voorschriften en de verplichting uit het BBV (besluit begroten en verantwoorden), inzichtelijk gemaakt te worden welke incidentele baten en lasten de begroting en meerjarenraming bevat. In onderstaand overzicht worden de saldi van de primitieve begroting gepresenteerd inclusief de per saldo geraamde incidentele baten en lasten voor de jaren 2024 t/m 2027. De toezichthouders beoordelen jaarlijks of er sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de begroting, en hiermee ook of de gemeente onder repressief of preventief toezicht valt.

(bedragen x € 1.000)

Presentatie van het structureel begrotingssaldo *(primitieve begroting)*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Saldo baten en lasten	-957	574	-1.525	170
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	668	5	9	-46
Begrotingssaldo na bestemming	**-289**	**579**	**-1.516**	**124**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo) *(zie bijlage 2.)*	679	225	32	0
Structureel begrotingssaldo (excl.bestedingsplan)	**390**	**804**	**-1.484**	**124**

8. BESTEDINGSPLAN 2024 - 2027

8.1 Meerjarenbegroting 2024 - 2027

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting is uitgegaan van de uitgangspunten uit de Notitie technische uitgangspunten 2024–2027. Het bestedingsplan biedt samen met de verwachte meerjarige bestedingsruimte de basis voor keuzes inzake financiën, planning en beheersing.

In het bestedingsplan treft u, gerubriceerd per programma, items aan waarvoor nu aan de raad uitdrukkelijk voor 2024 autorisatie wordt gevraagd. Na vaststelling wordt via een 1e begrotingswijziging 2024 de begroting aangepast. Met het vaststellen van de begroting en het bestedingsplan stelt de raad voor 2024 de benodigde incidentele en structurele bestedingsruimte beschikbaar.

8.2 Items bestedingsplan

Voor wat betreft de onderwerpen die op het bestedingsplan zijn opgenomen onder de kop "Nieuw Beleid".

Projectleider digitale participatie
In 2020 is er besloten een marktverkenning uit te voeren voor een digitaal platform. Op 3 juli jl. heeft de marktverkenning plaatsgevonden. De aanschaf van een platform moet ook worden geïmplementeerd en geborgd. We stellen voor een projectleider aan te stellen om dit digitaal platform voor participatie te implementeren voor de gemeente Druten en Wijchen en dit te borgen binnen de WDW. De kosten voor Druten, zijn volgens de verdeelsleutel, in 2024 voor eenmalige kosten € 16.900 en vanaf 2025 structureel een bedrag van € 8.500.

Ophoging budget voor peuteropvang
De beschikbare budgetruimte op de begrotingspost peuteropvang is inmiddels volledig benut. Rekenen we met de voorschotsubsidie voor 2023 en de indexatie voor de kinderopvangtoeslag dan is de verwachting dat de uitgaven in 2024 toenemen met afgerond € 10.000. We stellen dan ook voor om met ingang van het begrotingsjaar 2024 het budget voor peuteropvang structureel te verhogen met € 10.000 en nemen dit op in het investerings- en bestedingsplan 2024.

Werkorganisatie Druten Wijchen (Begrotingswijziging 2024)
De WDW heeft haar Begroting 2024 in juli vastgesteld, rekening houdend met de ingediende zienswijzen van de beide gemeenten. Deze begroting was technisch van aard en volledig opgezet vanuit het bestaande beleid, inclusief het eind 2022 vastgestelde Integraal Plan en een financiële vertaalslag daarvan. Deze begroting is vertaald in de Perspectiefnota 2023.
De ontwikkeling van de formatie van de WDW staat nooit stil. Dit is onder andere het gevolg van nieuwe ambities, wettelijke taken of de uitvoering van eerder genomen besluiten. Met het kwantitatief en kwalitatief op orde brengen van de formatie krijgt de WDW meer grip op de benodigde opgaaf, leidt dit tot een demping van de werkdruk bij bestaande medewerkers en draagt dit direct bij tot financiële voordelen bij de gemeenten. Het WDW bestuur stelt een aantal uitbreidingen voor, voortkomend uit het integraal plan en uit wettelijke taken. Een deel van de uitbreidingen leidt binnen de gemeenten tot revenuen, voortkomend uit subsidies en aanbestedingen.

Voor een nadere toelichting en de benodigde middelen (incidenteel en structureel) vanaf het begrotingsjaar 2024 verwijs ik u naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Fasering infrastructurele projecten Collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit"

In april van dit jaar is een volledige financiële verdere uitwerking van het collegeprogramma “Samen duurzaam vooruit” aan uw gemeenteraad gepresenteerd. Hiermee is invulling gegeven aan de ambities van de raad voor de komende vier jaar. Voor een aantal van deze ambities is eerst een onderzoek nodig en pas de uitkomst daarvan bepaalt de haalbaarheid van de ambities. De uitkomst van die onderzoeken bepaalt eveneens of en hoeveel geld er daadwerkelijk nodig is. Een indicatie van de nodige middelen voor de uitvoering van deze ambities, is wel in deze uitwerking opgenomen.

Uw raad is inmiddels ook via een informatienota op de hoogte gebracht van de uitdaging die er voor de gemeente Druten ligt om de meerjarige financiële tekorten 2024-2027 om te buigen. Omdat we nu weer een aantal maanden verder zijn in het jaar 2023 hebben we een uitvraag gedaan bij de verschillende projectleiders om de opgenomen infrastructurele projecten uit het collegeprogramma “Samen Duurzaam vooruit” kritisch te beoordelen op de hoogte van het investeringsbedrag en het voorgenomen jaar van de investering. Het is nu mogelijk om een meer accurate planning af te geven van de toekomstige investeringen. Het achterliggende doel is helder, we willen onze begroting niet onnodig financieel belasten als de voorgenomen investeringen in de tijd gezien niet realistisch zijn.

In onderstaande tabel overzicht treft u een voorstel aan van de fasering van de diverse infrastructurele projecten, met daarbij de meerjarige financiële consequenties die op het bestedingsplan zijn vertaald.

Samenvattend betekent dit voor de jaren 2024 t/m 2027 een voordeel van respectievelijk € 74.925, € 219.600, € 17.250 en € 28.750.

Fasering investeringen Collegeprogramma "Samen Duurzaam vooruit"

I = Incidenteel S = Structureel	investering	2024 I	2024 S	2025 I	2025 S	2026 I	2026 S	2027 I	2027 S
COLLEGEPROGRAMMA "SAMEN DUURZAAM VOORUIT"									
Integraal huisvestingsplan scholen Klosterhufke (IHP)	€ 4.700.000				€ 152.750		€ 152.750		€ 152.750
Aanpassing: investering gereed van 2024 naar 2025					***€ -***		***€ 152.750***		***€ 152.750***
verschil					**€ 152.750**		**€ -**		**€ -**
Dorpshuis De Horst	€ 1.000.000		€ 32.500		€ 32.500		€ 32.500		€ 32.500
Aanpassing: investering gereed van 2023 naar 2024			***€ -***		***€ 32.500***		***€ 32.500***		***€ 32.500***
verschil			***€ 32.500***		**€ -**		**€ -**		**€ -**
Trailerhellling Deest	€ 30.000				€ 1.725		€ 1.725		€ 1.725
Aanpassing: investering gereed van 2024 naar 2025					***€ -***		***€ 1.725***		***€ 1.725***
verschil					**€ 1.725**				
Extra ontsluiting Tichellande	€ 500.000				€ 28.750		€ 28.750		€ 28.750
Aanpassing: investering 2024 vervalt, ontsluiting is niet mogelijk					**€ -**		**€ -**		**€ -**
verschil					**€ 28.750**		**€ 28.750**		**€ 28.750**
Dubbele oversteek de Koekkoek	€ 40.000		€ 2.300		€ 2.300		€ 2.300		€ 2.300
Aanpassing: investering gereed van 2023 naar 2024			***€ -***		***€ 2.300***		***€ 2.300***		***€ 2.300***
verschil			***€ 2.300***		**€ -**		**€ -**		**€ -**
Aanpak de Rijdt	€ 350.000		€ 20.125		€ 20.125		€ 20.125		€ 20.125
Aanpassing: investering gereed van 2023 naar 2024			€ -		***€ 20.125***		***€ 20.125***		***€ 20.125***
verschil			***€ 20.125***		**€ -**		**€ -**		**€ -**
Aanpak Kerkstraat/ 't Geerke	€ 200.000						€ -		€ 11.500
Aanpassing: investering gereed van 2026 naar 2025							***€ 11.500***		***€ 11.500***
verschil							**€ 11.500-**		**€ -**
Veiligheid rotondes	€ 500.000				€ 28.750		€ 28.750		€ 28.750
Aanpassing: investering gereed van 2024 naar 2025					***€ -***		***€ 28.750***		***€ 28.750***
verschil					**€ 28.750**		**€ -**		**€ -**
Facelift Oranjebuurt	€ 200.000				€ 11.500		€ 11.500		€ 11.500
Aanpassing: investering gereed van 2024 naar 2025					***€ -***		***€ 11.500***		***€ 11.500***
verschil					**€ 11.500**		**€ -**		**€ -**
Pumptrack	€ 150.000				€ 16.125		€ 16.125		€ 16.125
Aanpassing: investering gereed van 2024 naar 2025					***€ -***		***€ 16.125***		***€ 16.125***
verschil					**€ 16.125**		**€ -**		**€ -**
Extra toegang Uivermeertjes Deest		€ 20.000		€ -					
Aanpassing: investering gereed van 2024 naar 2025		***€ -***		***€ 20.000***					
verschil		**€ 20.000**		**€ 20.000-**					
Subtotalen incidentele en structurele effecten									
Financiële ruimte begroting 2024-2027		**€ 20.000**	**€ 54.925**	**€ 20.000-**	**€ 239.600**	**€ -**	**€ 17.250**	**€ -**	**€ 28.750**

Te verwachten Financiële ontwikkelingen
Zoals bij uw raad bekend zijn er een aantal dossiers in voorbereiding waarvan de financiële consequenties bij de opmaak van deze begroting nog niet bekend waren. Denk hierbij onder meer aan het IBOR, IHP en de actualisatie van het MJOP Gemeentelijke gebouwen. Daarnaast moeten we ook rekening houden met een oplopende rente op de financiële markt en de voorgenomen wijziging in financiering van het werkbedrijf waarbij het risico bestaat dat op basis van een verdeelmodel de gemeente Druten een fors hogere bijdrage moet gaan betalen. Een aantal van deze "risico's" zijn ook opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Inzet surplus binnen de algemene reserve
Onder voorwaarden is het voor gemeenten toegestaan om onttrekkingen aan de algemene reserve ten gunste van de exploitatie te brengen zonder deze mutatie op te nemen op het overzicht van incidentele baten en lasten. Het structureel begrotingssaldo wordt dan niet gecorrigeerd. De inzet van de algemene reserve kan alleen voor het deel dat volgens de toezichthouder geen deel uitmaakt van de benodigde weerstandscapaciteit die noodzakelijk is voor het afdekken van de geïnventariseerde risico's. Ook gelden onderstaand genoemde voorwaarden voor een juiste toepassing van de inzet van het surplus binnen de algemene reserve.

- *Het totaalbedrag van het inzetbare deel van de algemene reserve moet bij het besluit tot de inzet aanwezig zijn in de algemene reserve.*
- *Voor het totaalbedrag van de inzet van de algemene reserve wordt een afzonderlijke dekkingsreserve gevormd.*
- *Na het besluit tot inzet van de algemene reserve kan de jaarlijkse inzet niet meer verhoogd worden. Verlaging of geheel beëindigen van de inzet van de algemene reserve is wel mogelijk.*

In de paragraaf Weerstandsvermogen is uiteengezet en berekend dat de weerstandcapaciteit van de gemeente Druten uitkomt op een bedrag van € 2.956.000 wat noodzakelijk is voor het afdekken van de geïnventariseerde risico's.
De begrote stand van de algemene reserve bedraagt per 1 jan 2024 € 11.645.580.
Volgens de spelregels en voorwaarden van de provincie zou dan het surplus van de algemene reserve afgerond € 8.700.000 bedragen.
Gezin het nu voorliggende meerjarige exploitatietekort 2024 t/m 2027 van in totaal € 1.630.000 en de toekomstige financiële onzekerheden en uitdagingen stellen we voor om een bedrag ter hoogte van € 5.000.000 voor de jaren 2024 t/m 2207 af te zonderen van de algemene reserve en dit te storten in een nieuw te vormen bestemmingsreserve Exploitatiebegroting.

Samenvattend betekent dit:

Voorstel en berekening inzet surplus Algemene reserve			
Stand Algemene reserve (1 jan 2024)			€ 11.645.580
Benodigde Weerstandscapaciteit			€ 2.956.000
Surplus Algemene reserve			€ 8.689.580
Meerjarig exploitatietekort 2024 t/m 2027	**€**	**1.685.000**	
Financieel dossiers/risico's	€	4.200.000	
Aanwezige dekking restant stelpost	€	754.625	
Resteert voor Financiële dossiers en risico's	**€**	**3.445.375**	
Inschatting benodigde dekking	**€**	**5.130.375**	
Voorstel: Inzet surplus Algemene reserve	**€**	**5.000.000**	
Resteert in de Algemene reserve: € 11.645.580 -/- € 5.000.000 = € 6.645.580			

Investerings/Bestedingsplan 2024-2027

Programma	I = Incidenteel S = Structureel (- is nadeel)	2024 I	2024 S	2025 I	2025 S	2026 I	2026 S	2027 I	2027 S
	NIEUW BELEID								
0	**Bestuur en ondersteuning**								
	Projectleider digitale participatie	€ 16.900-			€ 8.500-		€ 8.500-		€ 8.500-
4	**Onderwijs**								
	Ophogen budget voor peuteropvang		€ 10.000-		€ 10.000-		€ 10.000-		€ 10.000-
	Werkorganisatie Druten Wijchen	€ 83.600-	€ 189.728-		€ 189.728-		€ 189.728-		€ 189.728-
	Subtotaal nieuw beleid	**€ 100.500-**	**€ 199.728-**	**€ -**	**€ 208.228-**	**€ -**	**€ 208.228-**	**€ -**	**€ 208.228-**
	Fasering infrastructurele projecten Collegepr. "Samen duurzaam vooruit"								
	Per saldo financieel effect fasering projecten (conform tabel)	€ 20.000	€ 54.925	€ 20.000-	€ 239.600	€ -	€ 17.250	€ -	€ 28.750
	Subtotaal incidentele en structurele effecten bestedingsplan	**€ 80.500-**	**€ 144.803-**	**€ 20.000-**	**€ 31.372**	**€ -**	**€ 190.978-**	**€ -**	**€ 179.478-**
	Beschikbare middelen primitieve begroting	**€ -**	**€ 288.947-**	**€ -**	**€ 579.596**	**€ -**	**€ 1.515.523-**	**€ -**	**€ 123.745**
	Saldo overschot (+) / tekort (-)	**€ 80.500-**	**€ 433.750-**	**€ 20.000-**	**€ 610.968**	**€ -**	**€ 1.706.501-**	**€ -**	**€ 55.733-**
		2024		**2025**		**2026**		**2027**	
	Totaal begrotingssaldo saldo (incl. bestedingsplan) overschot (+) / tekort (-)	**€ 514.250-**		**€ 590.968**		**€ 1.706.501-**		**€ 55.733-**	
	Te verwachten financiële ontwikkelingen (o.a Rente//IBOR/MJOP/Werkbedrijf/DDC)		€ 400.000-		€ 1.200.000-		€ 1.300.000-		€ 1.300.000-
	Dekking: Restant stelpost van € 600.000 (o.a IBOR en overige investeringen)		€ 312.675		€ 234.725		€ 57.225		€ 150.000
	Resteert voor uitzetting op financiële ontwikkelingen		**€ 87.325-**		**€ 965.275-**		**€ 1.242.775-**		**€ 1.150.000-**
	Subtotaal begrotingssaldo	**€ 601.575-**		**€ 374.307-**		**€ 2.949.276-**		**€ 1.205.733-**	
	INZET SURPLUS BINNEN DE ALGEMENE RESERVE								
	Instellen bestemmingsreserve Exploitatiebegroting	€ 5.000.000-							
	Dekking Algemene Reserve	€ 5.000.000							
	Inzet bestemmingsreserve Exploitaitiebegroting		€ 650.000		€ 400.000		€ 3.000.000		€ 950.000
	Saldo begroting 2024-2027 overschot (+) / tekort (-)	**€ 48.425**		**€ 25.693**		**€ 50.724**		**€ 255.733-**	

HOOFDSTUK 1 PROGRAMMAPLAN

1 Programmaplan 33
1.1 Collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit" 34
1.1.0 Bestuur en ondersteuning 35
1.1.1 Veiligheid 40
1.1.2 Verkeer en vervoer 44
1.1.3 Economie 51
1.1.4 Onderwijs 56
1.1.5 Sport, cultuur en recreatie 61
1.1.6 Sociaal domein 67
1.1.7 Volksgezondheid en milieu 73
1.1.8 Wonen en bouwen 77

PROGRAMMAPLAN

1.1 Collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit"

De hoofdllijnen van beleid 2022-2026 zijn vastgelegd in het collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit".
Het collegeprogramma is herschikt naar de bestaande programma indeling zoals deze destijds aan de raad is voorgelegd en vastgesteld. Dit inclusief de benodigde incidentele en structurele middelen. In deze begroting 2024 zijn, naast de speerpunten uit het collegeprogramma, ook overige thema's opgenomen waarvoor aandacht wordt gevraagd. Naast de ambities uit het coalitieprogramma is ook zichtbaar aan welke ontwikkelingen we nog meer werken.

Tevens nemen we hierbij de 3W- vragen op per programma:

Wat willen we bereiken?
De doelstelling, met in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten.

Wat gaan we daarvoor doen?
De wijze waarop ernaar gestreefd wordt om die effecten te bereiken.

Wat mag het kosten?
Hier wordt het bedrag opgenomen dat nodig is om de voorgenomen beleidsuitvoering/-voorbereiding uit te voeren. Daarbij wordt inzicht gegeven in de incidentele en structurele budgetten.

0 Bestuur en ondersteuning

Algemeen

Gemeente Druten is er voor haar inwoners. We zijn dichtbij, toegankelijk en voor iedereen. Inwoners spreken ons aan en rekenen op ons. We doen wat we beloven. We maken gebruik van de denk- en daadkracht door inwoners op tijd te betrekken bij onze plannen. En we moedigen hen aan eigen ideeën in te brengen. Onze dienstverlening gaat uit van mogelijkheden in plaats van beperkingen. We moedigen aan om voor jezelf te zorgen, maar stellen de menselijke maat voorop. Plannen voor de toekomst bekijken we niet alleen vanuit Druten. We willen goed samenwerken in de regio. Samen met andere gemeenten en partijen pakken we grote opgaven en problemen aan.

Wij verbeteren onze dienstverlening verder en brengen deze nog dichterbij met ons programma 'Dienstverlening Dichtbij'. We zijn professioneel en doen wat nodig is. We denken en werken toekomstgericht. O.a. met het Strategisch Kompas Druten2040. Voor de hele gemeente, met haar kernen en wijken, en de regio. Dit doen we voor en met de gemeentelijke organisatie, de bestuurders van Druten en de lokale bevolking. Het geeft de komende jaren sturing en focus aan het Drutense beleid en de inzet op de diverse onderwerpen.

0-1	Vragen inwoners
0-2	Kwaliteit dienstverlening
0-3	Vertrouwensrelatie
0-4	Kernenwethouder
0-5	Samenwerken in regio
0-6	Investeren in uitvoeringskracht
0-7	Belastingen
0-8	Duurzaamheidsmaatregelen
0-9	Een toekomstvisie voor Druten

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

0-1 Vragen inwoners

We reageren binnen twee werkdagen op vragen van inwoners.	Via de Agenda Dienstverlening Dichtbij en de WDW Academie werken we aan onze WDW Dienstverleningsprincipes en vaardigheden. . Eind 2024 wordt de Agenda Dienstverlening geëvalueerd.

0-2 Kwaliteit dienstverlening

Iedere twee jaar vragen we inwoners naar hun mening over de kwaliteit van onze dienstverlening. Hierdoor blijft de kwaliteit aansluiten bij wat inwoners verwachten.	De Inwoners en Ondernemerspeiling wordt in 2024 opnieuw uitgevoerd. Daarnaast werken we in de Agenda Dienstverlening Dichtbij aan een nieuw plan om onze klantsignalen doorlopend bij te houden.

0-3 Vertrouwensrelatie

We blijven werken aan een goede vertrouwensrelatie tussen inwoners en de gemeente. Afspraak is afspraak vinden we belangrijk.	We gaan aan de slag met het nieuw Participatie en cocreatiekader als onderdeel van de Agenda Dienstverlening. Hiermee geven we invulling aan de samenwerking met inwoners. We leggen dit kader begin 2024 aan de gemeenteraad voor.

0-4 Kernenwethouder

Elke wethouder wordt ook kernenwethouder en is aanspreekpunt voor een dorp in onze gemeente. Zo horen en weten we nog beter wat er leeft.	De invulling van het kernenwethouderschap nemen we mee in het nieuw participatie en cocreatiekader. Dit kader wordt begin 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd.

0-5 Samenwerken in regio

Op grote thema’s in zorg en welzijn, werk en inkomen, duurzaamheid en wonen werken we nog meer samen in de regio. Hierdoor zetten we ook echt samen stappen.	1. Groene Metropool Regio Met de Groene Metropool Regio werken we aan de regioagenda 2023-2024 en de vijf opdrachten. Belangrijke onderdelen daarbinnen zijn de uitwerking van de verstedelijkingsstrategie in een uitvoeringsprogramma NOVEX, en we maken een plan voor het landelijk gebied. Daarnaast kijken we met de andere gemeenten hoe we de samenwerking binnen de Groene Metropool Regio kunnen verbeteren. En we stellen een nieuwe regioagenda 2025-2028 op.

	2. Rijk van Nijmegen Met de gemeenten van het Rijk van Nijmegen werken we samen om Druten en deze regio sterker neer te zetten. Voor deze samenwerking stellen we een verbeteragenda op. Verder stellen de gemeenten rondom Nijmegen een Ommeland-agenda op. Hiermee verbeteren we de relatie tussen stad en platteland. Het LEADER programma helpt hierbij mee door de ontwikkeling van het platteland in brede zin aan te moedigen. 3. Public Affairsplan We voeren het Public Affairsplan uit en stellen deze bij op basis van nieuwe ontwikkelingen.

0-6 Investeren in uitvoeringskracht

We zetten in op de professionaliteit en uitvoeringskracht van de werkorganisatie.	Hieraan werken we met het Actieplan Doorontwikkeling WDW en het Integraal Plan WDW. Na de evaluatie wordt in 2024 het vervolg hierop bepaald.

0-7 Belastingen

We verhogen de onroerendezaakbelasting (OZB) normaal alleen met de inflatiecorrectie van dat jaar.	Elk jaar begroten we de OZB-opbrengsten en kijken we of het nodig is dat de OZB stijgt. Hierbij houden we rekening met de inflatie en met de stijging binnen de regio. Een verhoging doen we stap voor stap naar het gemiddelde van de regio.

0-8 Duurzaamheidsmaatregelen

We bekijken of we de genomen maatregelen voor duurzame woningen in de toekomst buiten de WOZ-waarde kunnen houden.	We bekijken wat de juridische mogelijkheden zijn en of we dit ook kunnen uitvoeren. Dit doen we in overleg met Munitax en misschien ook met de gemeenten in de regio. Als daar duidelijkheid over bestaat, worden de mogelijke financiële gevolgen ervan in kaart gebracht.

0-9 Een toekomstvisie voor Druten

We gaan aan de slag met een toekomstvisie.	Samen met onze inwoners, ondernemers en partners stellen we een toekomstvisie Druten 2040 op. Begin 2024 leggen we de toekomstvisie aan de gemeenteraad voor.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota
380898 2708	Plan van aanpak toekomstvisie Agenda Dienstverlening Dichtbij Actieplan Doorontwikkeling WDW

Wat het kost

Het programma omvat de verbetering van de in- en externe dienstverlening van de gemeentelijke organisatie en het ondersteunen van het lokale bestuur. Inclusief het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en het geraamde bedrag voor onvoorzien, alsook de daarmee samenhangende lasten.
Het Programma Bestuur en ondersteuning bestaat uit de volgende taakvelden:
0.1 Bestuur; de vergoedingen voor de raad, het college en de regionale/bestuurlijke samenwerking.
0.2 Burgerzaken; het verstrekken van rijbewijzen, paspoorten, bevolkingsregister en de kosten voor de verkiezingen en straatnaamgeving.
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden; beheer, verhuur, instandhouding van gebouwen, gronden.
0.4 Overhead; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.
0.5 Treasury; Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente met betrekking tot de treasury functie zoals financiering, beleggingen, dividenden etc. waaronder dividend nutsbedrijven.
0.6 Belastingen; hieronder valt een aantal taakvelden zoals OZB woningen en niet-woningen en de overige belastingen zoals de honden- en reclamebelasting.
0.7 Algemene uitkering; hieronder valt de uitkering uit het gemeentefonds.
0.8 Overige baten en lasten; hieronder vallen de niet nader gespecificeerde posten zoals stelposten en taakstellingen.
0.9 Vennootschapsbelasting.
0.10 Mutaties met reserves.

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Bestuur en ondersteuning						*(bedragen in euro´s)*
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten voor bestemming	**10.054.276**	**13.257.317**	**11.303.321**	**10.942.391**	**10.905.630**	**10.764.515**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten voor bestemming	**42.802.558**	**42.542.901**	**45.625.341**	**47.570.817**	**46.192.451**	**48.030.581**
Saldo voor bestemming	**32.748.282**	**29.285.584**	**34.322.020**	**36.628.426**	**35.286.820**	**37.266.067**
Mutaties reserves	-3.031.257	-3.885.688	-1.806.518	431.300	-35.667	-31.158
Saldo na bestemming	**35.779.539**	**33.171.272**	**36.128.538**	**36.197.126**	**35.322.487**	**37.297.224**

1 Veiligheid

Algemeen

Samen zorgen wij voor een veilige samenleving. Onveilige situaties pakken we meteen aan. Preventie, signaleren, integraal samenwerken en informatie stroomlijnen zijn de sleutelwoorden die centraal staan in de aanpak. Belangrijke beleidsdomeinen hierin zijn Wmo, jeugdzorg, participatie, horeca en evenementen, toerisme en recreatie, verkeer en milieu, wonen en openbare ruimte. We leggen steeds de verbinding met deze domeinen. Zo werken we echt integraal, investeren we in preventie en hebben we ook de repressie op orde.

Bij overlastgevende jeugd zetten we altijd eerst in op preventie. Bijvoorbeeld met de inzet van ouders, jongerenwerk en straatcoaches. Crimineel gedrag pakken we aan. We blijven ondermijning bestrijden. We werken hierbij samen met de gemeenten in de regio. Daarbij gaat extra aandacht uit naar het buitengebied en bedrijventerreinen. Ook brengen we digitale veiligheid extra onder de aandacht. We maken de lokale aanpak van cybercrime sterker. Als het mogelijk is, sluiten we aan bij bestaande (landelijke) programma's.

1-1	Wijkagenten
1-2	Middelengebruik jongeren
1-3	Vandalisme
1-4	Veiligheid rotondes
1-5	Snelheidsovertreders
1-6	Afvaldumpingen
1-7	Veiligheid, Toezicht en Handhaving

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

1-1 Wijkagenten

We zorgen ervoor dat de wijkagenten meer te zien zijn.	We organiseren dit door in te zetten op communicatie bijvoorbeeld in de Maas en Waler en de gemeentepagina. Ook stimuleren we initiatieven van de politie.

1-2 Middelengebruik jongeren

Het middelengebruik onder jongeren willen we verminderen. Daarbij gaan we preventief, creatief te werk en omarmen we nieuwe ideeën.	Op preventief vlak zetten we verschillende acties in, zoals voorlichting voor ouders. Hierin werken we samen met de verschillende ketenpartners, zoals onderwijs en de welzijnsinstellingen.

1-3 Vandalisme

We onderzoeken hoe we het vandalisme tegen kunnen gaan.	Zowel preventief als repressief pakken we vandalisme in onze gemeente aan. Dit doen we samen met onze partners. Zo creëren we o.a. ontmoetingsplaatsen voor jongeren en kijken we welke bestuurlijke instrumenten we in kunnen zetten.

1-4 Veiligheid rotondes

We gaan de veiligheid op rotondes vergroten, vooral met betrekking tot de voorrangsregels.	In 2024 leggen we het voorstel aan de gemeenteraad voor op basis van het onderzoek naar de voorrangsregeling voor fietsers op de rotonde binnen de bebouwde kom.

1-5 Snelheidsovertreders

We zetten extra in op aanpak van snelheidovertreders.	Dit is een gezamenlijke aanpak van gemeente, politie en OM om het naleefgedrag van weggebruikers te verhogen. Wij richten ons vooral op preventie door inzet van communicatie.

1-6 Afvaldumpingen

Aanpak verboden afvaldumpingen. Belangrijk is het handhavingsbeleid van VTH (Vergunning Toezicht en Handhaving) hierbij.	In 2024 starten we een proef met containertuintjes. Daarnaast wordt het gemeentelijk VTH beleid opnieuw vastgesteld. Dumpingen van asbest, drugsafval, afvalwater, bedrijfsafval en zwerfvuil maken daar onderdeel vanuit.

1-7 Veiligheid, Toezicht en Handhaving

Om te voldoen aan onze wettelijke plicht en om goede keuzes en prioritering te kunnen maken in waar en hoe we handhaven, werken we aan een nieuw VTH beleidskader en VTH uitvoeringsprogramma.	We stellen in 2024 een nieuw beleidskader en uitvoeringsprogramma op voor Veiligheid, Toezicht en Handhaving.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota
4556	Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 Uitvoeringsplan 2023-2026 Algemene Plaatselijke Verordening (APV) Druten 2023

Wat het kost

Het programma omvat openbare orde en veiligheid, het verbeteren van sociale veiligheid en leefbaarheid en de vermindering van criminaliteit en overlastgevende jeugdgroepen.
Het Programma Veilligheid bestaat uit de volgende taakvelden:
1.1 Crisisbeheersing en brandweer; alle reguliere taken van de brandweer en taken in verband met het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen.
1.2 Openbare orde en veiligheid; het formuleren van een integraal veiligheidsbeleid; toezicht en handhaving openbare orde, preventie, APV, parkeerpolitie (BOA's).

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Veiligheid						*(bedragen in euro´s)*
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten programma	**1.736.828**	**2.044.120**	**2.188.935**	**2.251.955**	**2.319.504**	**2.316.486**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten programma	**1.840**	**2.826**	**2.911**	**2.993**	**3.074**	**3.151**
Saldo programma	**-1.734.988**	**-2.041.294**	**-2.186.024**	**-2.248.962**	**-2.316.430**	**-2.313.335**

2 Verkeer en vervoer

Algemeen
Gemeente Druten staat tot 2030 voor een aantal grote taken door verschillende ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Zo is in Druten een woningtekort, vergrijst de bevolking, worden wensen voor duurzaamheid steeds belangrijker en staat de bereikbaarheid van Druten en de regio onder druk. Ontwikkelingen die met deze taken te maken hebben, zijn sterk van invloed op het verkeer en gebruik van vervoer. Denk daarbij bijvoorbeeld aan meer inwoners en extra verkeersbewegingen. Ook recreatieve behoeften (wandelen, fietsen, enzovoorts) hebben invloed op het verkeer en gebruik van vervoer.

Gemeente Druten heeft een grote kern met daaromheen een landelijk gebied met verschillende natuurgebieden en kleinere kernen. Verder kent het gebied landbouwbedrijven en verschillende bedrijventerreinen. De mobiliteitsvisie houdt rekening met dit verschil aan gebiedskenmerken. Daarnaast dragen we met de mobiliteitsvisie ook bij aan de doelen, van de gemeente en de regio, voor duurzaamheid en ruimtelijke ordening.

De mobiliteitsvisie heeft 5 belangrijke onderwerpen. Deze komen overeen met belangrijke onderwerpen in de omgevingsvisie: leefbare, duurzame, (verkeers)veilige, inclusieve (“iedereen kan meedoen”) en bereikbare gebieden.

2-1	Verharden bermen
2-2	Gevaarlijke situaties in het verkeer
2-3	Ontsluiting wijk Tichellande: *onderzoek uitgevoerd en afgerond*
2-4	Fietspad Gelenberg
2-5	Ontsluitingsweg Vriezeweg
2-6	Aanpak N322
2-7	Inzet lijnbusdiensten: *onderzoek afgerond*
2-8	Dorpsentree Deest
2-9	Veiligheid Koekoek
2-10	Aanpak de Rijdt Horssen
2-11	Aanpassing Kerkstraat/’t Geerke (Puiflijk)
2-12	Aanpak gedeelte Koningstraat(centrum Afferden)
2-13	Doortrekken van de stoep aan de Koningstraat
2-14	Aantal oversteekplaatsen
2-15	Verkeersontsluiting Raadhuis- tot Piet Verslootstr.
2-16	Verkeersveiligheid
2-17	Leefbaarheid in de gemeenten
2-18	Bereikbaarheid tussen de kernen
2-19	Verbonden met de regio
2-20	Duurzaam verplaatsen tussen Maas en Waal

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

2-1 Verharden bermen

In het buitengebied verharden we -waar nodig- de bermen.	Vanuit het MUP is geld beschikbaar om de bermen in het buitengebied te verharden. In 2024 gaan we aan de slag met de Kooistraat.

2-2 Gevaarlijke situaties in het verkeer

Een aantal situaties in het verkeer zijn onveilig. Deze gaan we aanpassen.	Vanaf 2023 is elk jaar een budget voor verkeersveiligheid beschikbaar. Hiermee pakken we kleine verkeersonveilige situaties snel aan, zoals verschillende klachten van inwoners. Dit doen we ook in 2024 en volgende jaren.

2-3 Ontsluiting wijk Tichellande

Voor de wijk Tichellande onderzoeken we een extra ontsluiting van de wijk.	Het onderzoek is uitgevoerd en afgerond in 2023.

2-4 Fietspad Gelenberg

Voor de wijk Tichellande onderzoeken we een veilig fietspad naar de Gelenberg.	De fietsroutes Tichellande – Gelenberg zijn in 2023 globaal onderzocht. Het budget dat hiervoor al is gereserveerd, is gebaseerd op een ruwe inschatting. De resultaten van het onderzoek 4e kwartaal 2023 dienen uitsluitsel te geven over de mogelijkheden, realiseerbaarheid van een nog te bepalen tracé. In 2024 starten we de planvoorbereiding op.

2-5 Ontsluitingsweg Vriezeweg

In Deest maken we de rondweg af en wordt de Vriezeweg de ontsluitingsweg voor de woonwijk.	De rondweg Deest is in 2022 gerealiseerd.De Vriezeweg buiten de bebouwde kom wordt opnieuw ingericht als de nieuwe wijk klaar is.

2-6 Aanpak N322

We blijven de provincie vragen om een aanpak van de N322.	De verkeersveiligheid en doorstroming moet beter. Dit blijven belangrijke punten. Bij alle mogelijke ambtelijke en bestuurlijke bijeenkomsten vraagt gemeente Druten aandacht voor de problematiek op de N322. De personele inzet is gedekt in de lopende begroting en heeft geen extra budget nodig.

2-7 Inzet lijnbusdiensten

We onderzoeken de inzet van lijnbusdiensten naar de Nijmeegse ziekenhuizen en het treinstation van Wijchen.	Het onderzoek naar de buurtbusroute Druten-Wijchen is in 2023 afgerond. De buurtbusdienst naar Wijchen is niet haalbaar wegens te lange omlooptijden.

2-8 Dorpsentree Deest

Versterken dorpsentree Deest.	In 2024 maken we een plan en komt er een verfraaide dorpsentree Grotestraat Deest.

2-9 Veiligheid Koekoek

Onderzoek is in 2022 gedaan. Onderzoek is begroot, de aanpassing is meegenomen in de perspectiefnota '23.	De raad heeft hiervoor geld vrijmaakt. Het project is gestart en wordt afgerond in 2024. De uitvoering is gedeeltelijk bekostigd met een rijkssubsidie.

2-10 Aanpak de Rijdt Horssen

Voor de Rijdt is een ontwerp en kostenraming gemaakt die sluit op het genoemde bedrag.	Het uitvoeringsontwerp en bestek zijn klaar. De aanbesteding loopt. In 2024 moet het budget opnieuw worden vastgesteld waarna de uitvoering start.

2-11 Aanpassing Kerkstraat/’t Geerke (Puiflijk)

Onderzoeken mogelijkheden fietsstraat/auto te gast moeten we door verschillende andere verstorende ontwikkelingen in Puiflijk nog plannen.	In 2026 pakken we dit speerpunt op als naast de wegcategorisering ook de andere ontwikkelingen in Puiflijk in beeld zijn.

2-12 Aanpak gedeelte Koningstraat(centrum Afferden)

Onderzoeken en samen met de inwoners van Afferden (burgerparticipatie) kijken naar mogelijkheden voor een veilige, groene en aantrekkelijke fietsstraat / auto te gast. Nog in te plannen. Volgt na wegencategorisering in 2023.	In 2025 pakken we dit onderzoek verder op zodra de wegencategorisering in kaart is gebracht.

2-13 Doortrekken van de stoep aan de Koningstraat

Mogelijkheid onderzoeken om de stoep aan de Koningstraat tot aan de 'Van Heemstraweg-oversteekplaats Afferden/Deest' door te trekken. Nog in te plannen. Er moet budget komen voor onderzoek.	Zie speerpunt 2-12. Dit loopt gelijk op.

2-14 Aantal oversteekplaatsen

Aantal oversteekplaatsen in de gemeente onder de loep nemen en aanpassen. Een voorbeeld hiervan zijn de oversteekplaatsen Van Heemstraweg, vooral in Deest en Afferden. Nog in te plannen. Er moet budget komen voor onderzoek.	Bij klachten beoordelen we de oversteekplaatsen op verkeersveiligheid. Als hier aanpassingen voor noodzakelijk zijn, betalen we dit uit het budget voor verkeersveiligheid. Of we vragen extra budget aan als dat nodig is. Ook in 2024 is hier aandacht voor.

2-15 Verkeersontsluiting Raadhuisstraat tot Piet Verslootstraat

Onderzoek verkeersontsluiting Raadhuisstraat tot Piet Verslootstraat. Sluit aan op verkeersonderzoek Portier/ Raadhuisstraat.	Onderzoek is afgerond. Het uitvoeringsontwerp en bestek zijn klaar. De aanbesteding loopt. In 2024 moet er een krediet beschikbaar worden gesteld. Daarna kan de uitvoering plaats vinden.

2-16 Verkeersveiligheid

We willen de verkeersveiligheid verbeteren (zowel feitelijk als gevoelsmatig).	We bestuderen en analyseren informatie over ongevallen en voeren verkeerstellingen uit. Meldingen of verkeersonveilige situaties pakken we op met het budget voor verkeersveiligheid dat er al is. MUP maatregel 32: Lokale aanpak verkeersveiligheid.
We gaan aan de slag met preventie, voorlichting en analyse van ongevallen. We hebben extra aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers.	We hebben aandacht voor kwetsbare deelnemers in het verkeer. We bieden opfriscursussen autorijden voor ouderen en het verkeersexamen voor leerlingen van de basisschool aan. In 2024 onderzoeken we de mogelijkheid om de Lekker

	Anders Dag (LAD) op de Drutense basisscholen in te voeren. De LAD draait al een aantal jaar in Wijchen met positief resultaat. Zie ook www.lekkerandersdag.nl MUP maatregel 31: Verkeersveiligheid kwetsbare verkeersdeelnemers.

2-17 Leefbaarheid in de gemeenten

• In grote kernen inzetten op fietser en voetganger. • Voorzieningen blijven goed bereikbaar met auto. • In woonwijken meer ruimte voor voetganger, fietser, groen en verblijfsruimte creëren.	In 2023 zijn het parkeerbeleid en de regels over het beleid voor parkeernormen vastgesteld. Met dit beleidsstuk, de reguliere advisering en andere beleidsstukken, borgen we ook in 2024 deze onderdelen in de hiernaast genoemde speerpunten en projecten. MUP maatregel: • 17: Actualisatie van het parkeerbeleid • 18: Actualisatie van de parkeernormen

2-18 Bereikbaarheid tussen de kernen

• Bereikbaarheid voor iedereen • Betere fietsverbindingen • Goede bereikbaarheid voor de auto • Openbaar vervoer tussen Druten en Wijchen • Verbeteren van verkeersveiligheid in kernen waar doorgaand (landbouw) verkeer doorheen gaat.	In 2024 onderzoeken we verbeteringen voor de wegen die zijn opgemerkt in de wegcategorisering. Er is een doorlopend budget waarmee we het fiets- en wandelnetwerk verbeteren. Deze gebruiken we voor kleine aanpassingen. MUP maatregel: • 3: actualisatie van de wegencategorisering, • 4a: aanpak grijze wegen, • 5: snelheid binnen bebouwde kom, • 10: upgrade fiets- en wandelnetwerk, • 14: verkeersveiligheid kruispunt van Heemstraweg-Koningstraat.

2-19 Verbonden met de regio

OV en fiets als haalbaar alternatief voor de auto • Verbeteren fiets- en OV-verbindingen • Voldoende en veilige fietsenstallingen bij OV-haltes • Toegankelijke OV-haltes.	De HOV-halte in Druten wordt verder ontwikkeld en er wordt in 2024 gestart met de werkzaamheden. Hierbij worden voldoende en veilige fietsenstallingen aangelegd. Aanvullend onderzoeken we een fietsroute van Druten naar Wijchen en van Druten naar Beuningen. Vanuit het MUP is budget beschikbaar voor het onderzoek.

	MUP maatregel: • 11 fietsverbinding Druten-Wijchen • 12 fietsverbinding Druten-Beuningen-Nijmegen

2-20 Duurzaam verplaatsen tussen Maas en Waal

• Duurzame verplaatsingen binnen de gemeenten stimuleren • Voor iedereen is een duurzame vervoerswijze beschikbaar in 2030 (elektrische deelauto, deelfiets, openbaar vervoer, etc.).	In 2024 worden proactief laadpalen geplaatst volgens samenwerkingsverband Gelderland Overijssel Regionale Agenda Laadinfrastructuur (GORAL). Daarnaast blijven aanvragen van bewoners mogelijk om extra laadpalen in de openbare ruimte te plaatsen. De HOV-knoop wordt ingericht voor emisieloos OV en bied ruimte voor het aanbieden deelmobiliteit. MUP maatregel: • 23a: Monitoring duurzame mobiliteit, • 27: Werkgeversaanpak bedrijventerreinen.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota
20 054443 21 061891 21 068536	**Mobiliteitsvisie Druten en Wijchen "Duurzaam onderweg tussen Maas en Waal"** Mobiliteitsplan Meerjaren Uitvoeringsprogramma mobiliteit (uitwerking mobiliteitsplan Wijchen)

Wat het kost

Het programma Verkeer en vervoer richt zich op de aanleg en het onderhoud van wegen en straten, de openbare verlichting en de zorg voor een bereikbaar openbaar vervoer.
Het Programma Verkeer en vervoer bestaat uit de volgende taakvelden:
2.1 Verkeer en vervoer; hiertoe behoren de taken op het gebied van verkeer te land (inclusief voetgangers) en bijbehorende droge infrastructuur, zoals verkeersbeleid, de verlichting, aanleg, reconstructie en onderhoud van wegen en de gladheidsbestrijding.

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Verkeer en vervoer						*(bedragen in euro´s)*
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten programma	**2.098.326**	**3.251.141**	**2.890.389**	**2.962.457**	**3.038.703**	**3.078.739**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten programma	**106.487**	**116.866**	**134.664**	**142.897**	**134.118**	**142.678**
Saldo programma	**-1.991.839**	**-3.134.275**	**-2.755.725**	**-2.819.560**	**-2.904.585**	**-2.936.061**

3 Economie

Algemeen

Voor de Drutense economie en het toerisme zijn de volgende drie pijlers van belang: Het waarderen van lokaal ondernemerschap, het versterken van het ondernemersnetwerk en het aanjagen van bedrijvigheid.

De economie valt alleen niet los te zien van andere sectoren en ontwikkelingen. De woningmarkt, de leefomgeving, de bereikbaarheid en ontwikkelingen op het gebied van de arbeidsmarkt en energietransitie/duurzaamheid zijn allemaal in meer of mindere mate van belang voor het functioneren van de economie. Ook regionale, nationale en mondiale ontwikkelingen (denk aan veranderende consumentbehoeftes en de constante wisselwerking tussen globalisering versus lokaal produceren) hebben invloed op het functioneren van de lokale economie.
Onze ambitie is een levendige, innovatieve en duurzame economie. Door gezamenlijk te investeren in een goed ondernemers- en vestigingsklimaat, samenwerking én duurzaam ondernemerschap leveren we een bijdrage aan prettig ondernemen, werken, wonen, recreëren voor ondernemers, inwoners van gemeente Druten en bezoekers.

Toerisme en recreatie leveren een bijdrage aan onze ambitie voor een krachtige gemeente in balans. Door samenwerking en innovatief, duurzaam ondernemerschap wordt een bijdrage geleverd aan het prettig werken, wonen, recreëren voor de Drutenaar en de bezoeker.
We investeren in toerisme, waarbij we samenwerken met onze buurgemeentes om Maas en Waal als streek onder de aandacht te brengen. Onze streek kenmerkt zich door de twee grote rivieren, haar rivierplassen en de uiterwaarden: dit willen we meer interessant maken voor de recreanten en toeristen. We willen mogelijk ook toeristenbelasting invoeren, waarbij de opbrengst opnieuw geïnvesteerd kan worden in toerisme.

3-1	Economische en toeristische visie
3-2	Winkelcentrum
3-3	Onderzoek nieuw bedrijvneterrein
3-4	Startende ondernemers
3-5	Onderzoek toeristenbelasting
3-6	Camperplaatsen Veerdam
3-7	Steengoedroute
3-8	Trailerhelling Deest
3-9	Verbetering Markt
3-10	Versterken onderlinge samenwerking bedrijventerreinen
3-11	Energietransitie ondernemers
3-12	Human Capitalagenda

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

3-1 Economische en toeristische visie

We werken de economische en toeristische visie verder uit.	Ook in 2024 werken we aan: een visie op landbouw/buitengebied, Smart Energy Hub (SEH) en een sterk centrum. Daarnaast zetten we in op streekpromotie Land van Maas en Waal, verdere ontwikkeling routes en verhaallijnen, onderzoek gravelroute, promotie streekprodukten.

3-2 Winkelcentrum

Samen met de ondernemers maken we het winkelcentrum nog aantrekkelijker.	Het aantrekkelijk houden van het centrum is een onderdeel van de economische visie. In 2024 werken we met de centrummanager en het SODC-bestuur verder aan een aantrekkelijk centrum in Druten. Ook werken we aan de opzet van een horeca- en een vastgoedplatform.

3-3 Onderzoek nieuw bedrijventerrein

We onderzoeken de noodzaak en mogelijke locatie voor een nieuw bedrijventerrein.	Hiervoor is in 2021 een verkennend onderzoek gedaan op basis waarvan we nader onderzoek kunnen doen, dit in relatie met tot het ruimtelijk afwegingskader. In 2023 zijn kansrijke lokaties geinventariseerd. In 2024 werken we die nader uit op haalbaarheid en actualiseren we de ruimtevraag.

3-4 Startende ondernemers

Startende ondernemers bieden we een steun in de rug.	In 2024 organiseren we in samenwerking met StartUp Nijmegen ondersteuning voor ZZP-ers en startende ondernemers. Binnen het concept van StartUp Nijmegen bestaat de mogelijkheid tot leren van elkaar en er kan hulp geboden worden door meer ervaren ondernemers die zich verbonden hebben aan StartUp Nijmegen. Zo proberen we starters een betere start te geven en eZZP-ers te ondersteunen in hun bedrijfsvoering.

3-5 Onderzoek toeristenbelasting

We onderzoeken de haalbaarheid van toeristenbelasting. De opbrengst willen we investeren in recreatie en toerisme.	Het onderzoek starten we in 2023/2024.

3-6 Camperplaatsen Veerdam

We onderzoeken de uitbreiding van de camperplaatsen aan de Veerdam.	Met de Stiching Veerdam starten we in 2023 de verkennende gesprekken. Afhankelijk van de uitkomsten nemen we verdere stappen in 2024.

3-7 Steengoedroute

We gaan de Steengoedroute en QR-routes beter promoten.	Medio 2023 bieden we de begeleide steengoedroute aan bij nieuwe inwoners. De promotie bouwen we in 2024 verder uit.

3-8 Trailerhelling Deest

In het collegeprogramma is opgenomen dat er een trailerhellling komt in Deest.	In 2024 onderzoeken we het maken van een trailerhelling in Deest.

3-9 Verbetering Markt

Betreft voet/fietsverbinding tussen Markt en Molenhoek. Aanleg afhankelijk mogelijkheid van grondaankoop. Dit wordt meegenomen in de ontwikkeling van Woezik. Kosten 2023 betreft Kiosk als onderdeel verfraaing markt.	In 2024 wachten we mogelijke ontwikkelingen op deze locatie af.

3-10 Versterken onderlinge samenwerking bedrijventerreinen

Betreftversterking onderlinge samenwerking en aanpak Keurmerk Duurzaam Ondernemen (KVO). Dit is een actiepunt uit de economische visie.	In 2024 leggen we contacten met diverse vertegenwoordigers op Westerhout om tot een gezamelijke agenda voor de toekomst te komen.

3.11 Energietransitie Ondernemers

Betreft electrificatie wagenparken (GO RAL)	In 2024 zal duidelijk worden hoe de plankaarten eruit gaan zien. Hieruit zal blijken wat de noodzaak zal zijn van het realiseren van een electrische laadinfrastructuur.

3.12 Human Capital Agenda

Betreft krapte op de arbeidsmarkt.	We werken samen met de Vrienden van Techniek, het Techlokaal, Groeisaam en Pax Christi om het techniekonderwijs te promoten. Behalve de Techniekdag, onderzoeken we mogelijkheden als stages, techniekprijsvraag, promotiemateriaal. Hiervoor subsidiëren we het techlokaal en de techniekdag en hebben we subsidie verworven van het Gelrepact voor de aanpak van krapteberoepen.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota
Z/21/67924	Economische en toeristische visie Druten
Z/20/54570	Detailhandelsvisie en toekomstvisie centrum Druten
Z/23/104771	Toeristisch en Historisch Informatiepunt Druten (irt de begeleide wandelroute)

Wat het kost

Het programma omvat het bevorderen van een evenwichtige pluriforme economische structuur en werkgelegenheid, met aandacht voor de economische en toeristische ontwikkeling. Het Programma Economie bestaat uit de volgende taakvelden:
3.1 Economische ontwikkeling; Tot dit taakveld behoort algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid.
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur; hiertoe behoren activiteiten gericht op het scheppen van fysieke condities voor alle vormen van bedrijvigheid.
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen; op bedrijven en ondernemers gerichte ondersteuning en dienstverlening van de gemeente.
3.4 Economische promotie; promotionele activiteiten om de gemeente op de kaart te zetten, gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en arbeid; promotie van toerisme.

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Economie						*(bedragen in euro´s)*
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten programma	**418.939**	**620.175**	**441.122**	**366.564**	**375.095**	**294.481**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten programma	**159.564**	**29.642**	**20.008**	**14.962**	**15.366**	**15.750**
Saldo programma	**-259.375**	**-590.533**	**-421.114**	**-351.602**	**-359.729**	**-278.731**

4 Onderwijs

Algemeen

We zorgen ervoor dat er voldoende onderwijs- en ontwikkelkansen zijn voor iedere inwoner. Daarvoor zorgen we met een samenhangend geheel aan onderwijsvoorzieningen.

4-1	Techniek onderwijs
4-2	Muziek- en cultuureducatie
4-3	Stimuleren maatschappelijke educatie
4-4	Integraal huisvestingsplan
4-5	Bassischool 't Geerke
4-6	Peuteropvang en voorschoolse educatie
4-7	Druten leest voor(t) 2022-2031
4-8	Versterken van basisvaardigheden bij volwassenen

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

4-1 Techniek onderwijs

We blijven investeren in techniek onderwijs.	We geven TechLokaal in 2024 subsidie voor educatie activiteiten en voor het organiseren van de Techniekdag. De subsidieverlening is onderdeel van de meerjarige subsidies voor de promotie van het techniekonderwijs. We werken samen met de Vrienden van Techniek, het Techlokaal, Groeisaam en Pax Christi om het techniekonderwijs te promoten. Behalve de Techniekdag, onderzoeken we mogelijkheden als stages, techniekprijsvraag, promotiemateriaal.

4-2 Muziek- en cultuureducatie

We stimuleren muziek- en cultuureducatie in het primair onderwijs.	Deze collegeperiode blijven we het primair onderwijs tbv de groepen 3 t/m 8 jaar ondersteunen. En we maken Sjors Creatief mogelijk. We onderzoeken de mogelijkheden voor versterking cultuureducatie samen met onze buurgemeenten, de cultuureducatieknooppunten, en de besturen PO.

4-3 Stimuleren maatschappelijke educatie

Groeisaam, IVN, GGD en eventuele andere partners, ondersteunen we bij het aanbieden van praktijklessen, gericht op respect voor de natuur, gezonde voeding en zwerfafval.	We bundelen de meeste subsidies voor het verrijkend onderwijsaanbod in een meerjarige lumpsum financiering aan Groeisaam. Scholen kunnen zelf kiezen uit lesaanbod dat het beste aansluit bij hun behoeften en hun onderwijsvisie. Hiermee doen we beter recht aan de grondwettelijke vrijheid van onderwijs. Wij maken geen subsidieafspraken meer met individuele aanbieders. Dit verlaagt de werkdruk en leidt tot een effectievere inzet van de beschikbare ambtelijke uren. Afspraken met Groeisaam leggen we vast in een convenant. De raad informeren we hierover via een informatienota.

4-4 Integraal huisvestingsplan

Zo nodig actualiseren en uitvoeren van het integraal huisvestingsplan voor scholen (IHP).	In 2024 is het voorbereidingstraject voor nieuwbouw van basisschool ’t Klosterhufke klaar en kunnen we starten met de realisatiefase. Met Pax Christi College bespreken we over de wens om het scenario voor de VMBO-locatie aan de van Coothstraat naar voren te halen met hulp van voorfinanciering of door decentralisatie. Leerlingen van Pax Christi College krijgen per 2024 bewegingsonderwijs in het nieuwe sportcentrum op de Gelenberg. De oude sporthal aan de Heuvel wordt gesloopt. De leerlingen van IKC de Kubus gaan tijdelijk gebruik maken van de gymzalen van het Pax Christi College aan de van Coothstraat. Omdat dit gebouw op de planning staat voor nieuwbouw, is voor de langere termijn een nieuwe structurele gymvoorziening voor de IKC de Kubus nodig. In 2024 presenteren we hiervoor scenario’s aan de gemeenteraad presenteren. Op basis van beleidsvorming bij het schoolbestuur primari onderwijs over inclusief onderwijs, leerlingenstromen etc, onderzoeken we of herijking van het IHP nodig is. Het gaat dan om de invulling van de planvorming die gepland staat voor de periode vanaf 2024/2025.

4-5 Bassischool ’t Geerke

De toekomst van basisschool ’t Geerke nemen we mee in het Integrale plan Puiflijk.	Basisschool 't Geerke is onderdeel van het IHP 2019-2039, maar het hoofdgebouw staat pas voor de periode na 20 jaar op de planning voor renovatie/nieuwbouw. Voor de integrale visie voor Puiflijk beoordelen we of vroegtijdige scenario’s voor 't Geerke nodig zijn. Bepalend hiervoor zijn de plannen voor extra woningen in Puiflijk en de leerlingenprognoses. De Integrale Visie Puiflijk wordt in 2024 afgerond.

4-6 Peuteropvang en voorschoolse educatie

Een dekkend netwerk voor peuteropvang en voorschoolse educatie binnen heterogene groepen.	In 2024 geven we uitvoering aan het beleidskader onderwijskansenbeleid gemeente Druten 2023-2026. Samen met de scholen werken we aan een goede start voor elk kind in het onderwijs. Voor peuters met een taalachterstand is er extra aanbod (voorschoolse educatie) om de achterstand weg te werken voor de start in groep 3 van de basisschool.

4-7 Druten leest voor(t) 2022-2031

Samen met het onderwijs, de kinderopvang en bibliotheek werken we aan betere leesvaardigheid en meer leesplezier bij leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs. We stimuleren het voorlezen aan jonge kinderen als basis voor een goede leesopvoeding.	In 2024 gaan we verder met het versterken van de lokale leesinfastructuur. We zetten extra in op ontmoeting en kennisuitwisseling tussen professionals in het onderwijs en de kinderopvang. Basisscholen en Pax Christi College versterken de leescultuur op hun locatie, passend bij de behoeften van de eigen school(locatie). Zij maken daarbij onder meer gebruik van subsidies. Met de kinderopvangorganisaties in de gemeente Druten gaan we onderzoeken hoe zij op hun locatie(s) de leescultuur kunnen versterken.

4-8 Versterken van basisvaardigheden bij volwassenen

Wie beschikt over voldoende basisvaardigheden zoals kunnen lezen, schrijven, rekenen en het kunnen werken met een computer, staat sterker en gezonder in het leven. Daarom willen we laaggeletterden bereiken en hun basisvaardigheden op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden verhogen.	In 2024 werken we samen met partners in de gemeente en regio en bereiken mensen met beperkte basisvaardigheden door signaleren, doorverwijzen en begeleiden naar benodigd aanbod.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota
Z/19/036627	Integraal huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen Druten (IHP) 2019-2039
Z/22/093619	Druten leest voor(t) 2022-2031
Z/22/096793	Subsidieaanvraag TechLokaal Maas & Waal 2023-2026

Wat het kost

Scholing en vorming vormen een belangrijk onderdeel in het ontplooien en opleiden van mensen tot volwaardige burgers in de samenleving.
Het Programma Onderwijs bestaat uit de volgende taakvelden:
4.2 Onderwijshuisvesting; Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting voor openbaar en bijzonder onderwijs.
4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken; Tot dit taakveld behoren het lokaal onderwijsbeleid en de leerlingenvoorzieningen, zoals leerlingenvervoer en peuterspeelzalen.

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Onderwijs						(bedragen in euro´s)
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten programma	**2.275.571**	**2.152.845**	**2.193.224**	**2.407.060**	**2.461.192**	**2.481.406**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten programma	**623.906**	**446.966**	**421.691**	**376.506**	**376.365**	**352.907**
Saldo programma	**-1.651.665**	**-1.705.879**	**-1.771.533**	**-2.030.554**	**-2.084.827**	**-2.128.499**

5 Sport, cultuur en recreatie

Algemeen

Alle inwoners van onze gemeente moeten gezond en vitaal kunnen leven. Daarvoor is het belangrijk dat er genoeg groen is en plekken om te ontspannen. We willen dat er in alle kernen voldoende kwalitatief groen en goede sport-, cultuur en recreatieve voorzieningen zijn voor jong en oud. Dit maakt onze gemeente fijn om in te wonen en draagt bij aan het imago van de gemeente. We stimuleren de kennismaking met en beoefening van sport, kunst & cultuur en recreatieve bezigheden. Daarnaast benadrukken we de waarde van groen, natuur en landschap in onze gemeente. Deze waarde willen we behouden en versterken.

5-1¬	Evenementen
5-2	Dorpshuis De Lier
5-3	Dorpshuis de Horst
5-4	Uiterwaarden toegankelijker
5-5	Oversteek De Uivermeertjes
5-6	Bankjes
5-7	Losloopgebied honden
5-8	Nieuwe bomen
5-9	Facelift Oranjebuurt
5-10	Toekomstplannen sportverenigingen
5-11	LTC Horssen
5-12	Stichting Kleigoed
5-13	Sponsor een bankje
5-14	Pumptrack
5-15	Speelruimtebeleidsplan
5-16	Brede SPUK
5-17	Volwassenenfonds Sport en Cultuur
5-18	Versterking cultuur
5-19	Cultuurhistorisch erfgoed

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

5-1 Evenementen

We blijven belangrijke evenementen die bijdragen aan de leefbaarheid ondersteunen.	continu proces.

5-2 Dorpshuis De Lier

We onderzoeken de toekomst van dorpshuis De Lier en zaal Mulders als onderdeel van de Integrale visie Puiflijk en nemen hierover een besluit.	De Integrale Visie Puiflijk wordt in 2024 afgerond. Daarna starten we de voorbereidingen voor het besluitvormingsproces (planvorming, scenario's, kosten) over de toekomst van dorpshuis De Lier en zaal Mulders. Doel is om in 2026 een besluit te nemen over het definitieve toekomstscenario. Ondertussen wordt het dorpshuis verbouwd,zodat het gebouw veilig, functioneel en exploitabel blijft. Hiermee verlengen we de levensduur van het gebouw met 10 jaar.

5-3 Dorpshuis de Horst

We maken een plan voor het verduurzamen van dorpshuis De Horst in Horssen, waar mogelijk voeren we dat uit.	In 2024 verwachten we de planvorming met dorpshuis Horssen af te ronden en leggen het daarna ter besluitvoming voor.

5-4 Uiterwaarden toegankelijker

We maken de uiterwaarden toegankelijker, vooral voor wandelaars en sportvissers.	In 2024 starten we het onderzoek naar de mogelijkheden voor een betere toegankelijkheid van de uiterwaarden, rekening houdend met het struinkarakter en de Natura 2000 bepalingen. Hierbij vragen we advies aan het Waterschap en Staatsbosbeheer.

5-5 Oversteek De Uivermeertjes

Er komt een extra oversteek van Deest naar recreatiegebied De Uivermeertjes.	Bij de verdere plannen voor de woningbouwontwikkeling Deest-Zuid nemen we de extra oversteek mee.

5-6 Bankjes

In alle kernen plaatsen we meer bankjes.	De plaatsing van 2 duurzame bankjes per kern zal gefaseerd plaatsvinden en gelijk meelopen met diverse ontwikkelingsplannen per kern. In elke kern is met input van het Strategisch Kompas bekend of en waar er behoefte is aan ontmoetingsplaatsen.

5-7 Sponsor een bankje

We maken meer openbare ontmoetingsplaatsen en promoten ‘sponsor een bankje’.	Sponsor een bankje wordt via de website, publicaties en mondeling gepromoot. Er zijn nu 2 bankjes geplaatst. Ook in 2024 blijven we hier aandacht voor vragen.

5-8 Losloopgebied honden

We zoeken naar ruimte voor een groot losloopgebied voor honden.	In 2024 verkennen we de wensen en mogelijkheden. Pas daarna kunnen kosten in de meerjarenraming worden opgevoerd.

5-9 Nieuwe bomen

We planten 1.000 bomen, verdeeld over alle kernen.	Dit gaan we verspreid over de komende vier jaar uitvoeren. Doel is om 500 bomen te planten op n.t.b. locaties en 500 bomen uit te delen aan inwoners.

5-10 Facelift Oranjebuurt

De Oranjebuurt krijgt een facelift en samen met de woningcorporatie blijven we werken aan een fijne leefomgeving in Druten-Zuid.	In 2024 starten we samen met de woningcorporatie en inwoners een onderzoek naar het verbeteren van de leefbaarheid in de Oranjebuurt en Druten-Zuid.

5-11 Toekomstplannen sportverenigingen

Met sportverenigingen bespreken we hun toekomstplannen.	We gaan door met het sportstimuleringsbeleid en ondersteunen initiatieven die daaraan bijdragen. In 2023 herijkten we het lokaal Sportakkoord. In gesprek met de voetbalverenigingen hebben we de bestaande privatiseringsovereenkomst geëvalueerd. Met instemming van de raad kan dit leiden tot een vervolg.

5-12 LTC Horssen

Met LTC Horssen bespreken we de plannen voor verduurzaming en toekomstbestendigheid.	We inventariseren de behoefte en de ambitie en kosten.

5-13 Stichting Kleigoed

We werken samen met Stichting Kleigoed om onze rijke steenfabriek-historie breder bekend te maken.	De grofkeramische industrie staat centraal in de cultuur en historie van Druten. In het najaar 2023 plaatsten we een Historisch Informatie Punt (HIP) en en een Toeristisch Informatie Punt (TIP) in het centrum van Druten. Deze gebruiken we om de kennis te delen. En om een verzameling van grofkeramiek te laten zien. Dit zetten we in 2024 voort.

5-14 Pumptrack

We onderzoeken de mogelijkheid voor een pumptrack (een soort skatepark dat geschikt is voor diverse (cross)fietsen en bijvoorbeeld skateboards).	In 2024 starten we met het onderzoek naar de mogelijkheden voor een pumptrack.

5-15 Speelruimtebeleidsplan

We werken aan een nieuw speelruimtebeleidsplan Druten.	Het nieuwe speelruimtebeleidsplan, inclusief (financiële) consequenties, wordt ter besluitvorming voorgelegd. In 2024 hebben we een nieuw en actueel speelruimtebeleidsplan.

5-16 Brede SPUK

We ontvangen Brede SPUK gelden voor een integraal gezondheidsbeleid. In 2023 is een plan van aanpak hiervoor opgesteld.	Het Lokaal Sportakkoord en de Brede Regeling Combinatiefuncties zijn onderdeel van de Brede SPUK. Hier valt ook het Gezond en Actief Leven Akkoord onder. Om meer samenhang tussen de thema's te creeëren maakten we een integraal plan van aanpak. We gaan aan de slag met de plannen die hieruit voortvloeien.

5-17 Volwassenenfonds Sport en Cultuur

We startten een tweejarige pilot met het Volwassenenfonds Sport en Cultuur.	In 2023 zijn we gestart met een tweejarige pilot met het Volwassenenfonds Sport en Cultuur. Volwassenen met een laag inkomen kunnen via deze regeling een jaar lang sporten of aan culturele activiteiten meedoen. In 2024 gaan we hier mee door.

5-18 Versterking cultuur

We werken aan de versterking van onze lokale culturele infrastructuur.	In 2023 onderzochten we de kansen voor versterking van cultuureducatie in het primair onderwijs in samenwerking met onze buurgemeenten. In 2024 gaan we hier mee verder (onder GMR vlag). De verhaallijn Romeinen maken we meer beleefbaar (GMR vlag). We maken een cultuurnota waarin we aangeven wat we willen, waar we ons op gaan richten (o.a. versterken amateurkunst). We leggen ook de koppeling met de ontwikkelingen in het socaal domein (brede SPUK/GALA).

5-19 Cultuurhistorisch erfgoed

Monumenten vormen een belangrijk onderdeel van het cultuurhistorische erfgoed van de gemeente Druten. De gemeente Druten kent ruim 100 gemeentelijke monumenten.	Wat gaan we in 2024 doen. • We actualiseren het monumentenbeleid –en de monumentenlijst. • We komen met een voorstel om al onze monumenten monumentwaardig te houden. • We gaan cultuurhistorisch waardevolle gebieden beschermen. Hiervoor is een aanpassing van de Erfgoedverordening noodzakelijk. • We actualiseren het bestaande erfgoedbeleid. • Het na-oorlogserfgoed (wederopbouwperiode 1945-1965 en Post'65, 1965-1990) in beeld gebracht. • We stellen een afwegingskader voor duurzaamheidsingrepen voor monumenten vast inclusief beleidsregels voor zonnepanelen. • De definitieve aanwijzing van de beschermde gebieden wordt aan de gemeenteraad voorgelegd.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota

Wat het kost

Het programma omvat het stimuleren en instandhouden van voorzieningen op de gebieden cultuur, sport, kunst en het openbaar groen.
Het Programma Sport, cultuur en recreatie bestaat uit de volgende taakvelden:
5.1 Sportbeleid en activering; niet-fysieke maatregelen ter stimulering van professionele- en amateursport, waaronder de subsidies aan alle sportverenigingen.
5.2 Sportaccommodaties; alle accommodaties voor sportbeoefening, zoals de gym- en sportzalen en het zwembad.
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie; activiteiten ter bevordering van beeldende kunst, muziek, dans en toneel.
5.5 Cultureel erfgoed; historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte.
5.6 Media; bibliotheek, lokale omroep.
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie; openbaar groen, natuur en recreatie.

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Sport, cultuur en recreatie						*(bedragen in euro´s)*
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten programma	**4.359.263**	**5.105.615**	**4.993.942**	**5.121.121**	**5.233.703**	**5.024.528**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten programma	**682.080**	**791.042**	**794.531**	**811.453**	**811.381**	**720.592**
Saldo programma	**-3.677.183**	**-4.314.573**	**-4.199.411**	**-4.309.668**	**-4.422.322**	**-4.303.936**

6 Sociaal domein

Algemeen

Volwaardig meedoen
In de gemeente Druten willen we dat iedereen goed mee kan doen in de samenleving. Dit betekent mee kunnen doen op het gebied van samenleven, werken, leren, sporten en in andere vormen van vrijetijdsbesteding zoals cultuur en recreatie. Dit geldt voor jong en oud en ook voor mensen met een ziekte of beperking. En dit geldt voor de mensen die weinig geld te besteden hebben of die nieuw in Nederland zijn en moeten integreren. Daar werken we samen aan. Met onze inwoners en onze partners. We kijken naar elkaar om en helpen elkaar. En als dat nodig is, staan hulpverleners van onze partners en de gemeente klaar om mee te denken en oplossingen te bieden. Ook helpen we als mensen zorg mijden maar wel geholpen moeten worden omdat ze een gevaar zijn voor zichzelf of anderen.

Vanuit de gemeente zetten we veel in op preventie om zo duurdere zorg te voorkomen. Zo zorgen we o.a. dat inwoners makkelijk de weg weten te vinden naar laagdrempelige hulp dichtbij. Jeugd krijgt speciale aandacht in ons programma. De jeugd is onze toekomst en soms is hun situatie kwetsbaar. Wij streven ernaar dat alle jeugdigen in gemeente Druten opgroeien in een veilig klimaat en een omgeving waarin zij kansen hebben om zich optimaal te ontwikkelen. Jeugdoverlast en drugsproblematiek zijn in beeld en pakken we aan.

6-1	Inclusieagenda
6-2	Seniorenverenigingen
6-3	Eenzaamheid ouderen
6-4	Dronio
6-5	Mantelzorgers
6-6	Eigen bijdrage huishoudelijke hulp
6-7	Armoede
6-8	Dementie
6-9	Dagbesteding
6-10	Jeugd
6-11	Gezond en Actief Leven Akkoord
6-12	Pilot Beweegmakelaar
6-13	Zorg & Veiligheid

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

6-1 Inclusieagenda

We stellen een inclusieagenda op.	Hiervoor is een werkgroep inclusie samengesteld. Eerst richten zij zich op het onderwerp Thuis (Wonen en zorg). Later komen andere thema's aan bod. Deze zijn benoemd in het VN-verdrag Handicap. De werkgroep inclusie stelt voor eind 2023 doelen op voor de lokale inclusieagenda. We beginnen in 2024 met het werken aan de gestelde doelen. Ook werken we eraan dat inwoners en professionals meer bewust worden van inclusie.

6-2 Seniorenverenigingen

We blijven seniorenverenigingen en ouderenactiviteiten ondersteunen.	We ondersteunen de seniorenverenigingen met een structurele bijdrage voor de open eettafel, de dag van de ouderen en andere activiteiten. Wethouder en ambtenaren zijn aanwezig bij het kringberaad van ouderen. Via MeerVoormekaar organiseren we samen met de seniorenverenigingen activiteiten voor senioren.

6-3 Eenzaamheid ouderen

We zetten ons actief in om de eenzaamheid van ouderen te bestrijden.	Door het ondersteunen van de seniorenverenigingen en via MeerVoormekaar zorgen we dat er voor ouderen voldoende activiteiten zijn. Via de Plusbus zorgen we voor vervoer. MeerVoormekaar legt bij ouderen ouderen welzijnsbezoeken af.

6-4 Dronio

De huurbijdrage aan Dronio zetten we voort.	Voor de huidige collegeperiode is hiervoor dekking

6-5 Mantelzorgers

Mantelzorgers ontvangen een mantelzorgwaardering.	Op dit moment is dat een financiële waardering door middel van een OVD-bon. Mogelijk dat we onderzoeken of er een goed alternatief is.

6-6 Eigen bijdrage huishoudelijke hulp

We volgen het landelijk beleid 'eigen bijdrage huishoudelijke hulp'.	Landelijk geldt het abonnementstarief voor gebruikers van een Wmo maatwerkvoorziening. Dit houdt in dat inwoners elke maand hetzelfde bedrag betalen voor de Wmo-ondersteuning die ze ontvangen. Het maakt hierbij niet uit hoe hoog het inkomen is. We verwachten dat in 2026 de eigen bijdrage weer afhangt van het inkomen. We gaan tot die tijd zelf geen grenzen aan het inkomen stellen.

6-7 Armoede

Armoedebeleid	1. We gaan door met het beleid dat er nu is voor inkomensondersteuning en schuldhulpverlening zoals het Kindpakket, de Collectieve Aanvullende Zorgverzekering. Verder bieden we een regeling huishoudelijke apparaten aan. Ook sluit de gemeente twee jaar aan bij het Volwassenenfonds Sport en Cultuur. Hierdoor bieden wij volwassenen de kans zich bij een sport- of culturele verenging aan te sluiten. Uit de eerste rapportages blijkt dat hiervoor veel belangstelling is, waardoor het budget dat begroot is, te laag lijkt ingeschat. 2. We bieden activiteiten aan waarmee inwoners voorkomen dat zij in financiële problemen komen. 3. We werken veel samen met maatschappelijke partners door de oprichting van een platform Armoedebestrijding.

6-8 Dementie

Woonvormen voor dementie	We ontwikkelen een plan voor mensen met dementie waarin we wonen en zorg combineren.

6-9 Dagbesteding

Dagbesteding voor mensen met dementie	We onderzochten zinvolle dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie. Met dit onderzoek maakten we een plan van aanpak. Deze voeren we in 2024 uit. We dekken de kosten hiervoor vanuit een Zonmw-subsidie.

6.10 Jeugd

Hervormingsagenda Jeugd	In de hervormingsagenda van het Rijk staan maatregelen die lokaal en regionaal moeten worden ingericht. Lokaal zal dit onder andere betekenen dat er vanuit het lokale team zelf hulp geboden moet worden. In Druten zijn we al vanuit deze gedachte bezig met de functies jongerencoach,schoolmaatschappelijk werk en POH (Praktijk ondersteuner huisartsen) die begeleiding bieden vanuit het Sociaal team. Maar de hervormingsagenda zal leiden tot een verdere uitbreiding. Daarnaast zullen andere maatregelen, zoals de transformatie van de gesloten jeugdzorg naar kleinschalige woonvormen, zorgen voor een grotere financiële uitzetting. Om alle maatregelen in te richten zal een groter deel van de extra jeugdmiddelen die Druten hiervoor vanuit het Rijk ontvangt nodig zijn, dan dat nu voor de jeugdhulp wordt ingezet. De financiële consequenties zijn nog niet bekend.

6.11 Gezond en Actief Leven Akkoord

Gezond en Actief Leven	We gaan aan de slag met de plannen van het Gezond en Actief Leven-Akkoord. Hierin staat het gezondheidsbeleid met de onderwerpen sporten, bewegen, cultuur, gezondheid en de sociale basis. Het plan van aanpak, dat samen met onze partners is opgesteld, wordt ter goedkeuring voorgelegd om de Rijkssubsidie voor de komende jaren te kunnen ontvangen.

6.12 Pilot Beweegmakelaar

Meer bewegen stimuleren.	We voeren een proef uit met een beweegmakelaar om inwoners te helpen meer te bewegen.

6.13 Zorg & Veiligheid

Lokaal en regionaal plan Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.	We werken aan het herkennen en aanpakken van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hiervoor maken we gebruik van het regionale en lokale plan Huiselijk geweld en kindermishandeling.
Overlast jeugd en volwassenen voorkomen en verminderen.	We werken samen met onderwijs, politie, jongerenwerk, regieteam, boa’s, straatcoaches, Veilig Thuis en zorgpartijen. Met deze partners overleggen we over de aapak om overlast door jeugdigen en volwassenen te voorkomen of te verminderen.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota
Z 23/116290	Beleidsplan Wmo, jeugd en gezondheid 2020- 2023 Beslisnota Verlenging beleidsplan Wmo, jeugd en gezondheid 2024
Z23/ 105531	Beleidsplan Geldzorgen, Armoede en Schulden

Wat het kost

Het Programma Sociaal domein bestaat uit de volgende taakvelden:
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie; Tot dit taakveld behoren algemene voorzieningen (waarvoor geen individuele beschikking van de gemeente nodig is) gericht op participatie, zoals dorp- en wijkcentra en leefbaarheidsgroepen.
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen; Tot dit taakveld behoren alle loketvoorzieningen (Lokale toegangspoort/ Integraal Deskundige Toeleiding) gericht op het identificeren van eigen kracht en het geleiden naar de juiste vorm van individuele ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en - dienstverlening).
6.3 Inkomensregelingen; Tot dit taakveld behoren alle inkomens- en bijstandsvoorzieningen, zoals bijstandsverlening, het besluit bijstandsverlening zelfstandigen en de bijzondere bijstand.
6.4 WSW en beschut werk; Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie die niet gericht zijn op doorstromen naar arbeid, zoals de sociale werkvoorziening (voormalig BREED).
6.5 Arbeidsparticipatie; Tot dit taakveld behoren alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen, die de MGR voor Wijchen uitvoert.
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO; Tot dit taakveld horen materiële voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren (WMO) voor mensen met fysieke beperkingen die op basis van een beschikking verstrekt worden, zoals de WMO-woonvoorzieningen en WMO-hulpmiddelen.
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+; Tot dit taakveld behoort dienstverlening aan individuele cliënten met een beperking (fysiek/psychisch), die zelfstandig wonen en die ondersteuning behoeven in de vorm van beschikbare uren op basis van een toekenningsbeschikking, zoals de huishoudelijke verzorging, dagbesteding en vervoersvoorzieningen.
6.71a Hulp bij het Huishouden (WMO)
6.71b Begeleiding (WMO)
6.71c Dagbesteding (WMO)
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-; Tot dit taakveld behoren vormen van jeugdhulp die door de gemeente als individuele (niet vrij toegankelijke) voorziening worden aangemerkt waaronder begrepen jeugd en opvoedhulp, PGB-jeugd en jeugd GGZ.
6.72a Jeugdhulp begeleiding
6.72b Jeugdhulp behandeling
6.72c Jeugdhulp dagbesteding
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig

6.73a Pleegzorg
6.73b Gezinsgericht
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf
6.74b Crisis/LTA/GGZ-verblijf
6.74c Gesloten plaatsing

6.81 Geëscaleerde zorg18+; Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd wonen-voorzieningen met inbegrip van eventuele maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen voor personen die in de betreffende opvangvoorzieningen verblijven, zoals GGD veilig thuis.
6.81a Beschermd wonen (WMO)
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

6.82 Geëscaleerde zorg 18-; Tot dit taakveld behoren maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18- met inbegrip van maatwerk dienstverleningsmaatregelen voor jeugdigen die in de desbetreffende opvangvoorzieningen verblijven, zoals kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.
6.82a Jeugdbescherming
6.82b Jeugdreclassering

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Sociaal domein					*(bedragen in euro´s)*	
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten programma	**26.290.675**	**31.317.420**	**27.843.719**	**26.953.869**	**27.316.105**	**27.690.905**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten programma	**7.800.146**	**10.215.342**	**5.846.731**	**4.695.264**	**4.726.410**	**4.698.485**
Saldo programma	**-18.490.529**	**-21.102.078**	**-21.996.988**	**-22.258.604**	**-22.589.695**	**-22.992.420**

7 Volksgezondheid en milieu

Algemeen

We willen een duurzame, gezonde en vitale gemeente zijn voor alle leeftijden. We moedigen een gezonde manier van leven aan en maken de gemeente duurzamer en groener. Zo ondersteunen en moedigen we initiatieven aan, die zorgen voor een meer gezonde leefstijl. Hierbij richten we ons op kwetsbare mensen waardoor we verschillen in gezondheid verkleinen. We vinden het belangrijk dat je je ook met een ziekte of beperking gezond en vitaal kunt voelen.

De gemeente houdt rekening met het milieu. Voor een groenere leefomgeving moedigen we de samenleving aan om duurzaam te handelen. Hiermee dragen we bij aan een beter klimaat, voor planten en dieren en een gezonde leefomgeving.

7-1	AED-dekking
7-2	EHBO-cursus
7-3	Verduurzamen
7-4	Operatie Steenbreek
7-5	Biodiversiteit
7-6	Dierenwelzijn
7-7	Bijzetafval
7-8	Hitteplan
7-9	Buurtbatterijen

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

7-1 AED-dekking

We gaan voor 100% AED-dekking in onze gemeente	Inmiddels is er 100% AED-dekking in de gemeente. Ook het periodiek onderhoud van de AED-installaties in het netwerk is geregeld. Onderzocht wordt in hoeverre en onder welke voorwaarden er een vanuit het resterende budget een bijdrage geleverd kan worden aan de andere openbare AED's in de gemeente.

7-2 EHBO-cursus

We blijven inwoners stimuleren om een reanimatie- of EHBO-cursus te volgen.	Ook in 2024 continueren we dit beleid.

7-3 Verduurzamen

We onderzoeken hoe we dorpshuizen en ander maatschappelijk vastgoed kunnen verduurzamen.	In 2024 gaan we met een plan van aanpak in stappen aan de slag met het verduurzamen van dorpshuizen en ander maatschappelijk vastgoed. Hierbij worden we ondersteund door een provinciaal programma. Daarnaast bouwen we een aantal zonneparken waarbij we rekening houden met netcongestie. Als de Lokale Energiestrategie vastgesteld is, maken we een plan van aanpak en voeren we deze uit. Onderdelen hierin zijn het uitbreiden van de diensten van het energieloket en de ontzorging van inwoners en bedrijven in het nemen van energiemaatregelen. Begin 2024 wordt het concept Regionale Energie Strategie 2.0 vastgesteld. De aanpak van energiearmoede loopt ook in 2024 door. Druten-Noord en Deest werken samen om op termijn aardgasvrij te worden.

7-4 Operatie Steenbreek

Met operatie Steenbreek moedigen we aan om tuinen en daken te vergroenen en zorgen we voor eigen wateropvang.	In 2024 onderzoeken we de wensen en mogelijkheden voor invulling van dit onderwerp. Pas daarna begroten we de kosten voor meerdere jaren.

7-5 Biodiversiteit

We maken een plan voor biodiversiteit.	We starten met de uitvoering van het plan Natuur en Biodiversiteit dat in 2023 is vastgesteld. De acties vanuit dit zijn verdeeld over 5 jaar. In 2024 starten we met de eerste acties.

7-6 Dierenwelzijn

We stellen een nota dierenwelzijn op.	In 2024 bieden wij de nota dierenwelzijn aan. Hierin nemen we mogelijke kosten mee en deze vragen we dan aan.

7-7 Bijzetafval

Pilots slimme afvalcontainers en containertuintjes tegen bijzetafval. Dit is afval dat naast de containers staat.	In 2024 gaan we op twee locaties waar ondergrondse containers aanwezig zijn een proef uitvoeren met het aanbrengen van containertuintjes.

7-8 Hitteplan

We stellen een hitteplan op.	Gemeente Druten heeft een communicatieplan dat aansluit bij het landelijk hitteprotocol. Samen met onze maatschappelijke partners voeren we extra acties uit voor kwetsbare inwoners.

7-9 Buurtbatterijen

Energiehubs en buurtbatterijen	Na onderzoek naar aanbieders van buurtbatterijen starten we als dit mogelijk en nodig is in 2024 met een proef. Als het onderzoek naar een Smart Energy Hub (SEH) voor industrieterrein Westerhout (in 2023) positief uitpakt, gaan we in 2024 werken aan een samenwerking, haalbaarheid en ontwikkeling van een SEH Westerhout. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met Alliander en provincie.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota
25 oktober 2018	Routekaart energieneutraal Druten 2040
20 februari 2020	Raadsbesluit visie op zonne-energie Druten Wijchen

Wat het kost

Het programma omvat de zorg voor de volksgezondheid, milieu, reiniging, afvalstoffenverwijdering, vermindering hondenoverlast, riolering en de exploitatie van de algemene begraafplaats.
Het Programma Volksgezondheid en milieu bestaat uit de volgende taakvelden:
7.1 Volksgezondheid; maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking als geheel, van specifieke risicogroepen, van jeugd en van ouderen, zoals de GGD, en lokaal gezondheidsbeleid.
7.2 Riolering; gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding.
7.3 Afval; inzameling en verwerking van bedrijfs- en huishoudelijk afval.
7.4 Milieubeheer; zorg voor de kwaliteit van bodem en lucht; bestrijding geluidshinder MARN (Milieu en Afval Regio Nijmegen).
7.5 Begraafplaatsen en crematoria; in stand houden van de algemene begraafplaats.

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Volksgezondheid en milieu						*(bedragen in euro´s)*
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten programma	**5.908.816**	**5.749.899**	**5.942.159**	**6.140.310**	**6.082.491**	**6.193.916**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten programma	**3.800.859**	**4.417.755**	**4.617.350**	**4.795.526**	**4.695.080**	**4.796.884**
Saldo programma	**-2.107.957**	**-1.332.144**	**-1.324.809**	**-1.344.783**	**-1.387.411**	**-1.397.033**

8 Wonen en bouwen

Algemeen

In onze gemeente kan iedereen passend, betaalbaar en prettig wonen. In alle kernen zijn we aan het bouwen. Om de woningbouw te versnellen, geven we voorrang aan bestaande 'harde' plannen en plannen die snel kunnen starten. Tot en met 2030 bouwen we ongeveer 910 woningen. In het kader van prettig wonen, blijft kwaliteit, duurzaamheid en woonaantrekkelijkheid belangrijk. De regionale verstedelijkingsstrategie en een lokale woon- en omgevingsvisie zijn hierbij ons kompas.

Met het woningbouwprogramma zorgen we ervoor dat de woningen aansluiten bij de woonbehoefte. We hebben speciaal aandacht voor groepen die in de knel zitten: jongeren die in hun eigen dorp willen blijven wonen, senioren die behoefte hebben aan levensloopbestendige woningen en voorzieningen dichtbij. En jonge gezinnen die hier willen starten of doorgroeien. Er is een grote behoefte aan sociale huurwoningen en goedkope koopwoningen. Hiervoor maken we prestatieafspraken met de woningcorporaties. Ook zien we erop toe dat arbeidsmigranten veilig en goed kunnen wonen. Daarover maken we afspraken met de werkgevers.

8-1	Betaalbare woningen
8-2	Starterslening
8-3	Onderzoek woonvormen
8-4	Tijdelijke woningen jongeren
8-5	Doprsbouwmeester- gerealiseerd
8-6	Circulair bouwen
8-7	Woon-zorgvisie
8-8	Locatie Van Woezik
8-9	Ontwikkeling terrein van der Zandt
8-10	Versnellen woningbouw

Wat gaan we doen	In 2024 doen we

8-1 Betaalbare woningen

We zetten instrumenten in om betaalbare woningen betaalbaar te houden.	Per nieuwbouwproject kijken we welke instrumenten we inzetten. Bijvoorbeeld zelfbewoningsplicht, koopconstructies, kleine niet-uitbreidbare woningen.

8-2 Starterslening

We verhogen de starterslening.	In 2024 voeren we de nieuwe regeling uit.

8-3 Onderzoek woonvormen

We onderzoeken andere woonvormen zoals hofjes en het woningsplitsen.	In de nieuwe Woonvisie staat het 'hoe' aangegeven. Zo besteden we aandacht aan andere woonvormen zoals het wonen in hofjes. Daarnaast helpen we bij initiatieven voor woningsplitsing.

8-4 Tijdelijke woningen jongeren

We onderzoeken mogelijkheden voor tijdelijke woningen voor jongeren, onder andere flexwoningen.	We werken aan meerdere plannen voor flexwoningen. Deze plannen wilen we in 2024 realiseren.

8-5 Dorpsbouwmeester

Een dorpsbouwmeester zorgt voor de borging van stedenbouwkundige kwaliteit.	Er is een dorpsmeester die de stedenbouwkundige kwaliteit bewaakt.

8-6 Circulair bouwen

We maken een plan voor circulair bouwen en zetten dit in waar de kansen zich voordoen.	We werken in 2024 aan een totaal plan om onze taken voor circulariteit uit de Woondeal 2.0 uit te voeren.

8-7 Woon-zorgvisie

We stellen een woonzorgvisie op.	In 2024 ronden we de Woonzorgvisie af. Daarna komt er een plan van aanpak. Hiervoor stellen we een externe coördinator aan. Ook stimuleren we het programma levensloopbestendig wonen.

8-8 Locatie Van Woezik

We moedigen de ontwikkeling van de locatie Van Woezik aan.	De gemeente ondersteunt waar mogelijk ontwikkelaars die deze locatie willen aankopen en herontwikkelen. Er zijn nog geen concrete plannen voor 2024.

8.9 Ontwikkeling terrein van der Zandt

De mogelijke ontwikkeling van het terrein van Van der Zandt is onderdeel van het integrale aanpak Puiflijk.	We kijken in de Integrale Aanpak Puiflijk of we een ontwikkeling op deze plek willen.

8.10 Versnellen woningbouw

We werken aan een grote opgave om de bouw van woning te versnellen. In de periode 2022 tot en met 2030 willen we 910 woningen bouwen.	Voor 2024 willen we 130 nieuwbouwwoningen opleveren.
De versnelde woningbouw maken we mogelijk door echt het aantal woningen te bouwen dat in de plannen die er al zijn, is vastgesteld. We geven nu voorrang aan het bouwen van plannen die er al zijn, met tijdelijk minder aandacht voor nieuwe ideeën.	We houden in 2024 koers op lopende projecten zoals Portier, het Erf, Introgebouw, De Ruijterstraat/Balles, Deest-Zuid en Groenemorgen. Voor nieuwe ideeën voor woningbouw hebben we tijdelijk een planstop tot medio 2024.

Relevante besluiten

Nummer besluit	Beleidsnota
19 040539	Vaststellen begrenzing Bestaand Stedelijk Gebied
19 037423	Visie centrumgebied Horssen
20 054700	Instrumentarium behoud goedkope huur- en koopwoningen
20 054700	Toetsingskader woningbouwinitiatieven
21 067893	Woonvisie Druten 2016-2021 ‘Samen werken aan beter wonen’, met aanvulling 2020 en aanvulling 2021.
22 098659	Woondeal 2.0 regio Arnhem-Nijmegen
	Integrale Aanpak Deest
	Integrale Aanpak Puiflijk

Wat het kost

Het programma omvat de ontwikkeling van het stedelijk gebied en het buitengebied, de realisering van nieuwe woon- en werklocaties en het ontwikkelen van volkshuisvestingsbeleid. Tevens wordt ingezet op het instandhouden van rijks- en gemeentelijke monumenten met behulp van de daarvoor vastgestelde regelgeving.
Het Programma Wonen en bouwen bestaat uit de volgende taakvelden:
8.1 Ruimtelijke ordening; taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening, zoals bijstellen en actualiseren van bestemmingsplannen en vergoedingen van planschade.
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen); activiteiten op het gebied van gemeentelijke bouwgrondexploitatie, zoals grondverwerving, bouw- en woonrijp maken, verkoop van bouwrijpe gronden.
8.3 Wonen en bouwen; gebiedsontwikkeling, woningvoorraad (waaronder ook de omgevingsvergunningen).

Overzicht baten en lasten

Tabel lasten en baten Wonen en bouwen				*(bedragen in euro´s)*		
Lasten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal lasten programma	**1.556.148**	**2.124.160**	**1.802.877**	**1.895.865**	**1.978.460**	**2.004.909**
Baten	**Realisatie 2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totaal baten programma	**1.517.847**	**1.649.714**	**1.179.725**	**1.205.283**	**1.231.843**	**1.258.369**
Saldo programma	**-38.301**	**-474.446**	**-623.152**	**-690.581**	**-746.617**	**-746.539**

1.2 Beleidsindicatoren

Het is belangrijk voor gemeenten om te sturen op basis van meetbare prestaties, waarbij gemeenten bij de besteding van de beschikbare middelen goed onderbouwde keuzes maken om te kunnen bijsturen als de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven. Ook om gemeenten onderling beter te vergelijken wordt in het BBV voorgeschreven dat de gemeenten een basisset van beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en verantwoordingsstukken.

In dit hoofdstuk treft u een overzicht aan van beleidsindicatoren die voor dat programma van toepassing zijn. Ter vergelijking worden ook per beleidsindicator de waarde van de gemeente Wijchen en de waarde van de Gelderse gemeenten genoemd, voor zover beschikbaar.
De gegevens komen uit verschillende bronnen zoals oa. CBS, COELO, Rijkswaterstaat, KLPD, RIVM en andere centrale databronnen. De kengetallen worden centraal door KING (Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten) verzameld en gepubliceerd op Waarstaatjegemeente.nl.

Naam indicator	Eenheid	Waarde Druten	Waarde Wijchen	Waarde Gelderland
0 Bestuur en ondersteuning				
Overhead	% van de totale lasten	11,6	11,6	Niet bekend
1 Veiligheid				
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	7	9	7
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,8	1,5	1,9
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,9	2,5	3,6
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	0,8	0,8	1,2
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	5,5	5,7	5,6
3 Economie				
Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen)	% verhouding tussen banen en woningen	48,4	51,1	54,1
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 t/m 65 jaar	148,2	154,1	162,2
4 Onderwijs				
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	8,2	3,9	5
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	12	16	22
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers VO en MBO	1,5	1,8	1,7
5 Sport, cultuur en recreatie				
Niet sporters	% Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet	53,4	47,1	49,4
6 Sociaal domein				
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 t/m 74 jaar	634,9	732	820,1
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1	0	1
Kinderen in uitkeringsgezinnen	% kinderen tot 18 jaar	4	5	5
Netto Participatiegraad	% van de werkzame beroepsbevolking	74,2	73,6	72,9
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	1	2
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	255,6	297	349,7
Personen met een lopend re-integratietraject	Aantal per 1.000 inwoners	4,1	3,5	19,5
Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdhulp	% Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar	13,2	13,7	13,6
Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdbescherming	% Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen	0,7	1,3	1,2
Jongeren (12 tot 23 jaar) met jeugdreclassering	% Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar)	-	0,2	0,2
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	860	730	-
7 Volksgezondheid en milieu				
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	47	111	102
Hernieuwbare elektriciteit	% Het aandeel zelf opgewekte energie ten opzichte van het totale energiegebruik	31,1	14,7	20,1
8 Wonen en bouwen				
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	347	357	365
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	10,4	6,5	8,4
Demografische druk	% Het percentage personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar	71,3	76,4	74
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Euro	799	827	876
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Euro	866	862	938

HOOFDSTUK 2 PARAGRAFEN

2 Paragrafen 83

2.1 Lokale heffingen 85
2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 95
2.3 Onderhoud kapitaalgoederen 111
2.4 Financiering 117
2.5 Bedrijfsvoering 121
2.6 Verbonden partijen 125
2.7 Grondbeleid 139

2.1 Paragraaf lokale heffingen

2.1.1 Inleiding

De onroerendezaakbelasting (OZB) is in omvang de belangrijkste gemeentelijke heffing. Ook is de gemeente in principe vrij om te bepalen waarvoor de OZB-opbrengsten worden gebruikt. Daarom rekenen we de OZB tot de algemene dekkingsmiddelen.

De riool- en reinigingsheffingen worden geheven voor een tegenprestatie van de gemeente en leggen beslag op het huishoudbudget van nagenoeg elke inwoner. Daarom zijn deze heffingen interessant om in het overzicht van lokale heffingen te betrekken. Gelet op het aantal honden van bijna 2.000, is ook de hondenbelasting in de vergelijking betrokken.

De belastingdruk als gevolg van de lokale heffingen kan voor sommige bewoners te hoog zijn. Daarom hanteert de gemeente een kwijtscheldingsbeleid. Op basis van wettelijke normen mag de gemeente aanslagen (deels) kwijtschelden afhankelijk van de draagkracht van de belastingplichtige.

2.1.2 Gemeentelijk beleidskader

Het uitgangspunt van beleid is dat we de tarieven, heffingen en belastingen elk jaar aanpassen aan het inflatieniveau. Verder dienen tarieven en heffingen per saldo kostendekkend te zijn.
De raad stelt de definitieve tarieven voor 2024 vast in zijn vergadering van 14 december 2023.

2.1.3 Beleidskader 2024

Het totale pakket van gemeentelijke belastingen en heffingen bevat de volgende belastingen/heffingen die gebaseerd zijn op een door de gemeenteraad vastgestelde belastingverordening:
- onroerendezaakbelastingen;
- afvalstoffenheffing en reinigingsrechten;
- rioolheffing;
- hondenbelasting;
- lijkbezorgingsrechten;
- leges;
- marktgelden;
- reclamebelasting.

2.1.4 Onroerendezaakbelastingen

Omvang inkomsten
De gemeente heft onroerendezaakbelastingen (OZB) over binnen de gemeente gelegen onroerende zaken. Het gaat om twee directe belastingen: een eigenarenbelasting van degene die van een onroerende zaak het genot heeft door eigendom, bezit of beperkt recht en een gebruikersbelasting van degene die een onroerende zaak gebruikt die niet als woning dient.

De opbrengst in de primitieve begroting 2024 bedraagt afgerond € 4.629.000 en is gebaseerd op de verwachte opbrengst voor 2023 en vervolgens verhoogd met 3,0% inflatiecorrectie. Daarnaast is rekening gehouden met een toename van het aantal

woningen als gevolg van nieuwbouw. Naast bovengenoemde inflatiecorrectie hebben we opnieuw gekeken naar het gemiddelde niveau van de OZB-tarieven in de regio. In vergelijking met de omliggende gemeenten is Druten jarenlang één van de gemeenten geweest met de laagste woonlasten. Gezien het nu voorliggende meerjarenperspectief is het legitiem om toe te groeien naar het regionaal gemiddelde gehanteerde tarief.
In voorliggende programmabegroting hebben we, gelet op de financiële positie van de gemeente, rekening gehouden met een geleidelijke verhoging in 4 jaar tijd (t/m 2027) naar dat niveau. Daarnaast hebben we tot en met 2027 een jaarlijkse extra verhoging doorgevoerd van 0,5%. Daarbij wordt geanticipeerd op de extra verhogingen die naar het zich laat aanzien ook in de regio gemeenten zullen plaatsvinden.

Op grond van bovenstaande argumenten zijn voor 2024 de navolgende OZB-verhogingen ten opzichte van 2023 meegenomen:
- eigenaar woning: 8,8%
- eigenaar niet woning: 18,7%
- gebruiker niet woning: 9,0%

De relatief hoge OZB stijging die bij de categorie "eigenaar niet woning" zichtbaar is in bovenstaande percentages, heeft te maken met feit dat de procentuele verschuiving van de "niet-woning eigenaar" naar de 'woning eigenaar' ,zoals destijds besloten door uw raad bij de behandeling van de begroting 2022, nu is komen te vervallen. In feite is er sprake van een inhaaleffect.

Volledigheidshalve zijn hieronder de tariefverhogingen weergegeven zoals die in de meerjarige OZB opbrengsten van deze programmabegroting 2024 zijn verwerkt.

	2024	2025	2026	2027
* Eigenaar woning	8,8%	8,3%	8,0%	7,6%
* Eigenaar Niet woning	18,7%	16,5%	14,9%	13,4%
* Gebruiker Niet woning	9,0%	8,5%	8,2%	7,7%

Waardebepaling en hoogte tarieven
De OZB-tarieven worden uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. De gemeente waardeert jaarlijks alle onroerende zaken en er wordt rekening gehouden met een eventuele waardedaling of -stijging. Als uitgangspunt geldt, dat bij de tariefbepaling rekening wordt gehouden met die waardeontwikkeling. In de huidige gepresenteerde OZB-tarieven voor 2024 (zie tabel onder paragraaf 2.1.11) is nog geen rekening gehouden met een verwachte waardeontwikkeling. Bij de vaststelling van de tarieven in december 2023 bestaat hier duidelijkheid over. Als dan blijkt dat de gemiddelde waardeontwikkeling anders uitkomt en er daardoor meer of minder OZB geheven zou kunnen worden, dan worden de tarieven daarop bijgesteld.
Kortom de in deze begroting gepresenteerde OZB tarieven moeten dan ook als voorlopig worden beschouwd.

2.1.5 Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht

De reinigingsrechten worden alleen geheven van objecten waar bedrijfsafval ontstaat. Afvalstoffenheffing wordt van huishoudens geheven, waarbij het niet uitmaakt of er daadwerkelijk afval aan de straat wordt gezet.

De tarieven voor 2024 worden ten opzichte van het niveau van 2023 verhoogd met de inflatiecorrectie van 3,0%.

Voor de begroting 2024 worden de tarieven voor éénpersoonshuishoudens € 150,31 en voor meerpersoonshuishoudens en reinigingsrechten € 208,97. De prijs voor het ledigen in de ondergrondse container wordt € 1,05 per keer.
In verband met de in 2023 teveel in rekening gebrachte kosten, zoals gemeld in de Perspectiefnota 2023, vindt er in 2024 een eenmalige teruggave plaats van € 12,00 per huishouden. Hiermee compenseren wij de inwoners onder andere voor de afgelaste zomerinzameling, waarvan de kosten wel begroot waren.

De ramingen van de opbrengsten van de afvalstoffenheffing zijn volgens bestaand beleid voor 100% gerelateerd aan de ramingen van de lasten voor vuilafvoer en verwerking. De gemeente hanteert een voorziening om te voorkomen dat er te sterke schommelingen in de tarieven ontstaan.
Op basis van deze begroting dient een bedrag van € 4.459 te worden toegevoegd aan deze voorziening.

Kostendekkendheid tarief afvalstoffenheffing/reinigingsrecht
De gemeente heeft een wettelijke inzamelingplicht voor het afval van huishoudens.
De kostendekkendheid van het tarief voor de afvalstoffenheffing wordt berekend door te bepalen welke kosten hiermee samenhangen. De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan vallen hieronder.

Verder wordt de overhead naar rato berekend over de productieve uren en als opslag meegenomen. Daarnaast wordt over een deel van de kosten de BTW doorberekend. Bij de bepaling van de tariefstelling is het toegestaan om de compensabele BTW als kostenpost op te nemen, omdat gemeenten hiervoor gekort zijn in het gemeentefonds. Als laatste rekenen we ook 1/3 deel van de kosten voor straatreiniging en zwerfafval toe aan het aan de totale kosten voor afvalinzameling en –verwerking.

Gemeenten mogen op grond van de Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In de gemeente Druten is de afvalstoffenheffing voor 2024 volledig kostendekkend.

Berekening kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing	(x € 1000)
Directe kosten taakveld 7.3 afval	1.752
Directe inkomsten taakveld 7.3 afval exclusief heffingen	-334
Netto kosten taakveld afval	1.419
Toe te rekenen kosten en opbrengsten	
Taakveld 0.4: Overhead	50
Taakveld 6.2: Kwijtschelding	63
Taakveld 2.1: Straatreiniging 1/3 deel	30
Taakveld 2.1: Zwerfafval 1/3 deel	25
BTW	183
Mutatie met de voorziening	4
Totale te dekken saldo	1.775
Opbrengst heffingen	1.775
Tekort/overschot	0
Dekking	100%

2.1.6 Rioolheffing

Elke eigenaar van een onroerende zaak die direct of indirect is aangesloten op de riolering betaalt rioolheffing. Het uitgangspunt daarbij is een tarief dat 100% kostendekkend is. De kosten zijn ten opzichte van 2023 met 3,0% geïndexeerd.
Om de kostenstijging te dekken en de voorziening riolering op niveau te houden, dient het tarief voor 2024 ten opzichte van 2023 te worden verhoogd met € 7,00 (= 3% stijging) naar € 252,00 per aansluiting (was € 245,00 in 2023). Op basis van het tarief voor 2024 kan een bedrag van € 257.000 worden toegevoegd aan de voorziening riolering.

Kostendekkendheid tarief rioolheffing
De kostendekkendheid van het tarief voor rioolheffing wordt berekend door te bepalen welke kosten samenhangen met de instandhouding van het gemeentelijk rioolnetwerk. Hiervoor wordt geïnvesteerd in aanleg en vervanging en worden uitgaven gedaan voor het onderhoud. Dit beheer van rioleringen wordt risico-gericht uitgevoerd. Dat houdt in dat op hoofdlijnen planmatig wordt bepaald wanneer vervanging en onderhoud plaatsvindt, maar dat de daadwerkelijke uitvoering van het plan afhankelijk is van de noodzaak daartoe.

Naast de kosten voor onderhoud en vervanging worden ook kosten voor overhead aan de rioolheffing toegerekend. Dat gebeurt door een opslag op de toe te rekenen ambtelijke uren. Daarnaast wordt 1/3 deel van de kosten voor het vegen van straten en pleinen aan de rioolheffing toegerekend. Dit omdat dat deel als bijdrage wordt gezien aan het schoonhouden van de rioleringen.
Ook wordt over een gedeelte van de kosten de BTW doorberekend. De reden dat deze BTW toch mag worden toegerekend is dat deze extra bijdrage/heffing als compensatie dient voor een daarmee samenhangende onttrekking aan het gemeentefonds. Dit laatste gebeurt overigens al sinds 2003, zijnde het jaar waarin het Btw-compensatiefonds is ingevoerd.

Berekening kostendekkendheid van de rioolheffing	(x € 1000)
Directe kosten taakveld 7.2 riolering	1.572
Directe inkomsten taakveld 7.2 riolering exclusief heffingen	0
Netto kosten taakveld riolering	1.572
Toe te rekenen kosten	
Taakveld 0.4: Overhead	75
Taakveld 2.1: Straatreiniging 1/3 deel	50
* doorbelasting munitax	0
BTW	246
Mutatie met de voorziening	257
Totaal per saldo af te dekken kosten	2.200
Opbrengst heffingen	-2.200
Tekort/overschot	0
Dekking	100%

Op grond van bovenstaande berekening is de conclusie dat de rioolheffing 2024 (inclusief de tariefverhoging van € 7,00 per aansluiting) de kosten voor 100% dekt.

2.1.7 Hondenbelasting

Elke houder van een hond dient zich, na aanschaf, te melden, waarna een aanslag hondenbelasting volgt. Voor 2024 zijn de tarieven ten opzichte van 2023 verhoogd met de inflatiecorrectie van 3,0%. Op basis daarvan bedragen de tarieven voor 2024 voor het houden van één hond € 93,12, voor elke volgende hond € 128,64 en voor een kennel € 433,20.

2.1.8 Lijkbezorgingsrechten

In 2024 wordt volstaan met een trendmatige aanpassing van de tarieven lijkbezorgingsrechten met 3,0%.

2.1.9 Legesverordening

Algemeen
Leges worden geheven voor het door de gemeente verlenen van diensten zoals opgenomen in de Legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel. De belastingplichtige is de aanvrager van de dienst dan wel ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Globaal onderscheiden we een drietal titels:
Titel 1. Algemene dienstverlening, waaronder burgerlijke stand, reisdocumenten, verkeer en vervoer;
Titel 2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning, waaronder bouwactiviteiten, welstand, bestemmingswijzigingen;
Titel 3. Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn, waaronder horecavergunning, evenementenvergunning, kinderopvang.

Kostendekkendheid tarieven leges
De kostendekkendheid van de leges stellen we volgens de Gemeentewet vast op basis van de geraamde baten en lasten ter zake in de begroting 2024. De geraamde baten mogen niet hoger zijn dan de geraamde lasten. Anders gezegd mogen we over de gehele legesverordening geen 'winst' maken op de diensten en producten die wij aanbieden. Dit geldt niet voor de leges waar in de dienstverlening ook een rijksdeelcomponent van toepassing is. De verhoging van rijksleges worden dan volledig vertaald in de tariefstelling. Een aantal tarieven van leges is wettelijk gemaximeerd, zoals het tarief voor paspoorten en rijbewijzen. Voor 2024 stijgen de legestarieven met de inflatiecorrectie van 3,0%. In de tabel hieronder is de kostendekkendheid van de leges per hoofdstuk nader uitgesplitst. Voor de diensten en producten waarvoor geen baten zijn geraamd in de begroting 2024, is geen kostendekkendheidspercentage vastgesteld.

Berekening kostendekkendheid van de legestarieven

Paragraaf	Omschrijving	Kosten direct	Kosten overhead	Kosten totaal	Opbrengsten totaal	Kosten dekking
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand totaal	€ 32.954	€ 18.802	€ 51.756	€ 14.998	29%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart totaal	€ 170.456	€ 20.874	€ 191.330	€ 158.631	83%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen totaal	€ 52.867	€ 16.543	€ 69.410	€ 125.714	181%
Paragraaf 1.4	Verstrekkingen in het kader van BRP totaal	€ 1.628	€1.009	€ 2.637	€ 7.668	291%
Paragraaf 1.5	Bestuursstukken totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 1.6	Vastgoedinformatie totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken totaal	€ 19.126	€ 1.131	€ 20.257	€ 8.594	42%
Paragraaf 1.8	Gemeentearchief totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 1.9	Bijzondere wetten totaal	€ 71.476	€ 44.303	€ 115.779	€ 76.986	66%
Paragraaf 1.10	Diversen totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.1	Algemene bepalingen totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.2	Voorfase totaal	€ 51.023	€ 31.626	€ 82.649	€ 65.824	80%
Paragraaf 2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken totaal	€ 480.274	€ 294.358	€ 774.632	€ 659.195	85%
Paragraaf 2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.5	Milieubelastende activiteiten totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.6	Lozingsactiviteiten totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten totaal	€ 39.427	€ 24.438	€ 63.865	€ 50.864	80%
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten totaal	€ 4.638	€ 2.875	€ 7.514	€ 5.984	80%
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.10	Gelijkwaardigheid totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.11	Overige tarieven totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.12	Modaliteiten totaal	€ 178.311	€ 76.430	€ 254.740	€ 159.073	62%
Paragraaf 2.13	Vermindering totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 2.14	Teruggaaf totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 3.1	Horeca totaal	€ 552	€ 342	€ 894	€ 545	61%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt totaal	€ 103	€ 64	€ 168	€ 4	2%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.

Paragraaf 3.6	Huisvestingswet 2014 totaal	€ -	€ -	€ -	€ -	N.v.t.
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit totaal	€ 2.329	€ 257	€ 2.585	€ 2.409	93%
Totaal		**€ 1.105.164**	**€ 533.052**	**€ 1.638.216**	**€ 1.336.489**	**82%**

Recapitulatie 1, 2 en 3				
Totaal	**Directe kosten**	**Overhead**	**Baten**	**Kostendekking**
Kostendekking Hoofdstuk 1	€ 348.507	€ 102.662	€ 392.591	**87%**
Kostendekking Hoofdstuk 2	€ 753.673	€ 429.727	€ 940.940	**80%**
Kostendekking Hoofdstuk 3	€ 2.984	€ 663	€ 2.958	**89%**
Kostendekking totaal	**€ 1.105.164**	**€ 533.052**	**€ 1.336.489**	**82%**

* Het overzicht voor de kostendekkendheid is gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Doordat er voor de legesverordening is gekozen om zo veel mogelijk aan te sluiten bij het VNG model, is het overzicht van de kostendekkendheid gewijzigd.

Omgevingswet
De bovenstaande legestabel 2024 is gebaseerd op de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Op dit moment (half september 2023) heeft de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening aangegeven dat de Wkb (Wet kwaliteitsborging voor het bouwen) eventueel gefaseerd wordt ingevoerd.

2.1.10 Reclamebelasting

De gemeenteraad stelt ieder jaar de verordening reclamebelasting vast waardoor het heffen van reclamebelasting in het afgebakende centrumgebied (werkgebied van het SODC, vastgelegd op het kaartbeeld horende bij de vastgestelde Verordening met nr. 000888) mogelijk wordt.
Jaarlijks wordt deze verordening geactualiseerd.

Het tarief voor 2024 bedraagt:
1. Het vaste bedrag voor de reclamebelasting bedraagt per onroerend zaak € 150,00.

2. Voor zover de waarde van de onroerende zaak meer bedraagt dan € 76.000,00 wordt het in het vorige lid genoemde bedrag vermeerderd met een bedrag per € 1.000,00 waarde van € 1,80.

3. De reclamebelasting bedraagt maximaal per onroerende zaak € 475,00.

De ontvangsten minus de kosten gaan in de vorm van een subsidie naar Stichting Ondernemersfonds Druten Centrum (SODC).

2.1.11 Tabel vergelijking tarieven 2024-2023

De volgende tabel geeft voor de belangrijkste belastingsoorten indicatief aan hoe de tarieven voor het begrotingsjaar 2024 zich verhouden ten opzichte van 2023.

Belastingsoort	Tarieven		Verhoging/verlaging in %
	2023	2024	
Onroerendezaakbelastingen:			
- eigenaren woningen	0,1006%	0,1095% *	8,8%
- eigenaren niet-woningen	0,2282%	0,2709% *	18,7%
- gebruikers niet-woningen	0,1911%	0,2083% *	9,0%
Hondenbelasting:			
- voor een eerste hond	€ 90,48	€ 93,12	3,0%
- voor een tweede hond	€ 124,92	€ 128,64	3,0%
- voor een kennel	€ 420,60	€ 433,20	3,0%
Rioolheffing:			
- per aansluiting	€ 245,00	€ 252,00	2,9%
Reinigingsheffingen:			
- éénpersoons huishouden	€ 145,93	€ 150,31	3,0%
- meerpersoons huishouden	€ 202,88	€ 208,97	3,0%
- eenmalige teruggave		- € 12,00	
- reinigingsrechten	€ 202,88	€ 208,97	3,0%
- lediging in ondergrondse container	€ 0,95	€ 1,05	10,5%

* OZB tarieven zijn voorlopig. Er is nog geen rekening is gehouden met de waarde-ontwikkeling van de WOZ. Zie ook de toelichting bij paragraaf 2.1.4 Onroerendezaakbelastingen.

2.1.12 Gemeentelijke lastendruk 2024

Hieronder is indicatief de gemiddelde lastendruk voor 2023 en 2024 weergegeven. Dit op basis van een gemiddelde woningprijs van € 325.000.

	Huurder Geen eigen woning		**Eigenaar** Met eigen woning met waarde van € 325.000	**Eigenaar** Met eigen woning met waarde van € 325.000
	2023	**2024**	**2023**	**2024**
Afvalstoffenheffing	€ 202,88	€ 208,97	€ 202,88	€ 208,97
20 vuilniszakken/ledigingen	€ 19,00	€ 21,00	€ 19,00	€ 21,00
Eénmalige teruggave (afv.hef.)	-	- € 12,00	-	- € 12,00
Rioolheffing	-	-	€ 245,00	€ 252,00
OZB eigenaar	-	-	€ 326,95	€ 355,76
Totaal	**€ 221,88**	**€ 217,97**	**€ 793,83**	**€ 825,73**

Op grond van bovenstaand overzicht kan worden geconcludeerd dat de lastendruk voor een huurder in 2024 ten opzichte van 2023 afneemt met € 3,91 (- 1,8%). De lastendruk voor een eigenaar met een eigen woning van € 325.000 neemt toe met € 31,90 (+ 4,0%).

2.1.13 Kwijtschelding

Als een belastingplichtige niet in staat is om de belastingaanslag te betalen kan onder bepaalde voorwaarden (afhankelijk van het netto besteedbaar (gezins-)inkomen en persoonlijke omstandigheden) (gedeeltelijke) kwijtschelding worden verleend. Dat kan alleen als het een aanslag betreft voor onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en hondenbelasting. De gemeente voert een actief beleid op het gebied van kwijtscheldingen. Burgers, aan wie structureel kwijtschelding wordt verleend, komen in aanmerking voor een vereenvoudigde kwijtscheldingsprocedure.

2.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.2.1. Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de verplichting opgenomen om deze paragraaf in de begroting en de jaarrekening op te nemen. Wij vinden het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen. Op die manier is er voldoende ruimte en tijd om de risico’s van nu te beheersen en om voor eventuele toekomstige risico’s tijdig maatregelen te treffen.

De paragraaf weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico’s op te vangen. Het vooraf inschatten van de risico’s en daarmee omgaan is belangrijk voor de sturing van de organisatie en de verantwoording die we verschuldigd zijn aan onze inwoners.

Om inzicht in de risico’s van de gemeente te krijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico’s is het weerstandsvermogen berekend. Dat is het vermogen van de gemeente om toekomstige financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de normale bedrijfsvoering wordt aangetast.

2.2.2. Risicoprofiel

Een gemeente loopt, net als elke andere organisatie, risico’s in de uitvoering van haar taken. Van een aantal risico’s is bekend welke financiële gevolgen deze hebben en is het vrijwel zeker dat het feit zich zal voordoen (of voorgedaan heeft). De gemeente moet daarvoor voorzieningen treffen (artikel 44 BBV).

Bij een risico is het onbekend of het feit zich zal voordoen. In de ambtelijke organisatie is een inventarisatie gedaan van de mogelijke risico’s die zich voor kunnen doen. Bij die inventarisatie zijn in totaal 76 risico’s met financiële gevolgen benoemd.

Van elk risico is een inschatting gemaakt voor het mogelijke financiële nadelige effect en op basis van die inschatting is een top vijftien tot stand gekomen. Hierbij wordt de opmerking geplaatst dat het risicoprofiel een momentopname is. In een veranderende omgeving veranderen ook steeds de risico’s.

In de hiernavolgende tabel worden de zestien risico's met de grootse financiële impact, alsmede het totaal van alle overige risico's in beeld gebracht.

Risico	Gevolg	Gewogen inschatting effect
Kosten crisisituatie (o.a. doorwerking corona, vluchtelingen)	Diverse (zie afzonderlijke rapportage)	475.000
Loonstijging CAO Gemeenten 2024	De loonstijging van de nieuwe CAO valt hoger uit dan het indexpercentage waarmee is gerekend in de begroting van de WDW.	368.500
Algemene uitkering gemeentefonds valt lager uit dan begroot	Begrotingstekort, minder inkomsten dan geraamd. Bezuinigen dan wel belastingen verhogen.	262.500
Het tijdig uitvoeren van onderhoud aan wegen blijft achterwege	Grotere schade en vervanging moet eerder, dan wel wordt duurder. Meer risiso op aansprakelijkheidstelling.	245.000
Uitlekken van vertrouwelijke informatie	Claims in verband met misbruik, alsmede imagoschade.	216.000
Overtreding AVG	Autoriteit persoonsgegevens legt na een onderzoek boete op.	160.000
Kosten jeugdzorg	Kosten zijn hoger dan in de begroting aan budget is opgenomen.	160.000
Budget re-integratie is uitgeput	Minder uitstroom uit uitkering en geen nieuwe trajecten kunnen opstarten.	137.500
MGR maakt aanspraak op deelnemers voor een extra bijdrage	Gemeente moet meer bijdragen aan MGR dan begroot.	107.500
Energielasten	Onzekerheid op de energiemarkt, met stijgende prijzen (budgetoverschrijding).	100.000
Crisissituatie (ramp)	(Milieu)schade, herstelkosten en/of financiële claims door derden.	100.000
Grote calamiteit bij een bedrijf	(Milieu)schade, herstelkosten en/of financiële claims door derden.	100.000
Niet rechtmatig inkopen	Schadeclaims, vertraging / stagnatie, overeenkomst wordt ontbonden, opnieuw aanbesteden.	87.500
Middelgrote calamiteit bij een bedrijf	Juridische aansprakelijkheid, claims, inhuur specialisten voor onderzoek e.d.	87.500
Wmo is een open-eindregeling	Financieel - Overschrijding van het budget.	45.000
Groot scala van allemaal kleinere risico's	Schade, tekort in de begroting, claims, etc.	632.750
	Totaal ingeschat financieel risico	**3.284.750**

Tabel 1 Overzicht financiële risico's (in €)

2.2.3 Crisis (doorwerking COVID-19, Oekraïne, Vluchtelingen)

Vanaf het ontstaan van de corona pandemie zijn gemeenten geconfronteerd met de financiële effecten hiervan. Meerkosten voor de bedrijfsvoering, handhaving, sluitingen van sportzalen, theater en het zwembad zijn voorbeelden hiervan. Ook de vluchtelingenstroom vanuit Oekraïne leidt tot meerkosten bij de gemeenten, waar de overheid financiering tegenover stelt. We nemen in dit kader een risico op voor een aantal onderwerpen, waarvan we weten dat het tot meerkosten kan leiden. Daarbij gaan we er in dat geval vanuit dat er geen compensatie van het Rijk meer tegenover staat.

	Begroting 2024	Jaarrekening 2022
Zwembad/ restaurette/ sporthal	252.000	
Extra kosten bedrijfsvoering, waaronder handhaving	78.000	
Sociaal domein (o.a. omzetgarantie)	163.000	
Cultuur/ Evenementen	79.000	
Afval/ Groen/ Ongedierte	128.000	
Huisvesting vluchtelingen (Oekraïne)	250.000	
Totaal	950.000	700.000
Wegingsfactor: (tussen 0,00 en 1,00)	0,5	0,5

2.2.4 Overige risico's

Wijziging financiering van het Werkbedrijf
In 2023 wordt de verdeelsleutel van de kosten MGR geëvalueerd. Tot op heden is de bijdrage gebaseerd op de hoogte van de algemene uitkering voor dit onderdeel. Met de herverdeling van het gemeentefonds valt niet meer specifiek op te maken hoe hoog de bijdrage voor het werkbedrijf is. Er wordt regionaal een nieuw verdeelmodel voorbereid voor de begroting 2025, waarbij het risico bestaat dat de gemeente Druten een fors hogere bijdrage moet gaan betalen. Besluitvorming hierover vindt naar verwachting ultimo 2023, aanvang 2024 plaats. Afhankelijk van de keuze uit diverse voorliggende scenario's zal de bijdrage vanaf 2025 significant toenemen. Indicatief moeten we rekening houden met een mogelijke verhoging van de bijdrage ter hoogte van € 308.000 in 2025, € 374.000 in 2026 oplopend tot € 424.000 vanaf 2027.

Stijging renteomslagpercentage
Door oplopende marktrente zal het rentomslagpercentage gelijkelijk opwaarts bijgesteld worden. Door deze stijging betekent dit een stijging in rentelasten van circa € 560.000 vanaf 2025. Dit risicobedrag is berekend op basis van een stijging van de omslagrente met 0,75% tot 1,5% (0,75*boekwaarde activa ex. Grexen).

2.2.5. Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel financiële middelen de gemeente nodig heeft om de risico's op te vangen. We gebruiken een risicosimulatie voor het berekenen van een passende reserve voor het opvangen van de risico's. Uitgangspunt hierbij is dat op basis van risicosimulatie sprake is van 75 tot 95% zekerheid dat de gemeente haar risico's opvangt. Op basis van een studie naar het verloop van grafieken van een aantal gemeenten kan het best een zekerheidsfactor van 90% gehanteerd worden.

De reden daarvoor is dat:

1. Niet alle risico's zich tegelijk en voor het maximale bedrag voordoen.
2. Voor een klein beetje meer zekerheid (niet 90% maar 95%) moet naar verhouding veel extra geld gereserveerd worden.

Uit de risicosimulatie volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden opgevangen met een bedrag van € 2.956.000 (benodigde weerstandscapaciteit).

2.2.6. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is het totaal van alle middelen waarover de gemeente Druten beschikt als zich niet begrote kosten voordoen. De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

Weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000)	**Schatting stand 1-1-2024**
Algemene reserves	13.084
Bespaarde rente	0
Bestemmingsreserves (vrij aanwendbaar)	4.069
Onbenutte belastingcapaciteit	1.033
Saldo onvoorzien	10
Totale beschikbare weerstandscapaciteit	**18.196**

Tabel 2 Beschikbare weerstandscapaciteit

Algemene reserves (vrij aanwendbaar)

Onderstaande tabel geeft inzicht in het verloop van de stand van de reserves.

Verloop reserves (bedragen x € 1.000)	**Verslag 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Algemene reserves	13.376	11.563	13.084
Bestemmingsreserves	6.410	5.474	5.715

Tabel 3 Verloop van de stand van de reserves

De algemene reserves bestaan uit de algemene reserve (€ 11.645.000) en de reserve grondbedrijf (€ 1.439.00). Deze reserves zijn vrij aanwendbaar. Dat betekent dat er niet van tevoren vaststaat waar we het geld aan uitgeven. Omdat de risico's van het grondbedrijf worden meegenomen in het risicoprofiel, wordt de reserve grondbedrijf meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Bespaarde rente
Met ingang van het begrotingsjaar 2023 rekenen we geen rente meer toe aan het eigen vermogen.

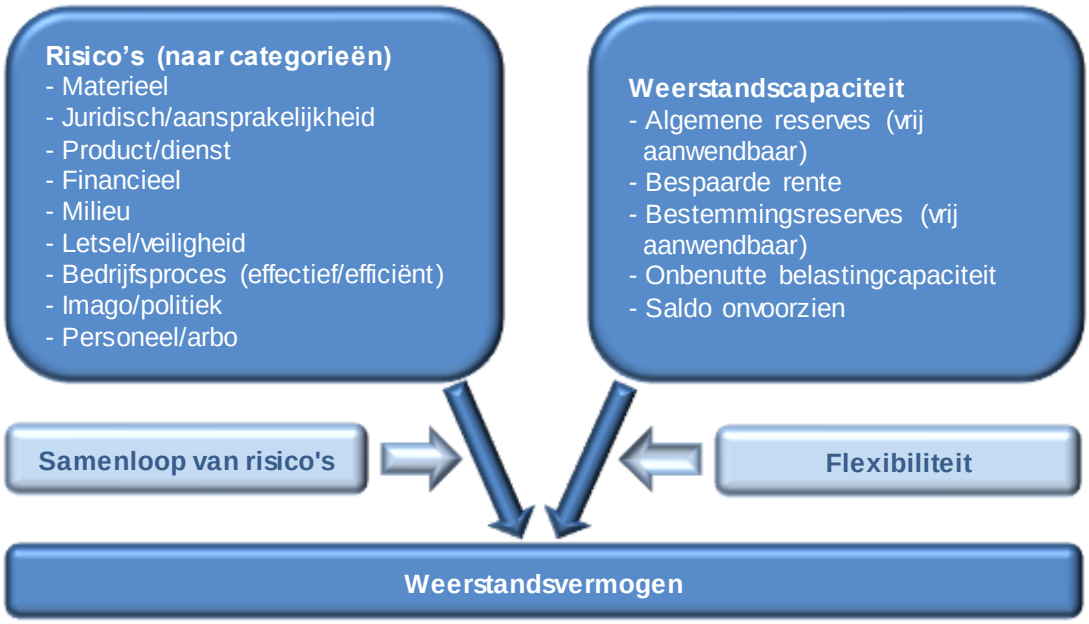
Bestemmingsreserves (vrij aanwendbaar)
Van het totale bedrag aan bestemmingsreserves van € 5.715.000 wordt een bedrag van € 4.069.000 als vrij aanwendbaar aangemerkt. Na goedkeuring van de raad kunnen deze reserves worden ingezet voor het opvangen van risico's.
Uitgangspunt is dat de reserves legaat van Cooth, conversie aandelen Vitens, kwel-beheersingssysteem en de afschrijvingsreserves Horssen en HOV knoop niet vrij aanwendbaar zijn. Hiervan weten we al dat er toekomstige uitgaven komen.

Onbenutte belastingcapaciteit
De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte die de gemeente nog heeft om extra opbrengsten te krijgen via belastingheffing. Op basis van de normering volgens artikel 12 Fvw (Financiële-verhoudingswet) bedraagt de onbenutte belasting-capaciteit van onze gemeente naar schatting € 1.033.000.
We berekenen de onbenutte belastingcapaciteit door de begrote belastingopbrengst af te trekken van de (maximale) belastingopbrengst die we hadden kunnen krijgen. Deze ruimte doet zich alleen voor bij de onroerende-zaakbelastingen (OZB). Het huidige beleid van de gemeente Druten is gericht op 100% kostendekking bij het tarief van de afvalstoffenheffing, reinigingsrechten en de rioolrechten. Daarmee houden we dus geen ruimte over.

Saldo onvoorzien
De gemeente kiest ervoor om € 10.000 in de begroting aan te houden als buffer voor eenmalig onvoorziene uitgaven. Deze uitgaven moeten onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn.

2.2.7. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de gemeente in staat is om toekomstige risico's op te vangen. Om te bepalen of het weerstandsvermogen voldoende is, wordt de relatie gelegd tussen de financiële gevolgen van de risico's (gewenste weerstandscapaciteit) en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide onderdelen wordt in het figuur hieronder weergegeven.

Figuur 1 Relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit

Het is de taak van het bestuur om te zorgen voor voldoende weerstandsvermogen. Dat vraagt om duidelijke en toetsbare kaders voor concrete vragen zoals: hoeveel geld leggen wij opzij voor het opvangen van mogelijke financiële verliezen?

Is ons weerstandsvermogen voldoende?

Om te bepalen of ons weerstandsvermogen voldoende is kijken we naar hoeveel financiële middelen nodig zijn en hoeveel er beschikbaar is. De uitkomst van die deelsom is het weerstandsvermogen.

	Beschikbare weerstandscapaciteit	EUR 18.196.000	
Ratio weerstandsvermogen =	---------- =	---------- =	6,16
	Benodigde weerstandscapaciteit	EUR 2.956.000	

In de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen is bepaald dat de gemeente Druten voor de ratio weerstandsvermogen minimaal een waarderingscode "C" wil scoren. Dat komt neer op minimaal voldoende weerstandsvermogen.
De hiernavolgende normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het geeft een waardering van de berekende ratio.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2,0	uitstekend
B	1,4-2,0	ruim voldoende
C	1,0-1,4	voldoende
D	0,8-1,0	matig
E	0,6-0,8	onvoldoende
F	<0,6	ruim onvoldoende

Tabel 4 Weerstandsnorm

De ratio van de gemeente Druten valt in klasse A. Dat betekent dat ons weerstandsvermogen uitstekend is.

2.2.8 Conclusies weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit valt lager uit dan de beschikbare weerstandscapaciteit. Dat betekent dat Gemeente Druten over voldoende reserves beschikt om met 90% zekerheid de risico's af te dekken.

In hiernavolgend overzicht zijn de ratio's van het weerstandsvermogen van de afgelopen jaren opgenomen. Het weerstandsvermogen is voldoende op peil.

Rapportagemoment	Verslag 2021	Verslag 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Ratio	6,39	8,64	5,01	6,16

Tabel 5 Verloop ratio weerstandsvermogen

Al enige jaren is ons weerstandsvermogen uitstekend. Omdat de reserves afnemen ten opzichte van de jaarrekening 2022 in combinatie met de actualisatie van de benodigde weerstandscapaciteit, daalt het weerstandsvermogen ten opzichte van de stand bij het verslag 2022.
Er zijn twee mogelijkheden om het weerstandsvermogen te beïnvloeden, namelijk door maatregelen te nemen voor die risico's en dus door die risico's te verminderen, dan wel door de reserves te vergroten (en dus te sparen).

2.2.9 Financiële kengetallen

Bij ministeriële regeling is een aantal kengetallen vastgesteld. Doel van deze kengetallen is om te kunnen beoordelen hoe we als gemeente Druten het in financiële zin doen. De kengetallen geven de mogelijkheid om het financiële beleid te beoordelen en indien nodig aan te passen.

Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles. De kengetallen moeten in samenhang en dus in relatie tot elkaar beoordeeld worden. Als de kengetallen gezamenlijk een verontrustend beeld geven, betekent dit dat de financiële positie van de gemeente onder druk staat en dat er dus maatregelen moeten worden getroffen.

De hiernavolgende tabel geeft inzicht in de financiële positie afgeleid uit het jaarverslag 2022, de begroting 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2027.

Begroting jaar 2024 Kengetallen (in %)	Verslag 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Netto schuldquote	49	101	103	100	99	92
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	37	84	88	85	84	78
Solvabiliteitsratio	31	20	19	19	19	20
Structurele exploitatieruimte	8,00	6,27	0,65	1,36	-2,48	0,21
Grondexploitatie	1	2	2	3	3	4
Belastingcapaciteit	84	83	83	83	83	83

Tabel 6 Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft aan of de gemeente investeringsruimte heeft of juist voorzichtig moet zijn met investeren. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten (rente en aflossing) er zijn, waardoor er minder geld over blijft voor onverwachte uitgaven.
Dit kengetal is het totaal van onze schulden (aangegane leningen en crediteuren) gedeeld door de inkomsten (totale baten).

Begroting jaar 2024 Kengetallen (in %)	Verslag 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Netto schuldquote	49	101	103	100	99	92

Tabel 7 Verloop netto schuldquote

Volgens de provincie Gelderland is een netto schuldquote lager dan 90% voldoende. Door de voorgenomen investeringen voldoen wij niet aan dit criterium en zijn daarmee beland in de middelste categorie.

Netto schuldquote (zonder alle door de gemeente verstrekte leningen)

Een hoge netto schuldquote hoeft niet altijd een probleem te zijn. Een oorzaak van een hoge netto schuldquote kan zijn dat veel van de geleende gelden worden doorgeleend. De rente en aflossingen worden dan voldaan door degenen aan wie deze leningen zijn verstrekt. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote ook zonder de door de gemeente verstrekte leningen berekend. Daarmee ontstaat inzicht in het deel van de leningen waarvan de rentelasten en aflossingen direct drukken op de eigen begroting.

Begroting jaar 2024 Kengetallen (in %)	**Verslag 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**MJR 2025**	**MJR 2026**	**MJR 2027**
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	37	84	88	85	84	78

Tabel 8 Verloop netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

Zoals te zien hebben de verstrekte leningen een aanzienlijke invloed op de netto schuldquote. De correctie heeft invloed op de uitkomst, waarbij het kengetal vanaf het begrotingsjaar 2023 een dalende trend laat zien.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan welk deel van onze bezittingen is betaald met spaargeld. In vaktermen is dat het eigen vermogen gedeeld door het totale vermogen. Een hoog aandeel van het eigen vermogen geeft aan dat de gemeente financieel gezond en flexibel is.

Begroting jaar 2024 Kengetallen (in %)	**Verslag 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**MJR 2025**	**MJR 2026**	**MJR 2027**
Solvabiliteitsratio	31	20	19	19	19	20

Tabel 9 Verloop solvabiliteit

Volgens de provincie Gelderland ligt onze solvabiliteit met een ratio van 19 net iets onder de norm middelmatig (tussen 20-50%). Een redelijk gedeelte van onze bezittingen is betaald met eigen geld. Maar het grootste gedeelte van onze bezittingen is betaald met geleend geld. Volgens de provincie Gelderland is bij 50% of meer eigen vermogen de solvabiliteit voldoende.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan of er financieel nog ruimte is voor nieuw beleid. Zolang op lange termijn de inkomsten hoger zijn dan de uitgaven blijft er ruimte over, de zogenaamde structurele exploitatieruimte.
Incidentele baten, maar ook incidentele lasten worden bij deze berekening dus buiten beschouwing gelaten. Dat geldt in principe ook voor de stortingen en onttrekkingen aan reserves, tenzij deze van structurele aard zijn.

Begroting jaar 2024 Kengetallen (in %)	**Verslag 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**MJR 2025**	**MJR 2026**	**MJR 2027**
Structurele exploitatieruimte	8,00	6,27	0,65	1,36	-2,48	0,21

Tabel 10 Verloop structurele exploitatieruimte

Volgens de begroting 2024 en verder is de gemeente Druten voldoende (norm provincie Gelderland > 0%) in staat om voor langere tijd financiële tegenvallers op te vangen. Dit kengetal laat een daling zien in het jaar 2026.

Grondexploitatie

Als een gemeente veel geld heeft geïnvesteerd in de aankoop van gronden, kan dat risico's opleveren. Alle kosten van de grond moeten – in basis – worden terugverdiend via verkoop. Hoe langer het duurt voor de gronden worden verkocht, hoe groter de risico's zijn.
Het kengetal geeft aan welk gedeelte van onze totale inkomsten is vastgezet in grondexploitatie.

Begroting jaar 2024 Kengetallen (in %)	**Verslag 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**MJR 2025**	**MJR 2026**	**MJR 2027**
Grondexploitatie	1	2	2	3	3	4

Tabel 11 Verloop grondexploitatie

Ons aandeel in grondexploitatie neemt geleidelijk toe. Dit heeft alles te maken met de toename van jaarlijks € 500.000 wat beschikbaar is ten behoeve van strategische aankopen. De komende jaren is voorzien dat het aandeel van de grondexploitatie weinig risico's oplevert voor de financiële positie van onze gemeente (norm provincie Gelderland < 20%).

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Een gemeente heeft de ruimte om belastingen te verhogen. Deze belastingen zijn voor onze inwoners woonlasten. Het gaat om de OZB (onroerende zaakbelasting), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Daarbij is de OZB voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomst.

Het kengetal geeft aan hoeveel procent van het landelijke gemiddelde de woonlasten van de gemeente Druten zijn.

Begroting jaar 2024 Kengetallen (in %)	**Verslag 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**MJR 2025**	**MJR 2026**	**MJR 2027**
Belastingcapaciteit	84	83	83	83	83	83

Tabel 12 Verloop belastingcapaciteit

De gemeente Druten scoort minder dan 100%. Dat betekent dat onze inwoners minder belasting betalen dan het landelijk gemiddelde. We hebben dus ten opzichte van dat landelijke gemiddelde nog een mogelijkheid om de belastingen te verhogen en daarmee onze inkomsten te verhogen.

Kengetallen provincie Gelderland

De provincie Gelderland heeft de kengetallen opgenomen in een databank en er zijn in overleg met het Ministerie van BZK en de andere provincies signaleringswaarden vastgesteld waaraan de kengetallen kunnen worden getoetst. Daarbij kan categorie A als minst en categorie C als meest risicovol worden bestempeld.

In onderstaand overzicht zijn de kengetallen en categorieën inzichtelijk gemaakt.

Kengetallen (in %)	Begroting 2024	Categorie A	Categorie B	Categorie C
* Netto schuldquote	103	< 90	90 - 130	> 130
* Netto schuldquote gecorrigeerd	88	< 90	90 - 130	> 130
* Solvabiliteitsratio	19	> 50	20 - 50	< 20
* Structurele exploitatieruimte	0,65	> 0	0	< 0
* Grondexploitatie	2	< 20	20 - 35	> 35
* Belastingcapaciteit woonlasten	83	< 95	95 - 105	> 105

Zoals de tabel laat zien, is de gemeente Druten financieel gezond. Het gevoerde financiële beleid is weinig risicovol.

Hoewel het kengetal solvabiliteit voor verbetering in aanmerking komt, heeft de gemeente Druten ruimte voor investeringen en is de mogelijkheid aanwezig om door belastingverhoging meer inkomsten te genereren (belastingcapaciteit). Die inkomsten kunnen worden aangewend om de schulden te verminderen of het eigen vermogen te versterken.

Het aandeel van de financiële middelen in de grondexploitatie is klein. Gezien de hoogte van het solvabiliteitspercentage blijven we voorzichtig met investeren.

Conclusie kengetallen

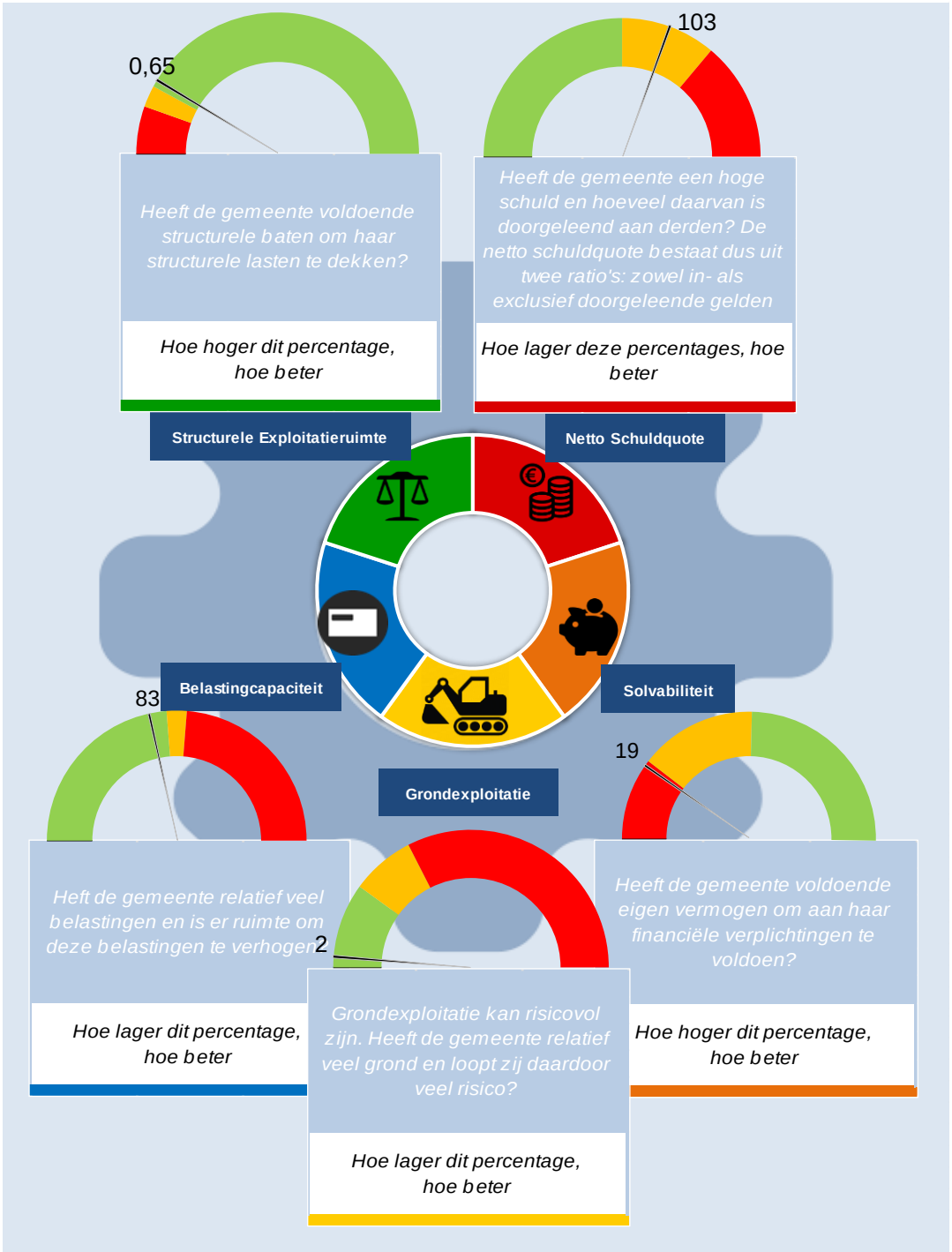
Pas als meerdere kengetallen in de meest risicovolle categorie vallen, kan dit wijzen op een zwakke financiële positie. Dat is voor de gemeente Druten niet het geval. De financiële positie levert weinig risico's op, wel laat het kengetal 'structurele exploitatieruimte' zien dat er weinig ruimte is voor nieuw beleid.

Het eigen vermogen van de gemeente Druten is volgens de norm onvoldoende om financieel flexibel te zijn. De bezittingen worden voornamelijk gefinancierd met geleend geld.

Het weerstandsvermogen geeft aan dat we uitstekend in staat zijn om toekomstige risico's af te dekken.

Met de belastinginkomsten blijft de gemeente Druten onder het landelijk gemiddelde. Dat betekent dat in samenhang met de onbenutte belastingcapaciteit, zoals benoemd bij de beschikbare weerstandscapaciteit, er nog ruimte is voor het genereren van inkomsten.

In het onderstaande overzicht is kort weergegeven hoe de kengetallen geïnterpreteerd kunnen worden.

2.2.9 Geprognosticeerde balans

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans in zowel de begroting als de meerjarenraming krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte.

Hierna treft u de geprognosticeerde balans aan voor de begroting 2024–2027.

Balans per 31 december (x € 1.000)

ACTIVA	Ultimo 2022 Rekening		Ultimo 2023 Begroting		Ultimo 2024 Begroting		Ultimo 2025 Begroting		Ultimo 2026 Begroting		Ultimo 2027 Begroting	
Vaste activa												
Immateriële vaste activa		**264**		**90**		**77**		**64**		**51**		**39**
Materiële vaste activa		**48.774**		**65.266**		**72.926**		**71.685**		**69.544**		**66.576**
* Investeringen economisch nut	44.707		59.012		64.440		62.827		60.780		58.410	
* Investeringen OR maatschappelijk	4.067		6.254		8.486		8.858		8.764		8.167	
Financiële vaste activa		**8.577**		**9.230**		**8.798**		**8.682**		**8.665**		**8.698**
* Deelnemingen	444		1.494		1.093		1.093		1.093		1.093	
* Uitgezette leningen	7.083		7.710		7.705		7.589		7.572		7.605	
* Overige uitzettingen	1.050		26		0		0		0		0	
Totaal vaste activa		**57.615**		**74.586**		**81.802**		**80.431**		**78.260**		**75.313**
Vlottende activa												
Voorraad (gronden)		**691**		**1.000**		**1.000**		**1.500**		**2.000**		**2.500**
Uitzettingen		**9.683**		**5.987**		**7.346**		**7.346**		**7.346**		**7.346**
* Vorderingen openbare lichamen	4.690				4.343		4.343		4.343		4.343	
* Schatkist	4.144				1.737		1.737		1.737		1.737	
* Overige vorderingen	850				1.266		1.266		1.266		1.266	
Liquide middelen		**226**		**138**		**138**		**138**		**138**		**138**
* Kassaldi	2				2		2		2		2	
* Bank, griro en rekening courant	224				191		191		191		191	
Overlopende activa		**7.457**		**3.431**		**5.430**		**5.430**		**5.430**		**5.430**
Totaal vlottende activa		**18.056**		**10.556**		**13.914**		**14.414**		**14.914**		**15.414**
TOTAAL GENERAAL		**75.671**		**85.142**		**95.716**		**94.846**		**93.175**		**90.727**

Balans per 31 december (x € 1.000)

PASSIVA	Ultimo 2022 Rekening		Ultimo 2023 Begroting		Ultimo 2024 Begroting		Ultimo 2025 Begroting		Ultimo 2026 Begroting		Ultimo 2027 Begroting	
Vaste passiva												
Eigen vermogen		**23.104**		**16.797**		**18.131**		**18.127**		**18.117**		**18.162**
* Algemene reserve	13.376		10.361		11.191		11.191		11.191		11.191	
* Bestemmingsreserves												
- Voor egalisatie van tarieven	0		0		0		0		0		0	
- Afschrijvingsreserves												
- Overige bestemmingsreserves	6.410		6.436		6.940		6.936		6.926		6.971	
* Nog te bestemmen resultaat	3.318											
Voorzieningen		**4.660**		**5.120**		**4.526**		**4.388**		**4.312**		**4.311**
* t.b.v. verplichtingen en verliezen	2.631		3.231		2.941		2.768		2.641		2.503	
* t.b.v. egalisatie van kosten	2.029		1.889		1.585		1.620		1.671		1.809	
Vaste schulden looptijd 1 jaar of langer		**40.353**		**53.006**		**64.957**		**64.229**		**62.643**		**60.151**
* Onderhandse leningen	40.347		33.400		33.400		27.600		22.900		18.700	
* Waarborgsommen	6		12		10		10		10		10	
* Financieringstekort			19.594		31.547		36.619		39.733		41.441	
Totaal vaste passiva		**68.117**		**74.923**		**87.614**		**86.744**		**85.073**		**82.625**
Vlottende passiva												
Netto vlottende schulden korter 1 jaar		**2.759**		**6.837**		**3.730**		**3.730**		**3.730**		**3.730**
* Bank- en girosaldi	0		327		140		140		140		140	
* Overige schulden	2.759		6.510		3.590		3.590		3.590		3.590	
Overlopende passiva		**4.795**		**3.382**		**4.372**		**4.372**		**4.372**		**4.372**
Totaal vlottende passiva		**7.554**		**10.219**		**8.102**		**8.102**		**8.102**		**8.102**
TOTAAL GENERAAL		**75.671**		**85.142**		**95.716**		**94.846**		**93.175**		**90.727**

2.3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

1. Algemeen

De gemeente Druten is 4.246 hectare groot, waarvan een groot deel bij de gemeente als openbare ruimte in beheer is. In deze ruimte vinden veel activiteiten plaats zoals wonen, werken en recreëren. Voor die activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig: wegen, riolering, verlichting, openbaar groen en gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten.

Het beleid van de gemeente Druten voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:
- Beleidsplan Water en Riolering, vastgesteld door gemeenteraad in 2022;
- Wegenbeleidsplan Druten 2014 – 2024 Geactualiseerd in 2018;
- Beleidsnota Openbare Verlichting, vastgesteld in 2009;
- Landschapsontwikkelingsplan (2007 – 2017) en uitvoerings- en financieringsplan 2007;
- Groenbeleidsplan vastgesteld in 2004;
- Meerjarenonderhoudsprogramma gemeentelijke gebouwen, laatst herzien in 2016 voor de gemeentelijke gebouwen;
- Reserves en voorzieningen, jaarlijks geactualiseerd bij de begroting.

Ten aanzien van het onderhoud van kapitaalgoederen kan ervoor worden gekozen om de uitgaven jaarlijks in de exploitatie te ramen en te realiseren. Dit is het geval bij de uitgaven voor wegen, groenonderhoud en de openbare verlichting. Voor de riolering en het gebouwenonderhoud zijn de jaarlijkse uitgaven sterk wisselend, maar wel meerjarig voorzienbaar.

Integraal beheer openbare Ruimte (IBor)
Afspraken over het beheer van de openbare ruimte zijn aangepast met de invoering van het wijkbeheer in 2018. Daarbij is afgesproken dat het handmatig groenonderhoud (schoffelen en snoeien) op niveau B onderhouden wordt. In onderstaande tabel staan per discipline de beheerniveaus weergegeven voor de zichtbare openbare ruimte.

Tabel 27: Beheerniveaus Openbare Ruimte

Beheercategorie	Centrum	Bedrijventerrein	Buitengebied	Woongebied	Ontsluitingswegen
Bomen	B	C	C	C	C
Groen	B	C	C	B	C
Gazon	B	C	C	B	C
Grasbermen	B	C	C	C	C
Verharding	B	C	C	B	B
Meubilair	B	C	C	B	B
Reiniging	B	C	C	B	C
Onkruid opverh.	B	B	B	B	B
Rioleringen Water	B	C	C	B	C
Kunstwerken	B	C	C	B	C

Onderstaand een korte beschrijving wat er verstaan wordt onder een bepaald kwaliteitsniveau.
A+= Zeer hoog: netjes, visitekaartje, perfecte uitstraling, veilig en veel gebruiksgemak
A = Hoog: netjes, hoge beeldkwaliteit, functioneel
B = Basis: netjes, functioneel, veilig en voldoende gebruiksgemak
C = Laag: functionaliteit staat voorop, instandhouding, waarborging veiligheid en afscherming

* Afspraak is dat het machinale groenonderhoud van bermen op niveau C wordt uitgevoerd en dat we voor het handmatig groenonderhoud, dat we zelf met inzet van de sw en mensen met een baanindicatie uitvoeren niveau B hanteren.

Het vigerend IBor-plan dateert uit 2013. Over het nieuwe IBor-plan 2025-2028 is de raad al geïnformeerd. Het plan wordt in het najaar 2023 aan uw raad ter vaststelling aangeboden.

Het huidige bestek machinaal groenonderhoud eindigt uiterlijk in februari 2024. Op dit moment loopt de aanbestedingsprocedure voor 2024-2026.

Naast het IBOR-plan wordt er ook hard gewerkt aan het opstellen van geactualiseerde beheerplannen voor de diverse disciplines met daarin actuele overzichten van de arealen en kosten. In 2023 is hiervan het beleids-/beheerplan Water en riool afgerond. Voor het boombeheerplan staan we nu aan de start, naar verwachting wordt het in 2024 afgerond. Duidelijk is al wel dat dit een structurele kostenuitzetting met zich mee zal brengen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Werkelijk 2022	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Klanttevredenheidsonderzoek	-	-	7.0	7.0
Aantal klachten	2.217	2.700	2.500	2.500
Aantal burgerparticipatiecontracten	28	28	30	35
Afhandeling meldingen buiten normtijd	32%	25%	25%	20%
Aantal ontevreden melders	3%	3%	3%	3%

Financiële aspecten /Uitvoeringsprogramma
Voor het opstellen en de afstemming van de verschillende civiel- en cultuurtechnische projecten hanteren we een integrale planning. In deze planning zijn zowel de wegen, de riolering, kunstwerken, openbare verlichting als groenprojecten opgenomen. Deze planning wordt jaarlijks opgesteld.

Voor de diverse disciplines zijn structurele jaarbudgetten beschikbaar, die de gewenste beheerniveaus garanderen. Om de kosten gelijkmatig in de tijd te spreiden zijn reserves gevormd. De onderscheiden posten binnen de openbare ruimte worden hieronder toegelicht.

2. Wegbeheer

In de gemeente Druten ligt een totaal oppervlak van circa 1,34 miljoen m² aan verhardingen. Van het totale areaal bestaat 52,7% uit asfaltverharding, 46,5% uit elementenverharding (klinkers, tegels, etc.), 0,4% uit betonverharding en 0,4% uit overige verhardingen (met name onverhard en semi-verharding).

De trend van de technische kwaliteitsontwikkeling van de verhardingen laat zien dat de kwaliteit van alle verhardingen tot 2013 stabiel was en zich rond de ondergrens van kwaliteitsniveau B (Basis) bevond. Mede als gevolg van de gemaakte keuzes in het wegenbeleidsplan 2014-2024 is de kwaliteit echter teruggelopen naar een kwaliteitsniveau C (Laag).

In 2018 is het budget voor onderhoud wegen structureel opgehoogd. Uitgangspunt is dat voor asfaltverhardingen een onderhoudsniveau B en voor elementenverhardingen een onderhoudsniveau C geldt. Sinds 2017 stellen we jaarlijks een wegenplan op om het beschikbare budget zo efficiënt mogelijk in te zetten zodat we aan het hiervoor benoemde kwaliteitsniveau voldoen. In 2024 worden aan de onderstaande wegvakken onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd of gepland:

Plaats	**Asfaltbestek Druten 2024**		**Werkzaamheden**
Deest	Deestersteeg	€ 112.000	Vervangen deklaag
Deest	Grotestraat	€ 149.000	Vervangen deklaag en rabatstrook
Druten	Gelenberg	€ 25.000	Vervangen deklaag
Druten	Van Heemstraweg	€ 52.000	Behandeling deklaag
Druten	Koningstraat	€ 85.000	Vervangen deklaag
Druten	Koningsweg	€ 135.000	Vervangen deklaag
Druten gemeente	Klein onderhoud	€ 30.000	
	Totaal	**€ 588.000**	

Plaats	**Losse projecten onderhoud**		**Werkzaamheden**
Druten	Halfverhardingspaden	**€ 30.000**	Herstel voetpaden
Druten gemeente	Scheuren vullen	**€ 50.000**	Opvullen van scheuren in asfalt
Druten gemeente	Herstel verzakte drempels en elementenverhardingen	**€ 100.000**	Herstraten van verzakte drempels en elementenverhardingen

3. Rioleringen

De gemeente Druten heeft circa 117 kilometer vrijverval riolering in beheer. Verder heeft de gemeente onder andere ca. 45 km drukrioleringsleiding, ca. 240 drukrioleringsunits, 9 bergbezinkvoorzieningen, ca. 8.350 stuks straat- en trottoirkolken, 27 stuks rioolgemalen, 6 vuilafscheider en 3 IBA's in beheer.
In 2022 is een geactualiseerd Beleidsplan water en riolering (voorheen GRP) vastgesteld door de gemeenteraad. In dit plan zijn per waterzorgplicht (afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater) de beleidsuitgangspunten vastgelegd. Een van de uitgangspunten in dit plan is om het beleid ten aanzien van riolering en water zoveel mogelijk gelijk te schakelen met de gemeente Wijchen. Daarnaast werken we aan het verder implementeren van risico bewust beheer. Deze methode wordt verder uitgewerkt en doorgevoerd in de diverse operationele plannen.

Koppeling wegen- en rioolbeheer
Om onderhoudswerkzaamheden aan de wegen en de riolering integraal uit te kunnen voeren dient constant een interactie plaats te vinden tussen het wegbeheer en het rioolbeheer om zodoende kapitaalvernietiging tegen te gaan. Zo kan het zijn dat herbestratingen naar voren worden gehaald of uitgesteld om deze werkzaamheden in combinatie met rioolvervangingen uit te voeren. Dit geldt tevens voor vervangingswerkzaamheden van het riool. In 2023 hebben er geen grootschalige rioolvervangingen plaatsgevonden. Ook in 2024 worden er vanuit beheer en onderhoud geen overlappende projecten verwacht. Het onderhoudsplan wordt opgesteld op basis van uitgevoerde inspecties. De onderhoudsmaatregelen worden geformuleerd in lijn met het risico bewust beheer.

4. Openbaar groen

Het onderhoud van het openbaar groen is deels uitbesteed en wordt deels in eigen beheer uitgevoerd. Een aannemer verricht de machinale onderhoudswerkzaamheden zoals het grasmaaien, onkruidbestrijding op verhardingen en vegen van wegen. Met inzet van sw-medewerkers en mensen uit de UWV kaartenbakken voeren we zelf het handmatige groenonderhoud uit zoals schoffel- en snoeiwerkzaamheden.

In Q3 en Q4 2023 loopt de aanbesteding van het machinaal onderhoudsbestek.

Burgerparticipatie groen

Met bewoners worden in 2024 op diverse locaties de beplanting kleinschalig gerenoveerd in combinatie met herstel van plantvakken. Daarnaast voert wijkbeheer, op verzoek van bewoners uit de wijken, kleine vervangingen van beplanting uit.

Drutens Bosje

In het kader van bewonersparticipatie zet de aannemer bij het onderhoud van het bosje vrijwilligers in. Daarnaast wordt het toezicht op het gebruik van het Drutens Bosje ondersteund door een groep vrijwilligers die daarvoor door de gemeente is aangesteld en wordt gefaciliteerd. Deze groep voert ook enkele lichte onderhoudswerkzaamheden uit. In het Drutens Bosje is groot onderhoud uitgevoerd aan de paden, de speeltoestellen en aan de bomen. In 2022 is een start gemaakt met het verwijderen van aangetaste Essen. Het beleid is dat we de aangetaste bomen gefaseerd rooien. Evenals in 2023 zetten we in 2024 dit beleid door.

Voor de instandhouding van een vitaal en gezond Drutens bos voeren we jaarlijks dunningen uit. De komende jaren zullen we deze noodzakelijke dunningen zo terughoudend als mogelijk uitvoeren. We beperken ons tot veiligheidsonderhoud.

Bomenonderhoud

Handhaven duurzaam bomenareaal: We kappen planmatig bomen in het buitengebied die bekend staan als bomen met verhoogd risico. In het verleden zijn meerdere exemplaren omgewaaid, afgebroken en/of breken er regelmatig zware takken uit de bomen. De gemeente is aansprakelijk voor de gevolgen daarvan.
Daarnaast vraagt het continue bijsturen vanwege ziekten en plagen om ad-hoc oplossingen. Met name uitval door Essentaksterfte en Kastanjebloedingsziekte vraagt om sturing buiten de planning om.
Ondanks alle inspanningen (watergeven) heeft door de aanhoudende droogte veel jonge aanplant de zomer waarschijnlijk niet overleeft. Een werkelijke opname van de omvang wordt in het voorjaar van 2024 gemaakt.

Onderhoudstoestand bomen: We hebben de afgelopen jaren extra ingezet op het inlopen van achterstallig onderhoud in ons bomenareaal. Het onderhoud is via een bestek uitbesteed. We maken grote stappen, maar op dit moment is er nog steeds sprake van achterstallig onderhoud. Daardoor lopen we aansprakelijkheid risico's. In 2024 proberen we net als in 2023 verder in te lopen op het boomonderhoud.

Speelvoorzieningen

Voor de speelvoorzieningen is het structurele onderhoud doorgezet. In 2023 onderzochten we of de inrichting van de speelterreinen nog wel voldoen aan de landelijke richtlijnen en voorschriften van de NVWA. Er werd ook gekeken naar de kwaliteit van de ondergronden, de hekwerken en de speeltoestellen. Er worden scenario's uitgewerkt voor de instandhouding en vervanging van speelplekken. Het inzichtelijk krijgen van de bijbehorende financiële consequenties is hiervan een onderdeel. Eind 2023 is het concept speelruimteplan gereed en deze leggen wij daarna ter besluitvorming voor.
Voor vervanging van toestellen is geen (structureel) budget. Een inhaalslag voor het vervangen van toestellen is noodzakelijk en zal na invoering van het nieuwe speelruimteplan planmatig worden opgepakt.

5. Openbare verlichting

In 2009 is het "Beleidsplan Openbare Verlichting 2009-2018" vastgesteld.
Om een beeld te krijgen op welke manier het openbare verlichtingsnet van de gemeente nog meer duurzaam gemaakt kan worden is er in 2019 een uitgebreide inventarisatie en inspectie uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn verwerkt in een vervangingsplan dat begin 2021 is aangeboden aan de gemeenteraad. In 2021 zijn deze plannen nader uitgewerkt en aanbesteed. In 2022 en 2023 is een start gemaakt om conform dit plan ca. 540 armaturen vervangen door energiezuinige ledverlichting. Voor 2024 zijn er financiële middelen beschikbaar gesteld voor het opstellen van een nieuw beleids- en beheerplan OVL. Centraal in dit plan zal staan het (versneld) vervangen van alle resterende conventionele lampen door Led verlichting, de reductie in energieverbruik en het tegen gaan van zgn. lichtvervuiling.

We verlichten de openbare ruimte nu nog conform de richtlijn ROVL 2011. Naast het vervangen van bestaande armaturen doen we in het nieuwe beleidsplan ook voorstellen hoe om te gaan met verlichting bij nieuwbouw en reconstructies. Het uitgangspunt zal daarbij zijn "Donker waar mogelijk, licht waar nodig"

6. Gebouwen

Onderhoud gebouwen

Voor de gemeentelijke gebouwen wordt periodiek een Meerjaren OnderhoudsPlanning (MJOP) opgesteld. Deze MJOP geeft inzicht in het te verwachten onderhoud en de kosten van het onderhoud. Op basis van dit MJOP wordt het gemiddelde van de jaarlijkse kosten berekend wat de basis is voor de dotatie aan de voorziening gebouwenbeheer. Deze is in de exploitatiebegroting opgenomen.
Per jaar wordt geschouwd of de geplande onderhoudsactiviteiten ook daadwerkelijk noodzakelijk zijn. Is het niet direct noodzakelijk dan worden de activiteiten doorgeschoven. Omgekeerd komt het ook voor dat onderhoudsactiviteiten eerder uitgevoerd moeten worden. Het MJOP wordt geactualiseerd.

2.4 Paragraaf financiering

2.4.1 Algemeen
Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Financiering decentrale overheden (Fido) is het bevorderen en transparant maken van het financieringsbeleid. De belangrijkste middelen om die transparantie te bevorderen zijn het opstellen van een treasurystatuut en het opnemen van een financieringsparagraaf in de begroting en de jaarrekening. In de begroting worden de plannen op het gebied van financiering en treasury toegelicht en in de jaarrekening wordt ingegaan op de bereikte resultaten. Hieruit zal ook moeten blijken dat de financieringsactiviteiten zijn uitgevoerd conform het treasurystatuut en de Wet Fido.

2.4.2 Doelstellingen van het treasurybeleid
De belangrijkste doelstellingen van het treasurybeleid zoals deze zijn vastgelegd in het Treasurystatuut zijn:

- Het verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities (financierings- en beleggingsfunctie);
- Het zoveel mogelijk beschermen van de gemeentelijke vermogens en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico´s, zoals rente-, koers-, krediet-, valuta- en liquiditeitsrisico (risicomanagementfunctie);
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheersen van de geldstromen en financiële posities;
- Het opzetten en onderhouden van een goede en efficiënte financiële infrastructuur voor het beheer van de geldstromen en posities;

Middels het vaststellen van de begroting geeft de gemeenteraad een mandaat af aan het college van burgemeester en wethouders om de in de financieringsparagraaf voorgestelde transacties ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. Het college mandateert de functionarissen van het domein Bedrijfsvoering met inachtneming van het bepaalde in het treasurystatuut om binnen de kaders van de financieringsparagraaf in de begroting en eventuele bijstellingen over te gaan tot het afsluiten van de feitelijke transacties.

2.4.3. Uitgangspunten risicobeheer
Voor risicobeheer gelden als algemene uitgangspunten:

- De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de "publieke taak" uitsluitend verstrekken aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen.
- Uitzettingen vinden uitsluitend plaats bij de schatkist van het Rijk.

2.4.4 Ontwikkelingen 2024

BBV rentetoerekening
De Commissie BBV heeft een "notitie rente" geschreven met bepalingen en richtlijnen. In de notitie wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze over rente door gemeenten. De commissie BBV adviseert het renteschema uit deze notitie op te nemen. De werkelijke rentekosten in 2024 die centraal op taakveld 0.5 (Treasury) vermeld staan worden met behulp van een renteomslag van 0,75% toegerekend aan de betreffende taakvelden. Er wordt jaarlijks met een vaste omslagrente gerekend voor alle activa op basis van de werkelijke rentelasten. Dit vaste omslagrentepercentage mag niet hoger zijn dan de rente die wordt betaald over externe financiering, met een afwijking van maximaal 0,5%. Voor de begroting 2024 is het omslagrentepercentage bepaald op 0,75%.(2023: 0,75%).

Stijgend renteomslag percentage
Gezien de fors oplopende marktrente in 2023 zal het te hanteren renteomslagpercentage vanaf de begroting 2025 gaan oplopen. We verwachten dat het te hanteren renteomslagpercentage in 2025 zal stijgen naar minimaal 1,25%. Dit is mede afhankelijk

van de te betalen rente in 2024 op onze langlopende financieringsbehoefte. Thans is onze financieringsportefeuille van € 33,4 miljoen tegen een gemiddelde rentelast van 0,57% gefinancierd.

In het volgende overzicht wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Schema rentetoerekening 2024			
			2024
a.	Rentelasten over de korte en lange financiering		558.265
b.	Externe rentebaten		-28.571
	Totaal door te rekenen externe rente		**529.694**
c1.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-19.572	
c2.	Rente projectfinanciering	n.v.t.	
	Subtotaal		-19.572
	Saldo door te berekenen externe rente		**510.122**
d1.	Rente toegerekend aan het eigen vermogen (n.v.t.)		0
d2.	Rente toegerekend aan voorzieningen		0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**510.122**
e	Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 0,75%)		562.137
f.	**Renteresultaat Taakveld Treasury**		**52.015**

Schatkistbankieren
Schatkistbankieren voor decentrale overheden is sinds 2013 wettelijk verplicht. Dit betekent dat decentrale overheden hun tegoeden verplicht moeten aanhouden in de Nederlandse schatkist. De redenen voor deze maatregel zijn het verminderen van de risico's van uitzettingen van overtollige middelen door decentrale overheden en het verlagen van de EMU-schuld van Nederland. Met ingang van 1 juli 2021 is de hoogte van het minimale drempelbedrag wat buiten de schatkist mag worden aangehouden, aangepast naar € 1.000.000. Dagelijks worden in Druten aan het einde van de dag alle overtollige middelen boven het intern aangehouden drempelbedrag van € 500.000 afgeroomd en gestort in de schatkist. De rentevergoeding voor overtollige middelen bij de schatkist bedraagt medio augustus 2023 3,65%.

Toekomstige financieringsbehoefte
Onze financieringspositie wordt in 2024 met name beïnvloed door investeringen die plaats vinden. Voor een nadere toelichting op het investeringsvolume dat in de begroting 2024-2027 is opgenomen verwijzen wij u naar paragraaf 7.1 *(investeringsvolume 2024-2027).*

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is 8,5% van de totale begroting. Een gemeente mag tot de kasgeldlimiet met kortlopende leningen (< 1 jaar) gefinancierd zijn. De kasgeldlimiet is door het Rijk ingevoerd om risico's te beperken bij het aantrekken van geld op korte termijn. Voor Druten bedraagt de kasgeldlimiet in 2024 afgerond € 4.000.000. De liquiditeitenontwikkeling wordt voortdurend gevolgd. Indien de kasgeldlimiet in 2024 structureel dreigt te worden overschreden, worden aanvullende maatregelen genomen door het aantrekken van liquiditeiten met een looptijd langer dan één jaar. Zolang de kortlopende rente lager is dan de rente voor langlopende leningen, streven we naar maximale benutting van de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm
Via de renterisiconorm worden de renterisico's op de vaste schuld ingekaderd. De renterisiconorm is wettelijk vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm houdt in dat de aflossingen en renteherzieningen van leningen met een looptijd langer dan 1 jaar samen maximaal 20% van het begrotingstotaal mogen zijn. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen.
Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. Als gevolg van deze norm werkt een rentestijging op de kapitaalmarkt slechts gedeeltelijk en geleidelijk door in te betalen rentelasten over de vaste schuld.

Onderstaande tabel geeft aan dat de gemeente Druten ruim binnen de renterisiconorm blijft.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Positie t.o.v. renterisiconorm				
1 Te betalen aflossingen	5.800	4.700	4.200	4.200
Renterisiconorm				
Stand van het begrotingstotaal				
2 per 1-1-24 e.v.	59.600	59.042	59.711	59.850
3 Het vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
4 Renterisiconorm (2) x (3)	11.920	11.808	11.942	11.970
Toets renterisiconorm				
Renterisiconorm	11.920	11.808	11.942	11.970
Te betalen aflossingen	5.800	4.700	4.200	4.200
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	6.120	7.108	7.742	7.770

Rentevisie en economisch beeld (medio september 2023)
De treasury-activiteiten staan bloot aan zowel interne als externe ontwikkelingen. De interne ontwikkelingen bestaan met name uit investeringsplannen. De belangrijkste externe ontwikkelingen zijn (internationale) economische indicatoren en de invloed hiervan op de geld- en kapitaalmarkt. Het voorspellen van de renteontwikkeling is echter een lastige opgaaf, zeker op de lange termijn.
Volgens de rentevisie van de Bank Nederlandse Gemeenten (eind augustus 2023) zullen de lange rentetarieven in alle looptijden naar verwachting oplopen. In de begroting 2024 wordt voor de financieringsbehoefte in 2024 (af te sluiten geldleningen > 1 jaar) rekening gehouden met een rentepercentage van 3,50%.

Leningenportefeuille
Het schuldrestant van onze leningenportefeuille bedraagt begin 2024 € 33,45 miljoen. We verwachten de resterende financieringsbehoefte in de tweede helft van 2023 met kortlopende kasgeldleningen af te dekken, waardoor er dit jaar geen langlopende financiering hoeft te worden aangetrokken. Medio september 2023 heeft de gemeente 9 langlopende leningen met looptijden van 5 t/m 20 jaar. De leningenportefeuille bestaat volledig uit lineaire leningen waarbij geen tussentijdse renteaanpassingen zijn toegestaan. De leningen zijn afgesloten bij de BNG, Rabobank en NWB.

Liquiditeitenbeheer en financieringsbehoefte
De financieringsbehoefte baseren we op een liquiditeitsplanning. Hiermee wordt geprobeerd de benodigde liquiditeiten op een bepaald moment te berekenen. Voor wat betreft de gemeentelijke inkomsten is dit redelijk in beeld te brengen, zo is bekend wanneer de rijksuitkeringen en de belastingen ontvangen worden. De grootste onzekere factor bij de opbrengsten is de opbrengst van de diverse bouwgrondexploitaties.
In een normale rentestructuur is kort geld (< 1 jaar) goedkoper dan lang geld; daarom is onze strategie erop gericht zoveel en zolang mogelijk te financieren met kort geld. Indien we de kasgeldlimiet benaderen, oriënteren we ons op de mogelijkheden kort geld te vervangen door lang geld. Het daadwerkelijke tijdstip voor aantrekken van lang geld bepalen we uiteindelijk mede op grond van de liquiditeitsbehoefte, rentestanden en andere relevante ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

Uit het overzicht kapitaallasten uit de productenraming blijkt dat wij per 2024 een financieringstekort hebben van € 19.482.633. Het betreft een momentopname tijdens het opmaken van de begroting. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarden van de activa, eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en de vaste opgenomen geldleningen per medio september 2023.

Relatiebeheer
Met de huisbankier Bank Nederlandse gemeenten is een financieringsovereenkomst gesloten. De Bank Nederlandse Gemeenten is de huisbankier van de gemeente Druten. De dienstverlening verloopt naar tevredenheid. Tevens zijn basisafspraken vastgelegd over de te ontvangen respectievelijk te betalen rente en de daarbij behorende tarieven. Daarnaast vervult de plaatselijke Rabobank een rol in het beperkte (contante) betalingsverkeer.

2.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering biedt inzicht in de beleidsvoornemens inzake de bedrijfsvoering. Vanaf 1 januari 2018 is de Werkorganisatie Druten Wijchen (hierna WDW) van start gegaan met de bedrijfsvoeringstaken voor de gemeenten Druten en Wijchen. De WDW is een gemeenschappelijke regeling.

De meerwaarde van de WDW is vervat in vijf strategische doelstellingen (5k's):
1. Verhogen van Kwaliteit van dienstverlening en bedrijfsvoering;
2. Verbeteren van de bestuurlijke Kracht in de regio;
3. Verminderen van de Kwetsbaarheid;
4. Verbeteren van Kansen voor medewerkers;
5. Verminderen en beheersen van Kosten.

In 2018 is een 0-meting uitgevoerd bij inwoners en bedrijven in beide gemeenten over de kwaliteit van dienstverlening. In 2020 is de 1-meting uitgevoerd. De ervaren kwaliteit van dienstverlening bij inwoners en bedrijven is globaal gelijk gebleven.
In Q2 van 2022 is de 2-meting uitgevoerd en de ervaren kwaliteit laat ook nu een globaal gelijkblijvend resultaat zien. Op een aantal punten zijn we echter ook ontevreden over de doorontwikkeling van onze dienstverlening. We blijven dan ook via de 'Kalender Dienstverlening', als onderdeel van het actieplan 'Doorontwikkeling WDW', innovatief werken aan het verder dichtbij brengen van onze dienstverlening bij inwoners en ondernemers.

Begrotingswijziging 2024 WDW
De WDW heeft haar Begroting 2024 in juli vastgesteld, rekening houdend met de ingediende zienswijzen van de beide gemeenten. Deze begroting was technisch van aard en volledig opgezet vanuit het bestaande beleid, inclusief het eind 2022 vastgestelde Integraal Plan en een financiële vertaalslag daarvan. Deze begroting is al vertaald in de Perspectiefnota.

De ontwikkeling van de formatie van de WDW staat nooit stil. Dit is onder andere het gevolg van nieuwe ambities, wettelijke taken of de uitvoering van eerder genomen besluiten. Met het kwantitatief en kwalitatief op orde brengen van de formatie krijgt de WDW meer grip op de benodigde opgaaf, leidt dit tot een demping van de werkdruk bij bestaande medewerkers en draagt dit direct bij tot financiële voordelen bij de gemeenten. Denk bij het laatste aan functies als die van inkoopadviseur (o.a. goedkoper inkopen) en subsidiecoördinator (hogere subsidie-inkomsten en lagere beheerlasten).

Het WDW bestuur stelt een aantal uitbreidingen voor, voortkomend uit het integraal plan en uit wettelijke taken. Een deel van de uitbreidingen leidt binnen de gemeenten tot revenuen, voortkomend uit subsidies en aanbestedingen.

Onderwerp	**fte**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
1. Uitbreidingen	4,2	€ 0	€ 339.500	€ 302.000	€ 302.000
2. Uitbreidingen binnen taakstelling	1,5	€ 0	€ 200.000	€ 0	€ 0
3a. Uitbreidingen met revenuen	3,0	€ 0	€ 237.000	€ 237.000	€ 237.000
3b. Revenuen bij gemeenten		*€ 0*	*-€ 237.000*	*-€ 237.000*	*-€ 237.000*
TOTAAL (1 + 2 +3a +3b)	**8,7**	**€ 0**	**€ 539.500**	**€ 302.000**	**€ 302.000**
Waarvan structurele bijdrage WDW		*€ 0*	*€ 539.000*	*€ 539.000*	*€ 539.000*
Waarvan revenuen inkoop/subsidies		*€ 0*	*-€ 237.000*	*-€ 237.000*	*-€ 237.000*
Waarvan incidentele bijdrage WDW		*€ 0*	*€ 237.500*	*€ 0*	*€ 0*

1. De uitbreidingen hebben grotendeels betrekking op uitwerkingen van onderzoeken die in het Integraal plan al zijn benoemd, zoals het optimaliseren van de vastgoedprocessen en coördinatie bij burgerzaken en KCC. Nieuw is de wettelijke VTH (Vergunningen Toezicht en Handhaving) beleidsmedewerker, waar binnen de WDW geen invulling aan gegeven werd. Incidenteel vragen we geld voor BOA coördinatie. De huidige coördinator werkt 18 uur i.p.v. de incidenteel voor 2023 opgenomen 36 uur. Dat zetten we vooralsnog incidenteel door in 2024.
2. Voor benodigde uitbreidingen op welzijn, werk en inkomen en communicatie gaan we binnen onze organisatie op zoek naar ruimte. Dit gaan we doen door met de teams een takendiscussie aan te gaan. Doen we de juiste dingen naar de juiste verhouding qua capaciteit? Dit proces vraagt eerst om tijd en energie om tot een goed resultaat te komen. Daarom stellen we voor om in 2024 incidenteel geld beschikbaar te stellen zodat we gefaseerd onderstaande uitzettingen op kunnen vangen.
3. In het Integraal plan hebben we voor de inkopers tijdelijke middelen aangevraagd. De subsidie coördinator hebben we budgetneutraal opgenomen. De taakstelling ligt er om deze functie vanuit subsidies terug te verdienen. Van beide functies is een evaluatie uitgewerkt. De evaluatie beschrijft de meerwaarde van deze functies, zowel in kwaliteit als in geld. De financiële meerwaarde valt echter vooral binnen de exploitatie en projecten van de gemeenten en slechts beperkt binnen de WDW. Terwijl de kosten volledig in de exploitatie van de WDW vallen. Hierdoor leidt het structureel opnemen van deze functies in eerste instantie tot een uitzetting van de bijdrage aan de WDW, maar zien de beide gemeenten de revenuen terug in hun projecten en exploitatie.

Bovenstaande leidt tot een extra bijdrage aan de WDW, uitgesplitst voor de deelnemende gemeenten:

Uitsplitsing extra bijdrage WDW	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Gemeente Wijchen structureel	*€ 0*	*€ 349.272*	*€ 349.272*	*€ 349.272*
Gemeente Wijchen incidenteel	*€ 0*	*€ 153.900*	*€ 0*	*€ 0*
Gemeente Druten structureel	*€ 0*	*€ 189.728*	*€ 189.728*	*€ 189.728*
Gemeente Druten incidenteel	*€ 0*	*€ 83.600*	*€ 0*	*€ 0*

Organisatieontwikkeling
De samenleving verandert in een informatie- en netwerksamenleving. We staan voor nieuwe opgaven, zoals duurzaamheid, vergrijzing, democratisering en digitalisering. Al deze ontwikkelingen hebben impact op onze samenleving en onze rol als gemeente. Hoe gaan we daar als WDW mee om?
In het 'Actieplan Doorontwikkeling WDW' is opgenomen hoe we werken aan organisatieontwikkeling. Dit actieplan is een verdere uitwerking van ons bedrijfsplan dat onze basis blijft. De realisatie van de WDW-academie en het doorgroeien naar een nieuwe hybride werkcultuur zijn belangrijke onderdelen hierin.

Rechtmatigheidsverantwoording
Vanaf verslagjaar 2023 geeft het College van BenW de rechtmatigheidsverantwoording af in de jaarrekening. Hiermee verklaart het College van BenW direct richting de Raad dat zij financieel rechtmatig heeft gehandeld. Eventuele rechtmatigheidsafwijkingen groter dan de door de Raad bepaalde verantwoordingsgrens worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

De verbijzonderde interne controles zijn op dit moment zodanig ingericht om de af te geven rechtmatigheidsverantwoording goed te onderbouwen. Als gevolg van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording dienen de financiële verordening en de controleverordening gewijzigd te worden.

De aangepaste financiële verordening en controleverordening worden in het najaar van 2023 ter vaststelling aan de Raad aangeboden.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft ook gevolgen voor de te verstrekken controleverklaring van de externe accountant. Eerder gaf de externe accountant een oordeel over zowel de getrouwheid, alsook de rechtmatigheid van de jaarrekening. Vanaf verslagjaar 2023 verstrekt de externe accountant een controleverklaring met een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.
De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording valt onder dit getrouwheidsoordeel: dat wil zeggen dat de accountant vaststelt of de opgenomen rechtmatigheidsverantwoording 'juist' is.

Transparante en betrouwbare overheid
De Wet open overheid (Woo), is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. In 2023 lag de focus op implementatie van de Woo, het verspreiden van kennis en bewustzijn over de Woo en het correct kunnen afhandelen van Woo-verzoeken. Overeenkomstig de verplichting uit de Woo is een contactpersoon aangewezen. Voor de WDW is deze rol toebedeeld aan twee medewerkers bij het klantcontactcentrum.

De Woo maakt een onderscheid tussen passieve openbaarmaking, het openbaar maken van documenten op verzoek, en actieve openbaarmaking, het openbaar maken van documenten uit eigen beweging. De verplichting tot het actief openbaar maken van diverse categorieën van documenten zal in de loop van 2024 gefaseerd in werking treden, in 2024 zal daar dan ook de focus op worden gericht. Wij gaan de fasering die de wetgever voorschrijft volgen en stemmen daar - ons beleid inzake - de uitvoering van de Woo op af.

Aangaande de passieve openbaarmaking kan worden opgemerkt dat de wettelijke regels stringenter zijn dan onder de Wob. Kenmerkend zijn kortere termijnen en een meer afgewogen onderbouwing van het toepassen van uitzonderingsgronden. In 2023 zijn aan de hand van de praktijkervaringen met het afhandelen van Woo-verzoeken de processen geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd. Daarnaast zal aan andere verplichtingen uit de Woo, zoals het op orde brengen en houden van de digitale informatiehuishouding, blijvend aandacht worden besteed.

De Rijksmiddelen die ter beschikking zijn gesteld voor de implementatie van de Woo zijn gebruikt voor het inhuren van een externe projectleider voor dit project en de aanschaf van een digitale tool waarmee (persoons)gegevens in openbaar te maken documenten kunnen worden geanonimiseerd. Hiermee is deels vooruit gelopen op de verplichting tot actieve openbaarmaking, die in de loop van 2024 in werking gaat treden. De rijksmiddelen zullen in 2024 verder worden ingezet voor de implementatie van de Woo.

Fraude
Fraude kan een groot effect hebben op de reputatie van de gemeente en kan tot grote financiële schade leiden. Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit. Het college is zich hier terdege van bewust, gezien de aanwezige diverse interne beheersingsmaatregelen – zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiële en niet-financiële indicatoren – om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. Om meer zekerheid te krijgen dat alle frauderisico's in beeld zijn en ter voorkoming van daadwerkelijke fraude, wordt op dit moment een (formele) frauderisicoanalyse opgesteld, die vervolgens jaarlijks wordt geëvalueerd en geüpdatet.

Verder beschikt de gemeente over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid. Er is voldoende controle technische functiescheiding in het inkoop- en betalingsproces, wat ervoor zorgt dat een betaling altijd door ten minste twee verschillende medewerkers wordt gecontroleerd alvorens er daadwerkelijk betaald wordt.
Om de onderkende frauderisico's van onterecht uitgaande gelden alsmede het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management verder te mitigeren is het niet mogelijk voor management/directie/college om te betalen.

Zichtbare monitoring op de werking en naleving van het beleid is onderdeel van de verbijzonderde interne controle (hierna: VIC).
In de VIC worden onder andere de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van onderkende fraude- en corruptierisico's te mitigeren:
- Een detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat deze conform de geldende Europese aanbestedingsregels en Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed;
- Door middel van het uitvoeren van een steekproef vaststellen dat de gedeclareerde zorg door zorgaanbieders daadwerkelijk is geleverd aan cliënten;
- Op basis van een steekproef vaststellen dat de verstrekte omgevingsvergunningen in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving zijn verstrekt;
- Door middel van het uitvoeren van een steekproef vaststellen dat voor de facturen die in rekening zijn gebracht bij de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij;
- Door middel van het uitvoeren van een steekproef vaststellen dat de betalingen van deze facturen ook naar het juiste bankrekeningnummer zijn overgemaakt;
- Op basis van een steekproef vaststellen dat de verstrekte subsidies in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving zijn verstrekt.

2.6 Paragraaf verbonden partijen

1. Algemeen

Een verbonden partij is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente Druten een bestuurlijk belang én een financieel belang heeft.
In deze paragraaf worden de verbonden partijen besproken, waarbij de doelstellingen, activiteiten en de mate van de financiële betrokkenheid aan de orde komen.

Bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente een zetel heeft in het bestuur van een organisatie of anderszins stemrecht heeft.
Er is een financieel belang als de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die verliest bij een eventueel faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij op ons kunnen worden verhaald.

Onze gemeente heeft met veel organisaties een relatie, maar die voldoen niet allemaal aan de genoemde criteria van verbonden partijen. De organisaties die wel aan de definitie van verbonden partijen voldoen, zijn onder te verdelen in:
- gemeenschappelijke regelingen;
- deelnemingen (vennootschappen);
- publiek-private samenwerkingen (PPS);
- stichtingen en verenigingen.

Centraal advies
Met de gemeente Nijmegen zijn afspraken gemaakt over de advisering van begroting- en rekeningstukken van de belangrijkste gemeenschappelijke regelingen. Vanuit de afdeling stadscontrol van de gemeente Nijmegen wordt een (financieel-technisch) advies uitgebracht aan de besturen van de gemeenschappelijke regelingen en aan de gemeentebesturen. De gemeenten zijn uiteraard vrij om dit advies over te nemen, te amenderen of te negeren. De uiteindelijke beslissingsbevoegdheid over begroting- en rekeningstukken ligt bij het algemeen bestuur van de GR.

2. Gemeenschappelijke Regelingen

Gemeenschappelijke regelingen (verlengd lokaal bestuur) voeren voor de gemeente het beleid en het beheer uit op terreinen waar zij bekend of deskundig in zijn. De gemeente Druten kiest voor een gemeenschappelijke regeling indien zij dit beleid niet alleen of niet doeltreffend en doelmatig zelfstandig kan uitvoeren.

De gemeente Druten is deelnemer in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

2.1 Bedrijfsvoeringsorganisatie Werkorganisatie Druten Wijchen

Doel
De gemeenten Druten en Wijchen zijn met ingang van 1 januari 2018 ambtelijk gefuseerd. Daarvoor is een bedrijfsvoeringsorganisatie met de naam Werkorganisatie Druten Wijchen, opgericht. Alle personeel van beide gemeenten, met uitzondering van de gemeensecretarissen, de griffiers en medewerkers van de griffie, zijn in dienst gekomen van de werkorganisatie.

Ontwikkelingen
De samenleving verandert in een informatie- en netwerksamenleving. We staan voor nieuwe opgaven, zoals duurzaamheid, vergrijzing, democratisering en digitalisering. Al deze ontwikkelingen hebben impact op onze samenleving en onze rol als gemeente. Hoe gaan we daar als WDW mee om? In het 'Actieplan Doorontwikkeling WDW' is opgenomen hoe we werken aan organisatieontwikkeling. Dit actieplan is een verdere uitwerking van ons bedrijfsplan dat onze basis blijft. De realisatie van de WDW-academie en het doorgroeien naar een nieuwe hybride werkcultuur zijn belangrijke onderdelen hierin.

Betrokkenen
De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Druten en Wijchen.

Bestuurlijk belang
In het bestuur van de Werkorganisatie hebben de beide burgemeesters en de beide wethouders Financiën zitting.

Financieel belang
Bijdrage € 16.719.000

2.2 Gemeenschappelijke Regeling Instituut Bijzonder Onderzoek Regio Zuid-Gelderland (IBO)
Doel
Behartiging van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van de naleving van socialezekerheidswetgeving, de Wmo en de Jeugdwet. Dit betreft de naleving van de onderhoudsplicht en terugvordering van te veel ontvangen uitkering door (voormalige) uitkeringsgerechtigden, onderhoudsplichtigen en partners van (voormalig) uitkeringsgerechtigden. Een onderzoek tot bijzondere controle op de naleving vindt plaats na een daartoe strekkende opdracht van de deelnemende gemeente aan het Instituut Bijzonder Onderzoek. Het IBO wordt in stand gehouden door de gemeenschappelijke Regeling tussen de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen. De gemeente Wijchen fungeert als centrumgemeente.

Ontwikkelingen
Uitkeringsgerechtigden die zich niet aan de regels houden worden actief door het IBO opgespoord. Wij hebben de plicht om onterecht verkregen uitkeringen terug te vorderen, ongeacht de hoogte daarvan. Vanaf 2015 dragen de gemeenten de verantwoordelijk voor de nieuwe Jeugdwet en extra Wmo taken (begeleiding, dagbesteding en beschermd wonen GGZ). Gezien de vergroting van de verantwoordelijkheid voor (extra) kwetsbare doelgroepen en het daar bijbehorende budget, zijn ook de risico’s op onrechtmatigheden groter geworden. Voor de bestrijding van misbruik, oneigenlijk gebruik en handhaving Wmo 2015 en Jeugdwet sluiten wij zoveel als mogelijk aan bij de visie/methodiek, zoals wij die toepassen bij de uitvoering van de Participatiewet. Deze aanpak kent preventieve en repressieve elementen in zich met als doel spontane naleving van de wet- en regelgeving. Op de schaal van de Veiligheidsregio Gelderland Zuid verwachten wij in 2024 aanbevelingen tot verregaande samenwerking binnen de handhaving in de gehele sociale kolom.

Betrokkenen
De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen. De gemeente Wijchen fungeert als centrumgemeente.

Bestuurlijk belang
Geen. Met de uitvoering van deze Regeling wordt de uitvoeringsinstantie (=centrumgemeente) belast. Verantwoordelijk wethouder is de heer G.W.J. de Wildt.

Financieel belang
Bijdrage € 58.267
De totale kosten worden over de deelnemende gemeenten verdeeld, waarbij 50% van de totale lasten versleuteld wordt op basis van het inwoneraantal en 50% van de totale lasten op basis van het aantal afgedane opdrachten.

2.3 Regeling Vervoersorganisatie Regio Arnhem- Nijmegen (BVO DRAN)

Doel

De vervoersorganisatie brengt de belangen van de deelnemers samen op het gebied van aanvullend vervoer. Samen wordt gewerkt aan het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken vervoersysteem. Dit vervoer rijdt per 1 september 2016 onder de naam Avan. Het houdt rekening met de mogelijkheden van de reizigers en hun sociale netwerk. En het bedient ook het buitengebied en de kleine kernen, met optimale aansluiting op het reguliere openbaar vervoer. In de vervoersorganisatie sturen en beheersen de gemeenten samen de uitvoering en ondersteunende processen voor dit aanvullend openbaar vervoer.

Ontwikkelingen

De ontwerpbegroting 2024-2027 (inclusief wijzigingsbegroting 2023) BVO DRAN heeft tot en met 2024 positieve financiële gevolgen voor de gemeente Druten. De ambitie om te komen tot 100% zero emissie in 2028 is financieel opgenomen en drukt op de begroting vanaf 2024. De kosten hiervoor lopen op waardoor 2025, 2026 en 2027 met een negatief saldo sluit. De financiële consequenties van de ontwerp meerjarenbegroting BVO DRAN 2024-2027 (inclusief gewijzigde begroting 2023) voor de gemeente Druten zijn opgenomen in de begroting.

Betrokkenen

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar zijn de deelnemers aan deze regeling.

Bestuurlijk belang

In het bestuur van de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen zitten 18 personen; uit elke gemeente één. Vanuit Druten is wethouder G.W.J. de Wildt bestuurslid en wethouder R. Thoonen plaatsvervangend bestuurslid.

Financieel belang

Bijdrage € 819.188

2.4 Gemeenschappelijke Regeling Regio Arnhem-Nijmegen (Groene Metropoolregio)

Doel

De regeling wordt getroffen om de positie van de Regio Arnhem-Nijmegen te versterken en een kwalitatieve groei van de regio – met behoud van de typische balans tussen levendige verstedelijking en ontspannen leefkwaliteit – te bewerkstelligen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme, leefbaarheid en cultuur) op de schaal van de regio, en waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn.

Ontwikkelingen

In 2022 is de regionale agenda 2023-2024 en begroting 2023-2026 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen klaar. Het algemeen bestuur heeft deze vastgesteld. In de regionale agenda staat wat de regio over vijf jaar wil bereiken en wat daarvoor concreet de komende twee jaar moet worden gedaan. Het is de eerste meerjarige agenda van de Groene Metropoolregio. Alle gemeenten, waaronder wij, leverden hiervoor input. De nieuwe gemeenteraden maakten gebruik van de uitnodiging om een zienswijze in te dienen. Dat zorgt ervoor dat er een breed gedragen regionale agenda is.
In 2022 zijn de opgaveovereenkomsten bekrachtigd en ondertekend onder de voorwaarde dat deze voor twee jaar gelden (2023-2024) en geëvalueerd worden. Over de hele linie is de Groene Metropool Regio uitvoering aan het geven aan de 5 opgaven. In

het najaar 2023 zal de evaluatie starten en tweede kwartaal 2024 zal aan de deelnemende gemeenten de nieuwe geactualiseerd regioagenda ter besluitvorming worden voorgelegd.

Betrokkenen
De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, (Beuningen), Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar zijn de deelnemers aan deze regeling.

Bestuurlijk belang
Algemeen bestuur: burgemeester
Dagelijks bestuur: geen deelname

Financieel belang
Bijdrage € 171.054

2.5 Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Rijk van Nijmegen (MGR)
Doel
Het samenwerkingsverband is ingesteld om de belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen; meer in het bijzonder op het gebied van werk, inkomen, zorg, welzijn, inkoop en ICT.
Daarnaast is het ingesteld om de belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van regionale afstemming en regionale samenwerking.

Module Werkbedrijf
Het Werkbedrijf is als eerste module van de MGR per 1 januari 2015 van start gegaan. Met het Werkbedrijf worden door de deelnemende gemeenten, het UWV en andere organisaties de handen ineengeslagen om de doelstellingen uit de Participatiewet te realiseren. Eén regeling voor de kwetsbaren op de arbeidsmarkt waarbij zoveel mogelijk mensen aan de slag gaan bij reguliere werkgevers. Een bijzonder samenwerkingsverband omdat hiermee het afbreken van de schotten tussen de verschillende regelingen, wordt door vertaald naar de uitvoeringsorganisatie.

Het WerkBedrijf heeft voor 2024 en de jaren erna diverse opgaven en ambities te realiseren. Het WerkBedrijf houdt rekening met een aantal ontwikkelingen:
1. de werkloosheidsontwikkeling en de regionale arbeidsmarkt;
2. de bemiddeling van kandidaten;
3. ondernemers binden en stimuleren;
4. deelname aan de Human Capital Agenda van de Groene Metropoolregio;
5. ziekteverzuim SW terugdringen.

Module IRvN
IRvN richt zich op de verdere inrichting van de organisatie en het neerzetten van de ambities en de gewenste werkwijze van iRvN, zodat de deelnemende gemeenten een zo goed mogelijke ICT-dienstverlening krijgen. De uitdaging van iRvN is om de deelnemende gemeenten te helpen om hun informatievoorziening "dichtbij te kunnen blijven organiseren", zodat ze blijven ontwikkelen op weg naar een efficiëntere en digitale overheid. iRvN is genoodzaakt om vanuit het bestaande informatie- en applicatielandschap gemeenten actiever te adviseren hoe deze beter (regionaal ingezet) worden, wat de regionale consequenties en voordelen zijn van landelijke ontwikkelingen en wet- en regelgeving. IRvN ontwikkelt, beheert en exploiteert een bedrijfszekere en veilige ICT-infrastructuur voor de informatievoorziening van gemeenten tegen een afgesproken prijs en kosten. En daar waar gewenst inrichting en beheer van (gemeenschappelijke) informatiesystemen.
De IRvN richt zich op:
1. de technologische trends en ontwikkelingen en segmenteren van de citrixomgeving;

2. de landelijke wet- en regelgeving op het gebied van informatieveiligheid;
3. verdere regionale ondersteuning en samenwerking.

Betrokkenen
De raden en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen zijn de deelnemers aan deze regeling.

Bestuurlijk belang
Algemeen bestuur MGR: burgemeester en wethouder G.W.J. de Wildt
Dagelijks bestuur: geen deelname
Lid Bestuurscommissie Werk: wethouder G.W.J. de Wildt
Lid Agendacommissie: raadslid de heer F. Nuij

Financieel belang
Module Werkbedrijf: Bijdrage gemeente Druten € 3.257.000
Module ICT: Bijdrage gemeente Druten € 632.000

Risico
Er doet zich een financieel risico voor dat de beschikbare weerstandscapaciteit van de MGR te boven gaat.
Gevolg: De gemeente moet financieel meer bijdragen aan de MGR dan begroot.

2.6 Centrumregeling Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang regio Nijmegen en Rivierenland
Doel
Het belang van deze regeling is het vorm geven van de samenwerking tussen de regiogemeenten op het terrein van:
- Beschermd wonen
- Beschermd thuis
- Maatschappelijke opvang
- Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz)
- Verslavingszorg
- Centrale toegang beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Ontwikkelingen
Vanaf 1 januari 2022 heeft het Rijk de taak BW van de centrumgemeenten naar alle gemeenten gedecentraliseerd. Vanwege de daarvoor benodigde specialistische kennis hebben de gemeenten in de regio besloten om een gemeenschappelijke regeling op te richten. Gekozen is voor de centrumgemeenteconstructie, waarbij de gemeente Nijmegen aangewezen is als centrumgemeente.
De doordecentralisatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis is uitgesteld naar 1 januari 2025. Voor 2024 betekent dit dat de centrumgemeentemiddelen vanuit Nijmegen voor diverse ambulantiseringsprojecten (zoals in 2023) weer beschikbaar zullen komen voor regiogemeenten in 2024.

Betrokkenen
De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Wijchen zijn deelnemers aan deze regeling.

Bestuurlijk belang
Geen. Met de uitvoering van deze Regeling wordt de uitvoeringsinstantie (=centrumgemeente) belast. Verantwoordelijk wethouder is de heer G.W.J. de Wildt.

2.7 Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Gelderland-Zuid

Doel
De GGD Gelderland-Zuid draagt bij aan de bewaking, bescherming en de bevordering van de gezondheid van onze inwoners. Deze taak voert zij uit op grond van de Wet publieke gezondheid 2008. De belangrijkste taken zijn de jeugdgezondheidszorg, infectieziekten bestrijding, algemene gezondheidsbevordering en uitvoering van het meldpunt bijzondere zorg en van het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (Veilig Thuis).

Ontwikkelingen
De afgelopen jaren zijn vele veranderingen bij de GGD doorgevoerd waardoor deze beter aansluit op de behoeften van gemeenten. De GGD ontwikkelt zich steeds meer als een proactieve kennispartner. Nieuwe uitdagingen waar de GGD de komende jaren rekening mee houdt zijn oa de langdurige impact van de coronacrisis op de gezondheid van inwoners en de vluchtelingenstroom vanuit o.a. Oekraïne. De meerjarenstrategie 2020-2023 wordt de komende tijd geactualiseerd voor de jaren 2024-2027.

Betrokkenen
De raden, de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel zijn deelnemers aan de regeling.

Bestuurlijk belang
Algemeen bestuur: wethouder G.W.J. de Wildt
Dagelijks bestuur: wethouder G.W.J. de Wildt

Financieel belang
Bijdrage 2024 € 1.158.242

2.8 Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Doel
De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) is een daadkrachtige, betrouwbare en alerte organisatie voor brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening en voorbereiding en coördinatie op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Zij is dé organisatie die, samen met de 14 gemeenten, politie en alle andere betrokken organisaties, zorgt voor een veilige samenleving in Gelderland-Zuid.

De Veiligheidsregio bestaat momenteel uit:
- Brandweer Veiligheidsregio Gelderland Zuid;
- Geneeskundige Hulpverleningsorganiatie in de regio (GHOR);
- Regionale Ambulancevoorziening (RAV);
- Gemeenschappelijke Meldkamer (GMK);
- Veiligheidsbureau.

Ontwikkelingen
De begroting is nu structureel sluitend, maar incidenteel nog niet. Hierdoor kan het weerstandsvermogen (5% van de baten) onder druk komen te staan.

Betrokkenen
De raden, de colleges van burgemeesters en wethouders en de burgemeesters van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West-Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel nemen deel in deze regeling.

Bestuurlijk belang
Algemeen bestuur: burgemeester
Dagelijks bestuur: geen deelname

Financieel belang
Bijdrage € 1.313.838

Risico
Er doet zich een risico voor dat de algemene reserve voor C&R van de VRGZ te boven gaat. De gemeente verwacht een reële doorvertaling van de financiele risico's in de begroting 2024 van de VRGZ. En dat de ontwikkelingen blijven worden gemonitord en in beginsel opgevangen worden binnen de bestaande budgetsystematiek.
Gevolg: De gemeente moet financieel meer bijdragen aan de VRGZ dan begroot.

2.9 Gemeenschappelijke Regeling Milieusamenwerking en Afvalverwerking Nijmegen (MARN)
Doel
Het deelnemen in het aandelenkapitaal van ARN B.V. of haar rechtsopvolger. MARN sluit met de ARN B.V. een vuilverwerkingsovereenkomst af. Hierin is geregeld: de aanbiedingsplicht van de deelnemende gemeenten van de door of vanwege hen opgehaalde afvalstoffen, de acceptatieplicht van de aangeboden afvalstoffen door de verwerkingsinrichting en het in rekening brengen van de verwerkingskosten door ARN B.V. aan de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen
Volgens de vastgestelde begroting 2024 MARN ontvangt de gemeente Druten in 2024 een uitkering van € 26.969. De ARN gaat in 2024 opnieuw dividend uitkeren. De hoogte van het bedrag dat de gemeente Druten hiervan ontvangt is nog niet bekend. Hierover moet de MARN nog een besluit nemen.

Betrokkenen
De raden, de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen, West-Maas en Waal en Wijchen zijn deelnemers aan de regeling.

Bestuurlijk belang
Algemeen bestuur: wethouder R. Thoonen
Dagelijks bestuur: wethouder R. Thoonen

Financieel belang
Aan de MARN wordt geen gemeentelijke bijdrage verstrekt.

2.10 Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN)
Doel
De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.

Ontwikkelingen
Druten laat de verplichte wettelijke milieutaken door de ODRN uitvoeren.
Het gaat dan om Vergunningverlening, toezicht en handhaving van de verplichte milieu- en asbesttaken. Daarnaast voert de ODRN een aantal projecten voor ons uit, zoals ketentoezicht, EML-energiecontroles en externe veiligheid.
De ODRN stelt in overleg met ons een werkplan op, waarin de geplande activiteiten voor het komend jaar worden beschreven en begroot. Deze werkplannen zijn gebaseerd op het afgelopen jaar en voortschrijdend inzicht in het nieuwe jaar.

In 2024 wordt de Omgevingswet ingevoerd, dat gevolgen gaat hebben voor de bodem- en geluidtaken en deze zijn vertaald in de begroting 2024 van de ODRN. Tegelijk met de Omgevingswet treedt de Wkb (Wet kwaliteitsborging) gefaseerd in werking. De ODRN krijgt hierdoor twee taken; de toets op de risicobeoordeling en op het dossier van het bevoegd gezag.

Betrokkenen
De colleges van burgemeesters en wethouders van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen en Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.

Bestuurlijk belang
Algemeen bestuur: wethouder R. Thoonen
Dagelijks bestuur: geen deelname

Financieel belang
Bijdrage € 671.000

Risico
De ODRN verwacht dat de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging (WkB) invloed heeft op het aantal, het proces en de inhoud van vergunningaanvragen. De impact zal relatief meevallen voor de gemeente Druten, aangezien wij de BRIKS taken (Bouwen, Reclame, Inritten, Kappen en Sloop) intern hebben gehouden.

2.11 Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal
Doel
Het recreatieschap is opgericht als een GR met als doel de belangen te behartigen van onder meer de openluchtrecreatie en het toerisme van de deelnemende gemeenten. In 1999 is het recreatieschap verzelfstandigd en is de rol veranderd. Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Over-Betuwe wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied. Zij zijn niet langer belast met beleid en uitvoering, maar vervullen nu het aandeelhouderschap. Ook zijn ze een platform waar gediscussieerd kan worden over regionale of landelijke ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme. De deelnemende gemeenten kwamen hiermee meer op afstand te staan. Het onroerend goed werd overgedragen en een afkoopsom werd betaald ten behoeve van toekomstig beheer. De recreatieschappen kozen voor een model van maatschappelijk ondernemen. Dat houdt in dat zij zich richten op het behartigen van maatschappelijke taken zonder onderworpen te zijn aan aandeelhouderswaarden. In mei 2008 is de naam veranderd en wordt gewerkt vanuit de handelsnaam Uit®waarde.

Ontwikkelingen
Momenteel wordt onderzocht of de governance-structuur moet worden aangepast. De GR is erg verouderd en voldoet niet aan de diverse wijzigingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Betrokkenen
De raden, de colleges van burgemeesters en wethouders en de burgemeesters van de gemeenten Buren, Culemborg, Druten, Maasdriel, Neder-Betuwe, West Betuwe, Tiel en West-Maas en Waal.

Bestuurlijk belang
Algemeen Bestuur: wethouder R. Thoonen
Dagelijks bestuur: geen deelname

Financieel belang
Voor wat betreft het financiële belang is de structurele bijdrage aan het recreatieschap in een keer afgekocht bij de verzelfstandiging van het Recreatieschap. Daartoe is een Besloten Vennootschap opgericht: recreatiemaatschappij Rivierengebied, waartoe nog twee recreatieschappen behoren. Ondanks de afkoop is de gemeenschappelijke regeling in stand gehouden, zodat de gemeenten inhoud kunnen blijven geven aan regionaal openluchtrecreatiebeleid en (mogelijk nieuw) regionaal toeristisch-recreatief beleid.

2.12 Euregio Rijn-Waal

Doel
De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij ca. 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. In het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.

Grensoverschrijdende samenwerking vindt op de volgende beleidsterreinen plaats: sociaal-economische ontwikkeling, onderwijs en scholing, verkeer en vervoer, ruimtelijke ordening, cultuur en sport, toerisme en recreatie, milieubescherming en afvalverwerking, natuurbehoud en landschapsbeheer, sociale zaken, gezondheidszorg, rampenbestrijding, communicatie en veiligheidsbeleid.

Ontwikkelingen
In 2023 is er vanuit Druten geen deelname aan een Euregio project geweest. Het inventariseren van kansen voor grensoverschrijdende samenwerking vindt op verschillende manieren plaats. Bestuurlijk via de bijeenkomsten van de Euregioraad, waar de burgemeester aan deelneemt. Ambtelijk worden potentiële projecten uit de Euregio besproken en brengt de subsidieadviseur mogelijkheden onder de aandacht in het kader van het INTERREG-programma. Daarnaast kijken we of we via de Groene Metropool Regio kunnen aanhaken bij INTERREG projecten.

Betrokkenen
De Euregio Rijn-Waal is een samenwerkingsverband met leden afkomstig uit de Nederlandse provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg, de Duitse stad Duisburg en de Kreisen Kleve en Wesel. De leden zijn gemeenten, regionale overheden en andere publiekrechtelijke organisaties zoals de Kamer van Koophandel.

Bestuurlijk belang
Het hoogste orgaan van de Euregio Rijn-Waal is de Euregioraad, die verantwoordelijk is voor alle activiteiten van de Euregio Rijn-Waal. Alle lid-organisaties zijn in de Euregioraad vertegenwoordigd. Druten wordt vertegenwoordigd door de burgemeester en een raadslid.

Financieel belang
Lidmaatschap

2.13 Regeling Gemeenschappelijk belastingkantoor Beuningen (Munitax)

Doel

De gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Heumen, Druten en Wijchen werken samen op het gebied van de uitvoering van de Wet WOZ en de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen. De samenwerking heft de kwetsbaarheid van eenmansfuncties op, verhoogt de effectiviteit en kwaliteit, en leidt tot lagere kosten.
Er is gekozen voor een lichte juridische vorm van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen, namelijk een centrumgemeente constructie waarin de centrumgemeente gemandateerd wordt door de colleges van de overige gemeenten om uitvoering te geven aan de werkzaamheden. Beuningen vervult deze functie als centrumgemeente. De uiteindelijke beleidskeuzes en het vaststellen van alle verordeningen (en tarieven) is een verantwoordelijkheid van de gemeenten zelf.

Ontwikkelingen

Munitax voert het lokale belastingbeleid uit. Dit is de wettelijke taak, volgens de Wet waardering onroerende zaken (WOZ), voor het jaarlijks taxeren van woningen, bedrijven en onroerende zaken en het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen volgens de gemeentelijke belastingverordeningen. Ook neemt Munitax bezwaren in behandeling.

Betrokkenen

De colleges van burgemeesters en wethouders van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen.

Bestuurlijk belang

Wethouder W. Brink. Met de uitvoering van deze Regeling wordt de uitvoeringsinstantie (=centrumgemeente) belast.
De autonomie van de deelnemende gemeenten ten aanzien van de tarieven en belastingsoorten blijft.

Financieel belang

Bijdrage € 708.000

2.14 Gemeenschappelijke Regeling Basisregeling Regio Nijmegen

Doel

In artikel 4 van deze regeling staat opgenomen dat de regeling tot doel heeft gemeenschappelijke belangen met een regionaal c.q. intergemeentelijk karakter van de deelnemende gemeenten te behartigen, teneinde een evenwichtige ontwikkeling in het Regiobeleid te bevorderen. De regeling fungeert als platform voor de voltallige colleges, maar "slaapt".

Ontwikkelingen

Er zijn geen ontwikkelingen.

2.15 Gemeenschappelijke Regeling Maas en Waal

Dit betreft een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Druten en West-Maas en Waal. De regeling is slapend. Bezien wordt of deze regeling op een geschikt moment wordt opgeheven.

3. Deelnemingen

De gemeente Druten is in het bezit van aandelen van een aantal vennootschappen. Met deze deelnemingen behartigt de gemeente het publieke belang.

3.1 NV Bank Nederlandse Gemeenten (NV BNG)

Doel

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van de overheid en voor het maatschappelijk belang. De BNG voorziet in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening en biedt zo toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector.
Volgens de statuten is de BNG 'bankier ten dienste van overheden', zoals gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen, politieregio's en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.

Betrokkenen

De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

Bestuurlijk belang

De gemeente Druten heeft geen zetel in het bestuur en de raad van commissarissen van de NV BNG. De gemeente heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang.

Financieel belang

De gemeente heeft met 9.477 aandelen een financieel belang (nominale waarde € 23.692). Elk jaar keert de BNG een dividend uit.

3.2 Vitens

Doel

Het doel van Vitens is de uitoefening van een publiek (drink-)waterbedrijf in de ruimste zin van het woord. Dat houdt onder meer in: winning, productie, transport, verkoop en distributie van water en verder het verrichten van alles dat met de publieke watervoorziening verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn.

Betrokkenen

De gemeenten en provincies in het voorzieningsgebied zijn aandeelhouder van Vitens.

Bestuurlijk belang

De aandeelhouders hebben geen directe bemoeienis met de dagelijkse gang van zaken binnen het bedrijf. Een Raad van Commissarissen houdt toezicht. De gemeente Druten heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang. Twee keer per jaar is er een aandeelhoudersvergadering. Daarin wordt gestemd over nieuwe tariefvoorstellen en wordt het jaarverslag vastgesteld. Druten heeft 16.023 aandelen.

Financieel belang

De aandeelhouders krijgen jaarlijks dividend uitgekeerd.

3.3 Dar N.V.

Doel

Dar is een naamloze vennootschap (nv) en in eigendom van de zeven gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen (aandeelhouders). De organisatie van Dar staat onder toezicht van de raad van commissarissen (RvC).
Naast afvalinzamelaar is Dar ook adviseur beheer openbare ruimte, gladheidsbestrijder, riool- en kolkenreiniger, ongedierte- en onkruidbestrijder en terrein- en straatreiniger.

Ontwikkelingen
In 2024 zal DAR een nieuwe strategische visie voor de periode 2025-2029 uitwerken met de regiogemeenten. Daarnaast zullen de nieuwe huisvestingsplannen van DAR verder geconcretiseerd worden. De jaarlijkse winstdoelstelling is vastgesteld op 5% van het eigen vermogen, waardoor we jaarlijks een dividenduitkering ontvangen.

Betrokkenen
Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen.

Bestuurlijk belang
De gemeente heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang. De gemeente Nijmegen blijft met ruim 80% van de aandelen, de grootste aandeelhouder.

Financieel belang
De gemeente Druten bezit per 1 januari 2020, op basis van een herijking aandelenverhouding en ingebrachte omzet, 5.114 aandelen (4,65%).

3.4 Beheermaatschappij De Waarden B.V. en Ontwikkelingsmaatschappij Druten-Oost C.V.

Doel
Doel van de CV is het uitvoeren van de grondexploitatie van het plangebied Druten Oost/Tichellande door middel van het verwerven van gronden, het bouw- en woonrijp maken van gronden, het (doen) realiseren en opleveren/overdragen van de daarmee samenhangende voorzieningen, het uitgeven van bouwrijpe kavels en gronden voor de realisatie van woningen, en voorts al datgene wat tot het voorgaande kan dienen, waaronder begrepen het aantrekken van financiële middelen en het in verband daarmede stellen van zekerheden, aangaan van borgtochten e.d. alles in de meest ruime zin.
De B.V. is opgericht om te fungeren als beherend vennoot in de C.V.

Betrokkenen
De gemeente Druten en Van Wanrooij Projectontwikkeling B.V.

Bestuurlijk belang
Eén collegelid is voorzitter van de Stuurgroep Druten-Oost. De projectleider vanuit het team Gebiedsontwikkeling is lid van de stuurgroep.

Financieel belang en mogelijke risico's
De gemeente Druten heeft een belang van 50% in de grondexploitatie betreffende Druten- Oost/Tichellande. Insteek is de geïnvesteerde bedragen in de periode 2013-2024 terug te verdienen. Met de vaststelling van de GREX 2023 is de looptijd van het project vastgesteld t/m 2024.
Doordat het bouw- en woonrijp maken van de fases 9 t/m 15 in Tichellande-Zuid is aanbesteed, liggen de GWW-kosten daarvan vast. Ook zijn alle nieuwbouwwoningen verkocht. Door de positieve ontwikkeling van de GREX en het saldo van de Rekening Courant bij de BNG is de kredietfaciliteit binnen de financieringsovereenkomst tussen de CV Druten-Oost en de BNG met ingang van 2022 beëindigd. Hiermee zijn tevens de gemeentelijke garantstelling voor deze faciliteit en de regresovereenkomst tussen de gemeente en Van Wanrooij Projectontwikkeling B.V. beëindigd. Zodoende zijn de risico's in de paragraaf weerstandsvermogen afgebouwd tot nihil.

4. Publiek Private Samenwerking (PPS)

De Waarden C.V. en B.V. kan tevens aangemerkt worden als een PPS (zie verder 2.7 paragraaf grondbeleid). Verder kent de gemeente Druten geen PPS-constructies.

5. Overige samenwerkingsverbanden (vereniging, stichting)

5.1 Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN)

Doel

TVAN trekt bezoekers via marketing, promotie-inspanningen en productontwikkeling om langer in de regio Arnhem Nijmegen te verblijven en hier meer te besteden. Dit vergroot het toeristisch marktaandeel van de regio in het algemeen en dat van de diverse deelgebieden in het bijzonder.
Met marketing- en productontwikkeling wil TVAN de regio Arnhem – Nijmegen laten aansluiten bij de wensen van de gekozen doelgroepen. De regio moet een "must see & must do" bestemming worden voor Nederlandse en buitenlandse bezoekers.
De regiogemeenten in het Rijk van Nijmegen hebben een gezamenlijk belang bij het vergroten van het toeristisch marktaandeel. De subsidie aan TVAN wordt gebruikt om de gemeente Druten als onderdeel van de regio op toeristisch gebied te promoten (marketing). De financiering per gemeente gebeurt naar rato van het aantal inwoners.

Ontwikkelingen

Leidend voor de opdracht aan stichting RBT AVN (als enig aandeelhouder van Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen BV - TVAN) is de Uitvoeringsagenda Bestemming in Balans van de regio Arnhem-Nijmegen en de uitvoeringsafspraken van de gemeenten in het Rijk van Nijmegen. De taken van TVAN zijn onder te verdelen in de categorieën: toeristische marketing, destinatiemanagement en productontwikkeling, alsmede regionaal gastheerschap (zoals invulling geven aan het VVV concept) waarbij lokaal maatwerk wordt geleverd. Het zwaartepunt van de opdracht voor TVAN is gelegen in marketing.
In 2022 wordt € 1,27 per inwoner verstrekt aan de stichting voor de marketing en gebiedspromotie. De stichting heeft de middelen doorgezet naar de BV. Door de coronacrisis is de aandacht gericht op de binnenlandse toerist passend binnen de geldende coronamaatregelen. Op bestuurlijk niveau zijn we in goed overleg geweest met TVAN, rekening houdend met de ontwikkelingen binnen de Opgave "Ontspannen Regio" van de Groene Metropool Regio.

5.2 Gelders Genootschap (welstand)

Gelders Genootschap is een vereniging van 55 ledengemeenten. Namens de vereniging voert het bureau van het Gelders Genootschap de dagelijkse werkzaamheden uit. Vanaf de start in 1919 is de verenigingsgedachte altijd een katalysator geweest voor het gemeenschappelijk streven naar omgevingskwaliteit. Gemeenten onderschrijven als lid van de vereniging allemaal hetzelfde doel: het instandhouden en bevorderen van de schoonheid van stad en land. Bij deze ideële doelstelling past ook een non-profit opzet. Via de jaarlijkse Algemene ledenvergadering (ALV) hebben de leden zeggenschap over de koers en financieel beleid van het Gelders Genootschap.
De ALV beslist ook over de samenstelling van het dagelijks bestuur. Dit bestaat in totaal uit 9 personen: wethouders en burgemeesters van de aangesloten ledengemeenten en verder een bestuurlijk voorzitter.

Stichting Economic Board

The Economic Board is een triplehelix-samenwerking tussen overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven in de regio Arnhem – Nijmegen, met Wageningen. Als innovatiemotor stimuleren en verbinden wij bedrijvigheid en innovaties in de topsectoren Food, Health en Energy en de cross-overs daartussen.
Veertien gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen leveren een bijdrage aan de Stichting van € 1,- per inwoner. Het plan is om deze bijdrage vanaf 1 januari 2022 in de vorm van een subsidie via de Groene Metropoolregio aan de Stichting te gaan verstrekken.

Overzicht verwachte omvang eigen vermogen/ vreemd vermogen en verwacht begroot resultaat van de desbetreffende verbonden partij (voor zover beschikbaar en relevant)

Nummer	(Bedragen x € 1.000)	2024	2024 Verwacht eigen vermogen		2024 Verwacht totaal vermogen	
			1/1	31/12	1/1	31/12
	Gemeenschappelijke					
	regeling					
2.1	Werkorganisatie Druten Wijchen	-	842	789	16.877	16.824
2.2	IBO	-	-	-	62	62
2.3	BVO DRAN	-	-	-	10.750	12.000
2.4	Groene Metropoolregio	-	100	100	5.087	4.813
2.5	MGR Werkbedrijf (inclusief IRvN)	-	-	-	21.074	20.550
2.7	GGD	-100	1.962	1.862	22.865	22.657
2.8	VRGZ	-	5.928	5.759	89.929	93.670
2.9	MARN	57	8.212	7.728	10.136	9.514
2.10	ODRN	-	104	104	3.381	3.338
2.12	Euregio	-	1.750	1.750	5.088	5.088
2.13	Munitax	-	-	-	-	-
	Deelnemingen					
3.3	Dar N.V.	-	14.622	14.622	27.482	27.482
	Overige samenwerkingsverbanden					
	(vereniging, stichting)					
5.1	RBT TVAN	-	175	175	964	964

2.7 Paragraaf grondbeleid

Deze paragraaf geeft de gemeentelijke visie weer op de uitgangspunten en de uitvoering van het grondbeleid in relatie tot de programma's.

Strategisch kader

Op 16 februari 2012 heeft de raad de structuurvisie vastgesteld waarin tot uiting komt waar de gemeente in de komende tien jaar woningbouw en/of herstructurering wenst te plegen en voor welke doelgroepen. Ook de ontwikkelingen van de economie (van invloed op bedrijventerreinen, zoals Westerhout-Zuid) en het toerisme maken onderdeel uit van deze strategische visie.

Grondbeleid is een van de instrumenten om deze projecten te realiseren.

Wettelijk kader

De Grondexploitatiewet is onderdeel van de Wet ruimtelijke ordening (WRO).
De WRO biedt gemeenten de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op gebiedsontwikkelingen via het privaatrechtelijk (de anterieure overeenkomst) en het publiekrechtelijk spoor (het exploitatieplan). In beide sporen kan de gemeente naast de eisen in het bestemmingsplan ook kwaliteitseisen stellen ten aanzien van de woningcategorieën (sociale huurwoningen, sociale koopwoningen en particulier opdrachtgeverschap) en eisen stellen ten aanzien van de uitvoering.
De gemeente Druten gebruikt in de praktijk alleen anterieure overeenkomsten waarin de afspraken met initiatiefnemers worden vastgelegd. Mocht het nodig zijn, dan wordt ook het exploitatieplan ingezet. Begin 2019 heeft de gemeenteraad een Nota Bovenwijkse Voorzieningen vastgesteld. Deze nota gaat over het kostenverhaal bij aanleg van bovenwijkse openbare voorzieningen ten behoeve van bouwplannen. De nota geeft inzicht in de aan te leggen bovenwijkse voorzieningen en de bijdragen die bij bouwplannen worden gevraagd.

De Grondexploitatiewet is van toepassing op elk bouwplan dat middels een planologisch besluit (zoals een bestemmingsplan) mogelijk wordt gemaakt. Deze wet ziet toe op kostenverhaal en biedt mogelijkheden om locatie-eisen te stellen aan private ontwikkelaars.

Karakter gemeentelijk grondbeleid

Bij enkele projecten vervult de gemeente Druten een actieve rol, waarbij zelf gronden zijn aangekocht met als doel deze te exploiteren. Dat is bijvoorbeeld het geval bij Westerhout-Zuid, Tabaksveld, Pas Afferden en Deest-Zuid.
Daarnaast neemt de gemeente bij Druten-Oost/Tichellande deel aan een PPS-constructie (PPS = publiek private samenwerking).
Gelet op de expertise in combinatie met de economische situatie past het de gemeente meer om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen derde partijen te faciliteren.

Uitgangspunten grondbeleid

Het gemeentelijke grondbeleid hanteert de volgende uitgangspunten:

1. De raad moet met regelmaat besluiten over vragen als:
    - Welke rol speelt het grondbeleid bij het verwezenlijken van de programma's?
    - Welke financiële risico's staan daartegenover?
    - Hoe ervoor te zorgen dat het grondbeleid op een financieel evenwichtige manier wordt uitgevoerd?

2. Bij het te voeren grondbeleid dient te worden ingespeeld op kansen en bedreigingen vanuit de omgeving. Voor het grondbeleid zijn behalve het gemeentelijk beleid ook de Europese, landelijke, provinciale en plaatselijke (economische) ontwikkelingen relevant. De vraag naar en het aanbod van grond voor woningbouw of bedrijfsterreinen in de regio heeft invloed op het te voeren grondbeleid.

3. Een grondexploitatie wordt opgesteld om:
   - De financiële haalbaarheid van een project inzichtelijk te maken;
   - De financiële consequenties van keuzes binnen het ruimtelijke planproces in kaart te brengen;
   - Financiële transparantie ten behoeve van een doelgerichte en eenduidige communicatie over de financiële haalbaarheid te geven;
   - De kosten bij gebiedsontwikkeling te kunnen beheersen;
   - Zonder veel moeite de financiële gevolgen van risico's in beeld te brengen.

4. Voor de overschotten en tegenvallers bij de afsluiting van complexen is in principe de reserve grondbedrijf aangewezen. Jaarlijks beslist de raad bij het bestemmen van het saldo van de jaarrekening inzake de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve grondbedrijf.

5. De gewenste omvang en inzet van de reserve grondbedrijf komt afzonderlijk aan de orde bij de jaarlijkse herziening grondexploitaties, die onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

6. De rente van een project wordt berekend over de boekwaarde per 1 januari van elk jaar.

Landelijke ontwikkelingen.

De rijksoverheid is reeds jaren bezig met nieuwe wetgeving in het ruimtelijke domein, de Omgevingswet. De omgevingsvisie is een van de zes kerninstrumenten uit de Omgevingswet. Het betreft een integrale visie waarin de strategische hoofdbeleidskeuzen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn zijn opgenomen. Deze visie komt in de plaats van de eerdergenoemde structuurvisie 2012.
Parallel aan de Omgevingswet worden vier aanvullingswetten gemaakt (die in de Omgevingswet opgaan), waaronder de Aanvullingswet grondeigendom. Deze wet raakt het grondbeleid met de daarbij behorende instrumenten.

Met de Aanvullingswet grondeigendom worden de regels in de Omgevingswet geïntegreerd en waar mogelijk geüniformeerd, zodat deze beter op elkaar zijn afgestemd en het gebruik daarvan inzichtelijker wordt. De instrumenten voor de regulering van grondeigendom, zoals onder andere onteigening en voorkeursrecht, zijn nu opgenomen in verschillende wetten. De samenhang daartussen is soms niet goed. De nieuwe regelgeving nodigt uit tot een meer samenhangende inzet van de verschillende instrumenten. Daarmee is de overheid beter in staat om met het te voeren grondbeleid in te spelen op de huidige en toekomstige maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving.

Verder wordt via de Aanvullingswet een aantal wijzigingen aangebracht in de bestaande regeling voor het kostenverhaal. Het doel van de wijzigingen is om het kostenverhaal te vereenvoudigen, te verbeteren en flexibeler te maken. De Aanvullingswet is vastgesteld op 14 maart 2020. De artikelen van deze wet treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip dat voor de verschillende hoofdstukken, artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Uitgangspunt blijft dat de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking treedt. De ontwikkelingen in deze wetgeving worden gevolgd en het gemeentelijk grondbeleid wordt daar, indien noodzakelijk, aan aangepast.

Verwachte exploitatieresultaten

Het verloop van de einduitkomsten op grond van de bijgestelde berekeningen is in onderstaand overzicht weergegeven:

Verwachte exploitatieresultaten bouwgrond (x € 1.000)

Nr.	Complex	Totaal	2023	2024	2025
1	Westerhout-Zuid	-/- 1.715		-/- 1.715	
2	Deest-Zuid	-/- 332	-/- 332		
3	Puiflijk Tabaksveld	-/- 240	-/- 240		
4	Pas Afferden	-/- 56	-/- 56		
5	Druten Oost	375	375		
	Totaal	-/- 1.968	-/- 253	-/- 1.715	0

Voor de projecten "Portier" en "De woningbouw Deest Zuid" zijn voorbereidingskredieten toegekend, hieronder zijn ze nader toegelicht.

Portier
Voor dit project heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet van € 375.000,- beschikbaar gesteld. Hier staan opbrengsten van een grondverkoop en een exploitatiebijdrage van de ontwikkelaar tegenover. Dit is vastgelegd in de realisatieovereenkomst, die op 12 september 2023 met de ontwikkelaar is gesloten. Omdat het een particuliere ontwikkeling betreft wordt er voor dit project geen grondexploitatie vastgesteld.
Het bestemmingsplan 'Portier' is op 28 september 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. De start van de bouw is voorzien in 2024.

Masterplan Deest-Zuid
Het Masterplan voor de woningbouwontwikkeling in Deest-Zuid is gereed en wordt op korte termijn ter besluitvorming voorgelegd. Hiervoor kan ook de financiële balans worden opgemaakt en de grondexploitatie voor verdere uitwerking worden vastgesteld. Op basis van het Masterplan en de beschreven uitgangspunten ten aanzien van kosten en opbrengsten, is er sprake van een sluitende grondexploitatie waarbij kosten en opbrengsten met elkaar in evenwicht zijn. Het betreft hier een actieve grondexploitatie waarbij we ook gronden gaan verwerven.

Voorzieningen
Voor de verliesgevende voorzieningen is op de balans een bedrag opgenomen van € 2.343 miljoen. Dit verlies is al in een eerder stadium genomen.

Voor de onderbouwing van de geraamde kosten en opbrengsten wordt verwezen naar de MPG.

De reserve grondbedrijf bedraagt per 1 januari 2023 circa € 1.230 miljoen.

HOOFDSTUK 3 VASTSTELLINGSBESLUIT

De raad van de gemeente Druten;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 9 oktober 2023;

besluit:

1. De programmabegroting 2024 vast te stellen, met inbegrip van de jaarschijven 2024-2027 van het bestedingsplan, en de meerjarenbegroting 2025-2027 voor kennisgeving aan te nemen;
2. De financiële effecten van het bestedingsplan 2024-2027 te verwerken in de begroting 2024 en verder via de 1e begrotingswijzing 2024.
3. Een bestemmingsreserve Exploitatiebegroting ter hoogte van € 5.000.000 in te stellen voor het afdekken van exploitatietekorten in de periode van het begrotingsjaar 2024 tot en met 2027;
4. Akkoord te gaan met de begrotingswijziging van de WDW en geen zienswijze hierop uit te brengen;
5. Mandaat te verlenen aan het college van burgemeester en wethouders ter hoogte van € 500.000 ten behoeve van strategische aankopen;
6. Het in beslispunt 3 genoemde bedrag te dekken uit de Algemene reserve.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad van 7 november 2023.

De raadsgriffier, De voorzitter,

J.J. Rochat S.W.P.J. Sengers

Bijlage 1.

EMU saldo begroting 2023 - 2025

		2023 (x € 1000) Begroting 2023	**2024** (x € 1000) Volgens Begroting 2024	**2025** (x € 1000) Volgens meerjaren raming in begroting 2025
Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves		-5.409	-956	574
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	**+**	2.301	2.458	3.112
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	**+**	640	548	620
Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	**-/-**	20.099	8.827	1.818
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	**-/-**	500	500	500
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	**-/-**	1.219	2.276	676
Berekend EMU-saldo		**-24.286**	**-9.553**	**1.312**

Bijlage 2.

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PROGRAMMA'S

LASTEN **Omschrijving programma**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
0 Bestuur en ondersteuning	352.000	15.000	32.000	
1 Veiligheid				
2 Verkeer en vervoer	60.000	30.000		
3 Economie	20.000			
4 Onderwijs				
5 Sport, cultuur en recreatie	474.428			
6 Sociaal domein	411.000	180.000		
7 Volksgezondheid en milieu				
8 Wonen en bouwen				
Subtotaal lasten programma´s	*1.317.428*	*225.000*	*32.000*	-
BATEN **Omschrijving programma**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
0 Bestuur en ondersteuning				
1 Veiligheid				
2 Verkeer en vervoer				
3 Economie				
4 Onderwijs				
5 Sport, cultuur en recreatie				
6 Sociaal domein				
7 Volksgezondheid en milieu				
8 Wonen en bouwen				
Subtotaal baten programma´s	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves				
Onttrekking reserves	638.428	-	-	-
SALDO	***679.000***	***225.000***	***32.000***	**-**

Toelichting posten begroting:

Programma 0:	
Gemeenteraad	Dit betreft voor € 20.000 de aanschaf van o.a. Ipads voor de nieuwe gemeenteraad in 2026.
Kwaliteit dienstverlening	Iedere twee jaar vragen we inwoners naar hun mening over de kwaliteit van onze dienstverlening, zodat deze blijft aansluiten bij wat inwoners verwachten. Voor 2024 en 2026 is hiervoor € 12.000. opgenomen.
Bijdrage Munitax	In 2024 nemen we € 310.000 op voor het in behandeling nemen van het groot aantal bezwaarschriften.
Archiefbewerkingstraject	Voor de archieven die volgens de Archiefwet moeten worden overgedragen naar het Regionaal Archief Nijmegen worden in 2024 en 2025 kosten gemaakt van resp. € 30.000 en € 15.000.
Programma 2	
Wegen, straten en pleinen	In het collegeprogramma "Samen duurzaam vooruit" is voor eental infrastructurele projecten budget opgenomen voor onderzoekskosten. In 2024 voor Koningstraat en oversteekplaatsen (€ 60.000), en in 2025 voor Kerkstraat/trottoir aanpak (€ 30.000).
Programma 3	
Bevordering Toerisme	In 2024 is € 20.000 beschikbaar om onze rijke steenfabriek historie breder bekend te maken.
Programma 5:	
Sportaccommodaties	In 2024 zijn hier de kosten van de restantboekwaarde van de oude sporthal en het zwembad i.v.m. oplevering nieuw sportcentrum De Gelenberg opgenomen ad € 454.428. De algemene reserve wordt hiervoor ter dekking ingezet.
Natuurgebieden	Er komt een extra oversteek van Deest naar recreatiegebied De Uivermeertjes, hiervoor is € 20.000 beschikbaar in 2024.
Programma 6:	
Sociaal Domein	In 2024 kosten Beleids- en uitvoeringsplan Wmo, Jeugd en Gezondheid (afgerond) € 134.000, waarbij ter dekking de reserve sociaal domein wordt ingezet.
Pilots innovatie	Voor transities, pilots en innovaties is € 50.000 beschikbaar waarvoor de reserve sociaal domein ter dekking wordt ingezet.
Jeugdzorg	Voor investeringen en uitvoeringskosten van de Hervormingsagenda Jeugd is in 2024 € 190.000 en in 2025 € 180.000 beschikbaar.
Bijzondere bijstand en vroegsignalering	In 2024 ontvangt Druten € 37.000 ter dekking van de verwachte extra inzet die nodig zal zijn op het gebied van vroegsignalering en het extra beroep op de bijzondere bijstand.

Bijlage 3.

GEMEENTE DRUTEN
BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD MEERJARENRAMING 2024 - 2027

TAAKVELD	BELEIDSTAAK	Rekening 2022			Begroting 2023			Begroting 2024		
		lasten 2022	baten 2022	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0.1	BESTUUR	1.225.331		-1.225.331	1.715.254	0	-1.715.254	1.655.725	0	-1.655.725
0.2	BURGERZAKEN	613.837	227.237	-386.600	740.361	255.934	-484.427	763.226	322.045	-441.181
0.3	BEHEER OVERIGE GEBOUWEN EN GRONDEN	270.312	40.491	-229.821	328.717	17.799	-310.918	338.231	18.458	-319.773
0.4	ONDERSTEUNING ORGANISATIE	7.338.185	499.183	-6.839.002	8.301.688	394.494	-7.907.195	7.363.286	427.902	-6.935.384
0.5	TREASURY	63.759	490.936	427.177	4.376	270.020	265.645	3.010	130.283	127.273
0.61	OZB WONINGEN	524.027	2.578.307	2.054.280	748.455	2.749.176	2.000.721	725.676	3.090.381	2.364.705
0.62	OZB NIET WONINGEN		1.228.606	1.228.606	0	1.342.136	1.342.136	0	1.538.994	1.538.994
0.64	BELASTINGEN OVERIG	20.764	235.706	214.942	21.498	256.043	234.545	17.493	246.266	228.773
0.7	ALGEMENE UITKERING EN OV.UITKERINGEN	0	37.502.090	37.502.090	0	37.257.299	37.257.299	0	39.851.014	39.851.014
0.8	OVERIGE BATEN EN LASTEN (excl. Mutaties R&V)	-1.936		1.936	1.396.968	0	-1.396.968	430.675	0	-430.675
0.9	VENNOOTSCHAPSBELASTING	0		0	0	0	0	6.000	0	-6.000
1.1	CRISISBEHEERSING EN BRANDWEER	1.184.303		-1.184.303	1.340.435	0	-1.340.435	1.409.307	0	-1.409.307
1.2	OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	552.526	1.840	-550.686	703.684	2.826	-700.858	779.627	2.911	-776.716
2.1	VERKEER EN VERVOER	2.098.323	106.487	-1.991.836	3.251.140	116.866	-3.134.274	2.890.388	134.664	-2.755.724
3.1	ECONOMISCHE ONTWIKKELING	137.245		-137.245	310.868	0	-310.868	245.477	0	-245.477
3.2	FYSIEKE BEDRIJFS-INFRASTRUCTUUR	154.723	140.517	-14.206	23.327	7.348	-15.979	21.275	5.453	-15.823
3.3	BEDRIJVENLOKET EN BEDRIJFSREGELINGEN	45.891	12.996	-32.895	70.280	14.131	-56.149	55.514	14.555	-40.959
3.4	ECONOMISCHE PROMOTIE	81.082	6.051	-75.031	215.701	8.163	-207.538	118.856	0	-118.856
4.2	ONDERWIJSHUISVESTING	1.054.392	24.373	-1.030.019	1.040.964	24.153	-1.016.811	1.049.381	23.938	-1.025.443
4.3	ONDERWIJSBELEID EN LEERLINGZAKEN	1.221.180	599.533	-621.647	1.111.881	422.813	-689.068	1.143.843	397.753	-746.090
5.1	SPORTBELEID EN ACTIVERING	376.723	20.551	-356.172	761.789	125.077	-636.712	242.498	125.097	-117.401
5.2	SPORT-ACCOMMODATIES	1.059.723	460.816	-598.907	1.131.572	473.074	-658.498	1.785.230	486.797	-1.298.433
5.3	CULTUURPRESENTATIE-PRODUCTIE EN PARTICIPATIE	512.983	11.464	-501.519	508.543	8.231	-500.312	464.929	6.968	-457.961
5.5	CULTUREEL ERFGOED	119.281	30.442	-88.839	232.374	5.795	-226.579	127.529	3.020	-124.509
5.6	MEDIA	275.723		-275.723	280.779	0	-280.779	289.456	0	-289.456
5.7	OPENBAAR GROEN EN (OPENLUCHT) RECREATIE	2.014.827	158.806	-1.856.021	2.190.560	178.865	-2.011.695	2.084.300	172.649	-1.911.651
6.1	SAMENKRACHT EN BURGERPARTICIPATIE	5.324.116	3.909.951	-1.414.165	7.523.852	5.928.434	-1.595.418	3.044.470	1.562.329	-1.482.141
6.2	TOEGANG EN EERSTELIJNSVOORZIENINGEN	990.471		-990.471	1.795.459	0	-1.795.459	1.687.414	0	-1.687.414
6.3	INKOMENSREGELINGEN	7.063.694	3.741.240	-3.322.454	7.060.510	4.140.048	-2.920.462	6.948.599	4.130.933	-2.817.666
6.4	WSW EN BESCHUT WERK	2.087.139		-2.087.139	2.257.931	0	-2.257.931	2.345.450	0	-2.345.450
6.5	ARBEIDSPARTICIPATIE	593.483		-593.483	688.420	0	-688.420	801.193	0	-801.193
6.6	MAATWERK-VOORZIENINGEN (WMO)	1.118.881		-1.118.881	1.337.172	0	-1.337.172	1.629.419	0	-1.629.419
6.71A	HULP BIJ HET HUISHOUDEN (WMO)	2.691.455	148.955	-2.542.500	2.833.142	146.860	-2.686.282	3.253.666	153.470	-3.100.196
6.71B	BEGELEIDING (WMO)	1.168.058		-1.168.058	1.563.931	0	-1.563.931	1.653.535	0	-1.653.535
6.71C	DAGBESTEDING (WMO)	444.293		-444.293	736.691	0	-736.691	691.398	0	-691.398
6.71D	OVERIG MAATWERK (WMO)	45.402		-45.402	29.915	0	-29.915	73.745	0	-73.745
6.72A	JEUGDHULP BEGELEIDING	1.049.565		-1.049.565	1.340.060	0	-1.340.060	1.314.995	0	-1.314.995
6.72B	JEUGDHULP BEHANDELING	560.677		-560.677	620.944	0	-620.944	659.700	0	-659.700
6.72C	JEUGDHULP DAGBESTEDING	273.523		-273.523	396.365	0	-396.365	407.727	0	-407.727
6.73A	PLEEGZORG	150.000		-150.000	187.740	0	-187.740	175.508	0	-175.508
6.73B	GEZINSGERICHT	360.000		-360.000	385.350	0	-385.350	387.199	0	-387.199
6.73C	JEUGHULP MET VERBLIJF OVERIG	627.498		-627.498	722.571	0	-722.571	782.543	0	-782.543
6.74A	BEHANDELING GGZ ZONDER VERBLIJF	1.193.003		-1.193.003	1.234.340	0	-1.234.340	1.278.355	0	-1.278.355
6.74B	CRISIS /LTA/ GGZ-VERBLIJF	150.137		-150.137	112.253	0	-112.253	105.996	0	-105.996
6.74C	GESLOTEN PLAATSING	0		0	0	0	0	225	0	-225
6.81A	BESCHERMD WONEN	0		0	0	0	0	66.725	0	-66.725
6.81B	MAATSCHAPPELIJKE- EN VROUWENOPVANG	0		0	0	0	0	0	0	0
6.82A	JEUGDBESCHERMING	376.674		-376.674	400.958	0	-400.958	513.309	0	-513.309
6.82B	JEUGDRECLASSERING	22.607		-22.607	89.820	0	-89.820	22.550	0	-22.550
7.1	VOLKSGEZONDHEID	826.725	22.680	-804.045	1.067.098	116.007	-951.091	1.086.876	108.708	-978.168
7.2	RIOLERING	2.624.038	2.034.473	-589.565	1.741.769	2.083.970	342.201	1.828.711	2.199.961	371.250
7.3	AFVAL	1.346.389	1.568.447	222.058	1.331.908	1.672.319	340.411	1.438.601	1.775.631	337.029
7.4	MILIEUBEHEER	987.172	151.292	-835.880	1.529.182	515.506	-1.013.676	1.530.405	502.200	-1.028.205
7.5	BEGRAAFPLAATSEN	124.492	23.967	-100.525	79.941	29.953	-49.988	57.566	30.852	-26.714
8.1	RUIMTELIJKE ORDENING	476.115	269.202	-206.913	654.046	337.318	-316.729	696.007	197.338	-498.669
8.2	GRONDEXPLOITATIE (NIET BEDRIJVENTERREINEN)	275.531	156.629	-118.902	242.380	345.076	102.696	83.317	53.917	-29.400
8.3	WONEN EN BOUWEN	804.503	1.092.015	287.512	1.227.734	967.320	-260.414	1.023.555	928.471	-95.084
	SALDO BEGROTING/REKENING VOOR BESTEMMING	54.698.845	57.495.284	2.796.439	65.622.691	60.213.054	-5.409.630	59.599.692	58.642.955	-956.737
0.10	MUTATIES RESERVES MBT HOOFDFUNCTIES 0 T/M 8	3.031.257	3.552.470	521.213	3.885.688	8.190.423	4.304.735	1.806.518	2.474.307	667.790
0.11	**SALDO BEGROTING/REKENING NA BESTEMMING**	57.730.102	61.047.753	**3.317.651**	69.508.379	68.403.477	**-1.104.905**	61.406.209	61.117.262	**-288.947**

Bijlage 3.

GEMEENTE DRUTEN
BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD MEERJARENRAMING 2023-2026

TAAKVELD	BELEIDSTAAK	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
		lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0.1	BESTUUR	1.736.867	0	-1.736.867	1.822.270		-1.822.270	1.819.210		-1.819.210
0.2	BURGERZAKEN	755.411	331.062	-424.349	814.763	340.001	-474.762	829.098	348.501	-480.597
0.3	BEHEER OVERIGE GEBOUWEN EN GRONDEN	355.083	18.974	-336.109	369.985	19.487	-350.498	404.831	19.974	-384.857
0.4	ONDERSTEUNING ORGANISATIE	7.289.193	434.464	-6.854.729	7.259.574	441.096	-6.818.478	6.969.452	441.519	-6.527.933
0.5	TREASURY	3.010	110.459	107.449	3.760	97.632	93.872	3.769	84.697	80.928
0.61	OZB WONINGEN	426.120	3.390.512	2.964.392	435.585	3.707.463	3.271.878	445.224	4.037.664	3.592.440
0.62	OZB NIET WONINGEN	0	1.746.058	1.746.058	0	1.962.833	1.962.833	0	2.187.287	2.187.287
0.64	BELASTINGEN OVERIG	17.983	252.181	234.198	18.468	258.045	239.577	18.930	263.621	244.691
0.7	ALGEMENE UITKERING EN OV.UITKERINGEN	0	41.287.107	41.287.107	0	39.365.894	39.365.894	0	40.647.318	40.647.318
0.8	OVERIGE BATEN EN LASTEN (excl. Mutaties R&V)	352.725	0	-352.725	175.225	0	-175.225	268.000	0	-268.000
0.9	VENNOOTSCHAPSBELASTING	6.000	0	-6.000	6.000	0	-6.000	6.000	0	-6.000
1.1	CRISISBEHEERSING EN BRANDWEER	1.450.565	0	-1.450.565	1.490.197	0	-1.490.197	1.527.008	0	-1.527.008
1.2	OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	801.390	2.993	-798.397	829.307	3.074	-826.233	789.478	3.151	-786.327
2.1	VERKEER EN VERVOER	2.962.457	142.897	-2.819.560	3.038.703	134.118	-2.904.585	3.078.739	142.678	-2.936.061
3.1	ECONOMISCHE ONTWIKKELING	250.667	0	-250.667	255.366	0	-255.366	184.720	0	-184.720
3.2	FYSIEKE BEDRIJFS-INFRASTRUCTUUR	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.3	BEDRIJVENLOKET EN BEDRIJFSREGELINGEN	58.426	14.962	-43.464	61.008	15.366	-45.642	63.387	15.750	-47.637
3.4	ECONOMISCHE PROMOTIE	57.471	0	-57.471	58.720	0	-58.720	46.374	0	-46.374
4.2	ONDERWIJSHUISVESTING	1.209.144	23.728	-1.185.416	1.215.049	23.521	-1.191.528	1.179.418	0	-1.179.418
4.3	ONDERWIJSBELEID EN LEERLINGZAKEN	1.197.917	352.778	-845.139	1.246.143	352.844	-893.299	1.301.988	352.907	-949.081
5.1	SPORTBELEID EN ACTIVERING	245.051	125.116	-119.935	233.015	107.391	-125.624	63.627	739	-62.888
5.2	SPORT-ACCOMMODATIES	1.819.025	500.025	-1.319.000	1.862.572	513.246	-1.349.326	1.904.750	524.868	-1.379.882
5.3	CULTUURPRESENTATIE-PRODUCTIE EN PARTICIPATIE	472.445	6.546	-465.899	479.764	6.125	-473.639	453.269	5.750	-447.519
5.5	CULTUREEL ERFGOED	139.646	2.282	-137.364	143.149	2.344	-140.805	146.367	2.403	-143.964
5.6	MEDIA	297.719	0	-297.719	305.874	0	-305.874	313.620	0	-313.620
5.7	OPENBAAR GROEN EN (OPENLUCHT) RECREATIE	2.147.235	177.484	-1.969.751	2.209.329	182.275	-2.027.054	2.142.896	186.832	-1.956.064
6.1	SAMENKRACHT EN BURGERPARTICIPATIE	1.826.571	364.277	-1.462.294	1.834.549	348.482	-1.486.067	1.731.604	273.492	-1.458.112
6.2	TOEGANG EN EERSTELIJNSVOORZIENINGEN	1.601.553	0	-1.601.553	1.646.576	0	-1.646.576	1.674.141	0	-1.674.141
6.3	INKOMENSREGELINGEN	7.010.955	4.173.220	-2.837.735	7.118.594	4.215.901	-2.902.693	7.258.042	4.258.915	-2.999.126
6.4	WSW EN BESCHUT WERK	2.178.306	0	-2.178.306	1.902.523	0	-1.902.523	1.673.135	0	-1.673.135
6.5	ARBEIDSPARTICIPATIE	825.941	0	-825.941	851.383	0	-851.383	869.764	0	-869.764
6.6	MAATWERK-VOORZIENINGEN (WMO)	1.727.604	0	-1.727.604	1.845.404	0	-1.845.404	1.969.684	0	-1.969.684
6.71A	HULP BIJ HET HUISHOUDEN (WMO)	3.491.317	157.767	-3.333.550	3.747.612	162.027	-3.585.585	4.013.820	166.078	-3.847.742
6.71B	BEGELEIDING (WMO)	1.701.250	0	-1.701.250	1.747.704	0	-1.747.704	1.791.662	0	-1.791.662
6.71C	DAGBESTEDING (WMO)	712.102	0	-712.102	732.325	0	-732.325	751.478	0	-751.478
6.71D	OVERIG MAATWERK (WMO)	77.067	0	-77.067	80.080	0	-80.080	82.872	0	-82.872
6.72A	JEUGDHULP BEGELEIDING	1.277.613	0	-1.277.613	1.157.667	0	-1.157.667	1.099.694	0	-1.099.694
6.72B	JEUGDHULP BEHANDELING	679.126	0	-679.126	698.169	0	-698.169	716.223	0	-716.223
6.72C	JEUGDHULP DAGBESTEDING	419.705	0	-419.705	431.454	0	-431.454	442.593	0	-442.593
6.73A	PLEEGZORG	180.675	0	-180.675	185.740	0	-185.740	190.542	0	-190.542
6.73B	GEZINSGERICHT	398.339	0	-398.339	409.314	0	-409.314	419.734	0	-419.734
6.73C	JEUGHULP MET VERBLIJF OVERIG	805.851	0	-805.851	828.644	0	-828.644	850.237	0	-850.237
6.74A	BEHANDELING GGZ ZONDER VERBLIJF	1.316.039	0	-1.316.039	1.352.972	0	-1.352.972	1.387.984	0	-1.387.984
6.74B	CRISIS /LTA/ GGZ-VERBLIJF	109.540	0	-109.540	112.924	0	-112.924	116.110	0	-116.110
6.74C	GESLOTEN PLAATSING	238	0	-238	249	0	-249	260	0	-260
6.81A	BESCHERMD WONEN	70.595	0	-70.595	73.984	0	-73.984	77.091	0	-77.091
6.81B	MAATSCHAPPELIJKE- EN VROUWENOPVANG	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82A	JEUGDBESCHERMING	520.298	0	-520.298	534.430	0	-534.430	549.832	0	-549.832
6.82B	JEUGDRECLASSERING	23.182	0	-23.182	23.808	0	-23.808	24.403	0	-24.403
7.1	VOLKSGEZONDHEID	1.115.885	108.708	-1.007.177	1.111.655	76.272	-1.035.383	1.036.063	0	-1.036.063
7.2	RIOLERING	1.914.638	2.294.740	380.102	1.998.359	2.391.340	392.981	2.085.979	2.489.760	403.781
7.3	AFVAL	1.507.152	1.851.491	344.340	1.576.168	1.928.331	352.164	1.644.214	2.004.061	359.847
7.4	MILIEUBEHEER	1.543.049	508.871	-1.034.178	1.334.832	266.564	-1.068.268	1.364.411	269.676	-1.094.735
7.5	BEGRAAFPLAATSEN	59.586	31.716	-27.870	61.478	32.573	-28.905	63.249	33.387	-29.862
8.1	RUIMTELIJKE ORDENING	731.175	202.863	-528.312	762.217	208.340	-553.877	790.754	213.549	-577.205
8.2	GRONDEXPLOITATIE (NIET BEDRIJVENTERREINEN)	91.524	60.419	-31.105	99.193	66.595	-32.598	106.542	72.574	-33.967
8.3	WONEN EN BOUWEN	1.073.166	942.001	-131.165	1.117.050	956.908	-160.142	1.107.612	972.246	-135.366
	SALDO BEGROTING/REKENING VOOR BESTEMMING	59.041.592	59.615.702	574.110	59.710.882	58.186.089	-1.524.794	59.849.884	60.019.398	169.514
0.10	MUTATIES RESERVES MBT HOOFDFUNCTIES 0 T/M 8	1.908.840	1.914.326	5.486	1.952.004	1.961.275	9.271	1.950.966	1.905.197	-45.769
0.11	**SALDO BEGROTING/REKENING NA BESTEMMING**	60.950.432	61.530.028	579.596	61.662.886	60.147.364	-1.515.523	61.800.850	61.924.595	123.745